

BOLOGNA FÜZETEK 8

A magyar felsőoktatás
nemzetköziesedésének
folyamata 2.

TEMPUS KÖZALAPÍTVÁNY

NEMZETI EGYETEMEK
MINISZTERIUM

BOLO
GNA
FÜZE
TEK&

IMPRESSZUM

főszerkesztő: KURUCZ Katalin

szerkesztő: DOBOS Gábor

kiadványszerkesztő:

ANDORKA Tímea

kiadja: Tempus Közalapítvány

a kiadásért felel:

TORDAI Péter igazgató

nyomdai kivitelezés:

Komáromi Nyomda

és Kiadó Vállalat,

2011

Kiadványunk megjelenését

a Nemzeti Erőforrás

Minisztérium és az

Európai Bizottság támogatta

a Bologna Tanácsadói Hálózat

munkája keretében.

A kiadványban megjelentek nem

szükségszerűen tükrözik

a Nemzeti Erőforrás

Minisztérium vagy az

Európai Bizottság álláspontját.

A kiadvány ingyenesen letölthető

a **www.bolognafolyamat.hu**

oldalról.

Tempus Közalapítvány

1093 Budapest, Lónyay u. 31.

1438 Budapest 70, Pf. 508.

infóvonal: (06 1) 237 1320

e-mail: info@tpf.hu

internet: www.tka.hu

BOL GNA FÜZE TEK 8

A MAGYAR FELSŐOKTATÁS NEMZETKÖZIESEDÉSÉNEK FOLYAMATA 2.

Tanulmányok

Készítette:
BERÁCS JÓZSEF
MALOTA ERZSÉBET
ZSÓTÉR BOGLÁRKA

Kutatásban közreműködött:
CSATA GERGELY
SOMOGYVÁRI VIVIEN
SVÉDA BALÁZS
VERES PÉTER

A kutatást a Budapesti Corvinus Egyetem
Közgazdaságtudományi Karának
Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások
Központja végezte

2010. november 1.

TARTALOM

6	ELŐSZÓ ÉS ÖSSZEFOGLALÓ
6	1. A kutatási programról
9	2. A külföldi hallgatókról
10	3. A külföldi hallgatók véleményéről
11	4. Kutatási produktum alapján történő rangsorolásról
14	I. A MAGYARORSZÁGON TANULÓ KÜLFÖLDI DIÁKOK ÖSSZETÉTELÉNEK ÉS NAGYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA, STRATÉGIAI IRÁNYOK KIJELÖLÉSE INTÉZMÉNYI ÉS ORSZÁGOS SZINTEN
14	I. 1. A nemzetköziesedésről a diák mobilitás tükrében
15	I. 2. A külföldi hallgatók száma és képzési szintenkénti alakulása
17	I. 3. A külföldi hallgatók nemzeti összetétele Magyarországon
23	I. 4. Külföldi hallgatók az egyes képzési szinteken és képzési formákba
28	I. 5. Külföldi hallgatók a kiválasztott 10 egyetemen
33	I. 6. Külföldi diákok országok szerinti megoszlása 100 főnél több hallgatót fogadó további egyetemeken
36	I. 7. Az orvosi képzést nyújtó egyetemek néhány sajátossága
38	I. 8. Más tudományterületek lehetőségei a diákvonzási kiválóságra
41	I. 9. Összegzés
42	II. A HAZÁNKBAN TANULÓ KÜLFÖLDI DIÁKOK MAGYARORSZÁGRÓL ÉS MAGYARORSZÁGI TANULMÁNYAIKRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYE
42	II. 1. Kutatási háttér
44	II. 2. A minta demográfiai és oktatásdemográfiai jellemzői
52	II. 3. Magyarország imázsa, a hazánkban szerzett pozitív-negatív tapasztalatok, a magyar termékek és márkák ismereteA problémák
53	II. 4. A magyarországi oktatási intézményt választó döntés
58	II. 5. A magyarországi szolgáltatások színvonalának megítélése, tapasztalatok az egyes szituációkban
62	II. 6. Az egyetemi/főiskolai oktatás színvonalával és az egyetemi/főiskolai szolgáltatásokkal kapcsolatos megítélések, a mobilitással kapcsolatos vélemények
68	II. 7. Újra Magyarországot választaná-e a hallgató? – konklúziók
69	II. 8. További kutatási implikációk
71	III. A DOKTORI ISKOLÁK RANGSOROLÁSA A TÖRZSTAGOK PUBLIKÁCIÓS TEVÉKENYSÉGE ALAPJÁN
71	III. 1. Bevezetés
73	III. 2. Kutatásmódszertan
74	III. 3. Eredmények kiértékelése
98	III. 4. Konklúzió, további irányvonalak
99	III. 5. Mellékletek
141	IV. FELHASZNÁLT IRODALOM

KÖSZÖNTŐ

A bolognai folyamat megvalósításának érdekében az Európai Bizottság kezdeményezésére minden EU-tagállamban Bologna tanácsadói hálózat működik, azzal a céllal, hogy konzultációs lehetőségekkel, szakmai rendezvényekkel, honlap fenntartásával hozzájáruljon az Európai Felsőoktatási Térség továbbfejlesztéséhez.

A Tempus Közalapítvány által koordinált magyar Bologna tanácsadói hálózat 2008-tól több kutatást indított, amelyek eredményét a Bologna-füzetekben tárja a nagyközönség és a szakma szereplői elé. Mindegyik kötet mögött hiánypótló kutatás áll, amit az Európai Bizottság (az Egész életen át tartó tanulás program Erasmus alprogramján keresztül) és a Nemzeti Erőforrás Minisztérium finanszíroztak.

2010-ben folytattuk a magyar Bologna tanácsadók javaslatára a korábban, 2008-ban megkezdett kutatási témákat: 1) a magyar felsőoktatás nemzetköziesedését, 2) a hallgatói szolgáltatásokat Magyarországon és 3) a tanulási eredmények alkalmazását a felsőoktatásban.

Ez a kiadvány a Bologna-füzetek nyolcadik kötete. A kiadványt megalapozó kutatás középpontjában a magyar felsőoktatás nemzetköziesedésének folyamata áll. A kutatást a Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások Központjának munkatársai végezték. A kutatásban a magyar felsőoktatás nemzetközi lehetőségeinek vizsgálatán túl ezúttal a Magyarországon tanuló külföldi hallgatók véleményét mérték fel, és a közgazdaságtudományi doktori iskolák kutatási-publikációs tevékenységük alapján felállított rangsorolását végezték el.

Meggyőződésünk, hogy a kutatások eredményei elősegíthetik a magyar felsőoktatás nemzetköziesedésének megértését és továbbfejlesztését, és hasznosnak bizonyulhatnak a bolognai folyamat alapvető célja, az Európai Felsőoktatási Térség előtt álló kihívásokkal való szembenézés során.

A szerkesztők nevében:

DOBOS Gábor és KURUCZ Katalin
Tempus Közalapítvány

ELŐSZÓ ÉS ÖSSZEFOGLALÓ

1. A KUTATÁSI PROGRAMRÓL

A magyar felsőoktatás a globális kihívások, valamint a hazai demográfiai és más változások következtében új feladatok előtt áll. A kutató és kiváló egyetemek kiválasztása és finanszírozása, a Bologna folyamat első 10 évének lezárása és értékelése, az új felsőoktatási törvény koncepciójának vitája három olyan markáns terület, ahol 2010-ben nagy viták voltak és lesznek még a továbbiakban is. Ezek a viták még inkább felszínre hozták azt a sokak által korábban is képviselt kritikát, hogy **nincs a magyar felsőoktatásnak stratégiája**. Nincsenek olyan jövőképek, víziók, célok, amelyek mentén el lehetne „rendezni” a dolgokat. Ennek egyik oka, hogy még a kutatók körében sincs sokszor egyetértés, hogy milyen ismérvek, paraméterek mentén lehet megítélni a felsőoktatást. Különösen igaz ez a nemzetköziesedésre, amelyet úgy általában mindenki óhajt, de amikor tenni kellene érte (pl. a költségvetési tervbe beépíteni a mobilitási, kutatási, stb. költségeket), akkor már visszafogottabbak az egyetemi vezetők. A Corvinus Egyetem Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások Központja (Corvinus NFKK) egyik céljának tekinti a stratégia megalapozását szolgáló kutatások folytatását.

A **Tempus Közalapítvány megbízása és a Bologna tanácsadói hálózat** szakmai útmutatása alapján egy hosszabb távú kutatás második fázisát tartalmazza ez a tanulmány. A magyar felsőoktatás nemzetköziesedését vizsgálja azért, hogy az egész felsőoktatásra érvényes stratégiai ajánlásokat lehessen tenni. Ehhez azonban szisztematikus adatgyűjtésre, elemzésre van szükség.

A kutatás első fázisáról 2009-ben, a Bologna Füzetek 3. köteteként megjelent Berács–Huber–Nagy: „A nemzetköziesedés folyamata a magyar felsőoktatásban” című tanulmány számolt be. A tanulmány három területet vizsgált. Az első terület a nemzetköziesedés kapcsán mindenkinek elsősre eszébe jutó **diák mobilitás** volt. Ezt a területet nem lehet mellőzni, így ebben a tanulmányban is ezzel foglalkozunk először. A második témakörként az egyetemek **intézményfejlesztési terveiben** kerestük a nemzetköziesedés jeleit. Az egyes egyetemek ugyan mutattak különbségeket, de általános volt az a megállapítás, hogy nem találunk komolyan vehető és számon kérhető, de egyben a nemzetközi versenyképességet is kifejező indikátorokat. A harmadik témakör kapcsán az intézmények **angol nyelvű honlapjait** tekintettük át és értékeltük, hiszen a külföldi hallgatók, tanárok és más érintettek alapvetően ebből tájékozódnak a kapcsolat-felvételi lehetőségekről. E két utóbbi terület fejlesztése általában hosszabb időt vesz igénybe, ezért a kutatás szempontjából is elégséges 3-5 évenként áttekinteni a helyzetet.

A költségvetési következményeit illetően is legnagyobb tétel a nemzetköziesedésben a diák mobilitás, illetve ezen belül is a **hazánkba érkező külföldi hallgatók** számának, összetételének vizsgálata. Itt évente van szükség alapos elemzésre, a trendek követésére, illetve intézkedések megtételére. Tanulmányunk első része tulajdonképpen folytatása, aktualizálása a 2009-es kutatásnak. Ott döntően a 2007/2008 tanév alapján elemeztünk, most viszont már rendelkezésünkre álltak a 2009/2010 tanév adatai is. Egyidejűleg megpróbáltunk mélyebbre ásni, pl. az egyes egyetemekre érkezett hallgatók nemzetiségi megoszlásait illetően.

Össességében, a cserehallgatókkal (Erasmus, Ceepus, stb.) együtt, már több mint 20 000 külföldi hallgató tanult Magyarországon az elmúlt tanévben, így jogos az igény, hogy tudjunk (többet) ezen

hallgatók véleményéről. Tanulmányunk második fejezete egy online empirikus vizsgálat segítségével igyekszik feltárni a **külföldi hallgatók véleményét** Magyarországról, a befogadó egyetemről, a lakhelyként szolgáló városról, stb. Vizsgáljuk elégedettségüket és azt a szintetizáló kérdést is feltesszük, hogy ha újra választás előtt állnának, ismét hazánkat/egyetemünket választanák-e?

A kutató egyetemek definiálása, az oktatók tudományos előmenetelének vizsgálata, a kutatói pálya felvázolása nem képzelhető el a publikációk nélkül. A nemzetközi publikációk alapján ítélt meg bennünket a világ. Éppen ezért a tanulmányunk 3. fejezete **kiválasztott kutatók publikációi** alapján ítéli meg egyes egyetemek kutatási potenciálját. Az MTA tudományos osztályai, bizottságai és végső soron az MTA Doktori Tanács dönt az MTA doktori cím odaítéléséről. Különböző egyetemi rangsorokban ennek, valamint más mutatóknak (mint pl. az akadémikusok száma, a minősített oktatók száma) növekvő súlya van. A PhD fokozatokról (az első minősítésről) viszont az egyetemek doktori iskolái döntenek. A doktori iskolák alapítóival szemben komoly minőségi követelményeket támaszt az ODT és megköveteli, hogy az abban résztvevők publikációs teljesítménye transzparens legyen. Erre a helyzetre építve választottuk ki **20 közgazdasági/üzleti doktori iskola 197 alapítóját** és vizsgáltuk meg azok általános és nemzetközi publikációs tevékenységét. Ezután az egyes kritériumok alapján összegeztük a doktori iskolák teljesítményét, majd rangsoroltuk őket.

Talán nem meglepő, hogy a nemzetköziesedéssel foglalkozó korábbi Bologna tanulmányban (Berács–Hubert–Nagy:2009) vizsgált 10 egyetem az **akadémiai kutatások** terén is vezető szerepet tölt be az országban (1. táblázat). A korábbi tanulmányunkban kiemelten szereplő 10 egyetem vezet az országban a WEB of Science szerint listázott publikációk számát, a tudományos minősítéssel rendelkezők számát, a doktoranduszok számát tekintve egyaránt. Együttes részarányuk eléri a 75-85%-ot. Ez némileg magasabb, mint a külföldi hallgatók 69 százalékos részaránya, de egyértelműen jelzi, hogy a nemzetköziesedésnek ez a két mutatója (külföldi publikációk, külföldi hallgatók) szoros kapcsolatban van egymással. Ez alól csupán a három vidéki közepes méretű szakegyetem, a Miskolci és a Pannon Egyetem, illetve a Szent István Egyetem, ha „megfosztjuk” a budapesti Állatorvosi Karától, jelent kivételt.

1. táblázat: A WEB of Science-ben 2004–2008 közötti időszakban
legtöbbet publikált 10 magyar egyetem néhány mutatója

Egyetem	Publikációk száma 2004–2008	Tudományos minősítéssel rendelkezők száma (2007)	Doktoranszok száma (2007)	Külföldi PHD, DLA (2007)	Külföldi hallgatók száma 2007/2008
BCE	357	364	287	16	1052
BME	2654	545	628	46	1050
ELTE	3637	1035	1576	131	993
SE	4269	488	339	29	1993
DE	3601	884	794	66	1973
PTE	2364	755	921	67	1234
SZTE	3948	836	608	77	1461
ME	212	344	242	5	134
PE	623	245	227	17	103
SZIE	1066	328	287	9	742
ÖSSZESEN	22731	5824	5909	463	10635
%-OS RÉSZESEDÉS	74,7	83,0	84,7	84	69

Forrás: Debreceni Egyetem (2009), Berács-Hubert-Nagy (2009)

Ugyanakkor ez a táblázat rávilágít arra, hogy a külföldi hallgatók rekrutálásában a tudományban kevésbé jeleskedő egyetemeknek és főiskoláknak is van esélyük, hiszen minden képzési szinten, azaz az alapképzésben is, lehet hallgatókat toborozni. Sőt, mint látni fogjuk **a legtöbb külföldi hallgató az alapképzésben van** már most is. A nyelvtudás, a nemzetközi kitekintés minden képzési formában versenyelőnyt jelenthet a hallgatónak a munkaerőpiacon.

A legtöbbet publikáló 10 magyar egyetem 3 csoportra osztható. A négy nagy **budapesti többkarú szakegyetem** (BCE, BME, ELTE, SE) mellett három **vidéki nagyegyetem**, (universitas) (DE, PTE, SZTE), és három **vidéki közepes méretű szakegyetem** (ME, PE, SZIE) található. Ez utóbbiak között felemásan viselkedik a gödöllői Szent István Egyetem, hiszen mind a publikációk, mind a külföldi hallgatók számát tekintve nagymértékben eltér a Miskolci és a Pannon Egyetemektől. Az eltérés oka, hogy a SZIE-hez tartozik a budapesti Állatorvos-tudományi Kar, amely kb. 80%-át adja a külföldi diákoknak. Ugyanez vélelmezhető a kutatási produktumokról is, jelezve, hogy az orvosképzés, legyen szó emberről, vagy állatról, hasonló sajátosságokkal rendelkezik.

2. A KÜLFÖLDI HALLGATÓKRÓL

A **külföldi reguláris hallgatók** száma 2005/2006-ban 14 491 fő volt, a 424 161 fős összes hallgatói létszám 3,4%-a. Öt évvel később, 2009/2010-ben viszont **18 154**, ami a csökkenő 370 331 fős diáklétszámnak a 4,9%-a. A másfél százalékpontos részesedés növekedés dicséretes és összhangban áll a nemzetközi trendekkel. Mindezt úgy sikerült elérni, hogy igazában véve nem volt tulajdonosi, kormányzati rásegítés. Ha az ausztrál, amerikai, vagy a német kormányzatok és egyetemi szövetségek (mint pl. a G8, a nyolc legjobb ausztrál egyetem szövetsége) tevékenységéhez hasonló akciók és intézmények Magyarországon is létrejőnének, akkor ezt a számot nagyságrendekkel meg lehetne haladni.

Az elmúlt időszakban, részben EU kezdeményezései következtében, megszorodtak a nemzetközi együttműködések, csereprogramok (Erasmus, Tempus, Ceepus, Erasmus Mundus, stb.). A nemzetközi hálózatokban (pl. CEMS) való szereplés is emeli a hírnevet és növeli a diákáramlást. Becslésünk alapján, az összes külföldi státusú hallgató száma (aki legalább egy szemeszternyi időt tölt Magyarországon), 2009 őszén már megközelíti a 20 000 főt. Ha ezt a 370 000 főnyi hallgatói létszámhoz viszonyítjuk, akkor ez közel 6%. 2020-ra az uniós célt jelentő 10% elérése közel 40 000 diákot jelent. Amennyiben Magyarország stratégiai ágak tekinti a felsőoktatást, és figyelembe vesszük a hazai demográfiai helyzetet, akkor ennél ambiciózusabb célok (60 000 külföldi diák) is kitűzhetők. Az ehhez vezető **scenáriók kidolgozásánál** az egyes piaci szegmentumokra kell egyedi stratégiákat kidolgozni. Említsünk meg három ilyen szegmentumot: a fizetős hallgatót, a cserehallgatót és a magyar származású hallgatót.

A döntően *ingyenes európai oktatás logikájába* nem igen illeszkedik a fizetős program. A külföldi hallgató annyit fizet, mint a belföldi diák, de ha kvóták vannak, mint az orvosi képzésnél, akkor nem könnyen lehet bekerülni a hazai képzésbe. Ennek tudható be, hogy a Magyarországon tanuló **1972 német hallgató** többsége az orvosi egyetemeken tanul. Az pedig már kormányzati stratégiai kérdés, hogy akarjuk-e, a németekhez hasonlóan, hogy nálunk is nagy számban tanuljanak kínai, vagy más fejlődő országból származó diákok? Azt senki sem gondolhatja, hogy az ingyenes és magasabb színvonalú német felsőoktatás helyett a fizetős magyart fogja választani a kínai állampolgár. (Természetesen egyelőre még az olcsóbb megélhetés Magyarország számára jelent előnyt.) De ha Németországnak megéri sok kínai hallgatót fogadni, akkor talán nekünk is megérné. Az itt tanuló külföldi hallgatók földrajzi megoszlása sok tartalékot rejt magában. Ázsiából már most is több hallgatót lehetne fogadni, hiszen ezen országok diákjai töltik meg leginkább a vezető országok egyetemeinek padjait. Afrika pedig teljes mértékben alulreprezentált. A szegénységből való kilábalás esélyét számukra is az oktatás jelentheti, ezért a következő évtizedekben az arányuk emelkedésére lehet számítani.

Afrika	524	2,9%
Ázsia	3 548	19,5%
Észak- és Dél-Amerika	530	2,9%
Európa	13 536	74,7%
Összesen	18 154	100,0%

A **magyar anyanyelvű külföldi diákok** teszik ki a külföldi hallgatók felét. Nincs intézményi és kormányzati stratégia arra vonatkozóan, hogy számukat növelni, vagy csökkenteni kellene. Milyen kapcsolat áll fenn a szülőhazában való magyar nyelvű oktatás, a nem anyanyelven hozzáférhető otthoni felsőoktatás, valamint az anyaországban való képzés között? A versenyképesség szempontjából döntő tanári mobilitás ezen a területen teljesen kiesik az intézményi és a kormányzati vezetők érdeklődési köréből. Pedig a tanári és a diák mobilitás egyidejű fejlesztése kellene, hogy az alapját képezze itt is a fejlődésnek. Véleményünk szerint e két területet harmóniában kellene fejleszteni. Az EU stratégiája nem lehet mértéktartóbb, mint a 2009-ben megfogalmazott leuveni nyilatkozat, miszerint 2020-ban az Európai Felsőoktatási térség végzős hallgatói legkevesebb 20%-ának kell külföldi tanulmányi vagy képzési tapasztalatokkal rendelkeznie. A cél az, hogy a bolognai folyamat által is támogatott **csereprogramokat erősítsük**. Az Erasmus és Ceepus programokkal a 2009/2010-es tanévben 4207 magyar diák tanult külföldön rész képzésen. Más csereprogramok és egyéni diák kezdeményezések alapján becslésünk szerint további maximum 500 hallgató szerezhet tapasztalatot külföldön. Ha az évente diplomát szerző kb. 75 000 főhöz viszonyítjuk, akkor ez 6%. Tehát meg kellene többszörözni ezt a számot. De ha Magyarország nem az átlagot célozza meg, hanem a felsőoktatást stratégiai ágként tekinti (mint amire vannak politikusi kijelentések), akkor magasabb arányt kellene elérni. Ehhez növelni kell a cserehallgatók fogadási képességét is, amit segíthet a külföldi reguláris hallgatók magasabb száma.

3. A KÜLFÖLDI HALLGATÓK VÉLEMÉNYÉRŐL

Szórványosan állnak rendelkezésre olyan vizsgálatok, amelyek a külföldi hallgatók véleményével foglalkoznak (Berács-Malota:2007). Országos reprezentatív vizsgálatról nincs tudomásunk. Márpedig ezen vélemények megismerése nélkül nehéz véleményt formálni arról, hogy egy adott régióban vagy tudományterületen van-e reális esély a kiutazó hallgatói szám megduplázására vagy négyszerezésére. A **célunk**, hogy felvázoljuk egy rendszeres (pl. 3-4 évente végzett) országos reprezentatív kutatás kérdőívének a koncepcióját, valamint megismerjük, hogy az egyes intézmények hallgatói véleményezésében milyen szerepet játszik a külföldi státusz.

Olyan kérdéseket vetettünk fel, melyek alapján **megismerhetjük** a hazánkban tanuló külföldi hallgatók Magyarországon szerzett pozitív és negatív tapasztalatait, a bennük kialakult képet Magyarországról és a fogadó intézményről. A kapott eredmények elgondolkodtatók és megalapozhatnak stratégiai döntéseket. Az egyetemek nemzetköziesedésével foglalkozó tanulmányok, miként az OECD Review on Tertiary Education (2008) című tanulmány is teszi, felsorolják azokat a szempontokat, amelyek általában a nemzetköziség – és kiemelten a mobilitás – mellett szólnak. Ilyen paraméterek a képzés színvonala, a fogadó intézmények infrastruktúrája, a fogadó ország pozitív imázsa, hogy csak néhányat említsünk a hallgatókat befolyásoló tényezőkből, amelyeket a mi kérdőívünk is tartalmazott.

A legizgalmasabb kérdés talán az, hogy miért döntöttek úgy, hogy Magyarországra jönnek tanulni? A válaszok lényegesen eltérnek a cserehallgatók és a reguláris hallgatók körében. Míg a **cserehallgatóknál a másik kultúra megismerése, valamint Magyarország olcsósága** jelentette a fő vonzerőt, addig a **teljes képzésre beiratkozott hallgatók a magas színvonalú oktatást** tették markánsan az első helyre. Ez egyáltalán nem váratlan, hiszen racionálisan is meg kell indokolni, hogy miért tölt valaki 3-6 évet külföldön. Aki egy félévre utazik, az megteheti, hogy „csak” a látóköreit bővíti. A kétféle hangsúly más-más szolgáltatást igényel az egyetemektől.

A Bologna Füzetek 3. köteteként publikált korábbi tanulmányban foglalkoztunk az **egyetemek** honlapjával. Hogy ez mennyire fontos, azt megerősíti az egyetemválasztás információs forrásait tudakoló kérdésünkre adott válasz. A reguláris, azaz a teljes képzésben részt vevő külföldi hallgatók 33%-kal a legnagyobb arányban az **internetes forrásokat** nevezték meg. Második helyre került 28%-kal a **barátoktól** begyűjtött információ. A többi forrás ennél lényegesen kisebb súlyt kapott. A cserehallgatóknál viszont a legfontosabb a **küldő egyetem** tanszékeinek, oktatóinak a véleménye.

A legtanulságosabb kérdés talán az, hogy „**Újra Magyarországot választanák-e a hallgatók?**”, ha megtehetnék. **58% mondta azt, hogy „biztosan újra választaná”**. 32% a „talán”-t választotta és 10% jelentette ki, hogy „biztosan nem választaná” hazánkat. Ezek az adatok önmagukban is elgondolkodtatóak, de különösen azok, ha tovább bontjuk hallgatói szegmentumokra (pl. a cserehallgatók inkább választanának újra, mint a reguláris külföldi hallgatók). Igazi értékük azonban az összehasonlításban van. Ezért is javasoljuk, hogy nem évente, de rendszeresen kerüljön sor ilyen felmérésekre.

4. KUTATÁSI PRODUKTUM ALAPJÁN TÖRTÉNŐ RANGSOROLÁSRÓL

A magyar egyetemek Intézményfejlesztési Terveinek, valamint az angol nyelvű honlapok elemzése során nagyon kevés helyen találkozunk nemzetközileg releváns kutatási eredmények bemutatásával. Nem jelennek meg stratégiai célok, víziók erre vonatkozóan. Ennek az is az oka, hogy az átlagos magyar egyetemen összességében nagyon **alacsony a külföldi kutatók száma**, sokkal alacsonyabb, mint azt a külföldi hallgatók száma alapján elvárnánk. Nincsenek egyértelmű indikátorok arra nézve, hogy „ki mennyit ér” a nemzetközi piacon. Az MTA honlapján találkozunk kiemelkedő publikációk szerzőinek a megnevezésével, az OTKA kutatásokban kérdésként szerepel a pályázó nemzetközi ismertsége, de nincs erre objektív mérőrendszer.

A hazai és a nemzetközi rangsorok egyre inkább törekednek nemzetközileg is auditált adatokat felhasználni. A Financial Times pl. az MBA iskolák rangsorolásánál egyik kritériumként kezeli a leg-rangosabb 40 üzleti tudományos újságban való publikálást. A távlati célunk az, hogy az egyetemi oktatók, kutatók publikációs adatai alapján javaslatot tegyünk egy olyan **indikátorrendszerre**, amely méri a magyar felsőoktatás és intézményei nemzetközi pozícióját. Ez alkalmas lehet arra, hogy 4-5 éves időszakonként stratégiai döntések alapja legyen. A felsőoktatási törvény alapján kidolgozandó „kutató egyetem” koncepciója nagyban átfed a „nemzetközi egyetem” fogalmával, de nem azonos azzal. Lehet a nemzetköziség önmagában is cél (lásd IBS), tudományos ambíciók nélkül, miként azt a hallgatói mobilitásnál kiemeltük.

A jelen kutatás során, a **közgazdasági, gazdálkodási és regionális** doktori iskolák, **összesen 20 doktori iskola** alapítóinak interneten elérhető hazai és nemzetközi publikációi alapján összegeztük, majd rangsoroltuk a doktori iskolák publikációs teljesítményét.

A különböző forrásokból szerzett publikációs listák mást és mást mérnek (Vinkler:2010). A kutató egyetemek rangsorolásánál is hivatkozott **Web of Science**-ben megjelenő publikációk jelentik a csúcst az értékeléseknek. Mi is ezzel kezdtük a kutatást. Ennél lazább, azaz több folyóiratot és publikációs kiadványt, valamint az azokban megjelenő hivatkozást vesz figyelembe a Google Scholar-ra épülő „**Publish or Perish**” rendszer. A hátránya ezeknek a nemzetközi rangsoroknak, hogy a kis népek nyelvén megjelenő publikációkat nem veszi figyelembe. Ezért úgy gondoltuk, hogy a doktori iskolák alapítóinak a www.doktori.hu honlapján saját bevalláson alapuló, kötelezően kitöltendő információk alapján is képezzünk rangsort. Itt ugyanis szintén meg kell jeleníteni a nemzetközi publikációknál

lényeges impakt faktort, a hivatkozásokat, stb. Ez a rangsor azonban szándéka szerint teret ad a nemzeti publikációknak is.

Nagyon aprólékos és precíz munkát igényel kinyerni a releváns adatokat a hálózatról. Három egyetemi hallgató is dolgozott velünk a projektben ezen a területen. Később még egyeztetni kell az érintettekkel is. Sajnálatos, hogy a különböző állami rendszerek (intézmények saját rendszerei, OTKA, ODT, MTA) sem azonosak, emiatt méltánytalanul sok munkára készítetik azt az oktatót, aki minden kíváncsinak meg akar felelni. Egyelőre viszonylag kevesebb hangsúlyt helyezünk az értékelésre, sokkal nagyobb az adatok, **rangsorok relevanciájára**. Azt gondoljuk, hogy a részletes adatok ma-gukért beszélnek és a doktori iskolák vezetői, nem különben a 197 doktori iskolát alapító professzor értékes információs forráshoz jutnak. Illusztrációképpen nézzük a legjobb 10 doktori iskolát az ISI Web of Knowledge keresési rendszere alapján.

2. táblázat: A doktori iskolák első 10 helyezettje az ISI Web of Knowledge mutatóinak
összesített értékei alapján

Rang szám	Doktori Iskola	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanul- mányra jutó hivatkozások száma	H-index
1.	Debreceni Egyetem, Kerpely Kálmán DI	289	1068	56,87	54
2.	Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdaságinformatika DI	76	429	33,74	26
3.	Szegedi Tudományegyetem, Közgazdaságtani DI	66	324	25,62	16
4.	Közép-európai Egyetem, Közgazdaságtani DI	118	230	18,71	15
5.	Budapesti Corvinus Egyetem, Általános és kvantitatív közgazdaságtan DI	104	130	13,24	16
6.	Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástani DI	63	223	39,19	13
7.	Debreceni Egyetem, Közgazdaságtudományi DI	51	113	8,63	12
8.	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdálkodás- és szervezés- tudományi DI	29	97	17,43	11
9.	Pannon Egyetem, Gazdálkodás- és szervezéstudományok DI	73	54	3,57	9
10.	Pécsi Tudományegyetem, Gazdálkodástani DI	31	122	6,04	7

Négy mutatót választottunk ki, majd ezek alapján rangsoroltuk a 20 doktori iskolát és a négy rangszám összegéből képzett szám növekvő sorrendjében kaptuk meg az összetett rangszámokat. A Mellékletben megtalálható egyéni adatok nagy ingadozást mutatnak. Egy-két kimagasló személyiség határozza meg az egész doktori iskola pozícióját. A minden szempont alapján rangsor első **Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola** a regionális tudomány mellett **növénytermesztési és kertészeti tudományokban** is tevékenykedik. Az eredményekből látszik, hogy ennek a tudományterületnek általában sokkal magasabbak az ISI publikációi. (289 tanulmánnyal messze megelőzik a második helyen szereplő CEU-t, ahol 118 publikáció került be ebbe a körbe.) Ebben a doktori iskolában 17 alapító tag van, míg a többi iskolában általában 7-10. De ha az egyéni átlagok alapján képzett rangsort mutattuk volna be (a tanulmány 3.8. táblázata ezt tartalmazza), akkor is a Kerpely Kálmán DI kerül az első helyre.

Németországban a Handelsblatt folyóirat 2009-ben közzétette kétezer, üzleti/gazdasági területen, német nyelvterületen dolgozó oktató, 761 tudományos lapban megjelent publikációi alapján képzett rangsorát. Célunk ehhez hasonló rangsor készítése, illetve a jövőben a rangsorunk elején tartózkodó személyek, iskolák megmérettetése a német rangsorban.

A projekt hatása

A nemzetközi megjelenés mindenütt a világon a felsőoktatási intézmények kiválósági jegyei között szerepel. Sajnos ma még Magyarországon ezt a kérdést mind intézményi, mind kormányzati szinten esetlegesen kezelik. A projekt eredményeként három területen is szemléletváltozást remélünk. Egyrészt a nemzetközi területen dolgozó munkatársak munkáját az operatív szintről a stratégiai irányba kívánjuk emelni. Másrészt koherens intézményi nemzetközi stratégia kidolgozásához adunk muníciót. Harmadrészt felhívjuk a figyelmet arra, hogy a kormányzat nem játszhat továbbra is passzív szerepet, amennyiben nem szeretné, hogy a magyar felsőoktatás Európában a perifériára szoruljon.

BERÁCS JÓZSEF
egyetemi tanár, kutatásvezető
A BCE-NFKK társigazgatója

I. A MAGYARORSZÁGON TANULÓ KÜLFÖLDI DIÁKOK ÖSSZETÉTELÉNEK ÉS NAGYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA, STRATÉGIAI IRÁNYOK KIJELÖLÉSE INTÉZMÉNYI ÉS ORSZÁGOS SZINTEN

I.1. A NEMZETKÖZIESEDÉSRŐL A DIÁK MOBILITÁS TÜKRÉBEN

A 20. század végére felgyorsult a nemzetközi diák mobilitás a földkerekség szinte minden régiójában. Köszönhetően a globalizációnak, a politikai rendszerek harmonizációjának, az információs társadalom kibontakozásának, az életszínvonal növekedésének, és még sorolhatnánk tovább, hogy mi mindennek, amely hozzájárult ahhoz, hogy a következő évtizedekben a határokon átnyúló diák mobilitás üteme meghaladja majd a felsőoktatás fejlődési ütemét. Jogosan vethető fel a kérdés, hogy ebben a helyzetben milyen kilátásai vannak a feltörekvő fejlődő országoknak, mint amilyen Magyarország is. Az oktatás, mint szolgáltatás hagyományosan erősen helyhez kötött volt. Ez azonban ma már változóban van és emiatt megindult a kétoldalú **verseny mind a kínálati, mind a keresleti oldalon**. Nem egyértelmű a válasz arra a kérdésre, hogy milyen kilátásai vannak Magyarországnak, illetve egyes intézményeinek a nemzetközi versenyképesség megtartására, vagy növelésére? Másképpen fogalmazva kell-e az egész magyar felsőoktatás nemzetközi versenyképességéről beszélni, avagy célszerűbb bizonyos szakterületekre (pl. orvosi képzés) koncentrálni? Célszerű-e az egész világpiacban gondolkodni, vagy inkább néhány küldő országra fókuszálni?

Egyes becslések szerint ma kb. 125 millió diák tanul a felsőoktatásban az egész világon, akik közül kb. 2,5 millió külföldi státusú hallgató. A trendek szerint 10-15 év múlva a külföldi státusú hallgatók száma elérheti a 6-8 milliót. A **migráció** rendszerében egyre több kutató és felsőoktatási oktató is megjelenik. Így pl. **az USA-ban több mint 600 000 külföldi hallgató van és 100 000-re tehető a külföldi kutatók száma**. A kb. 800 magyar diák mellett kb. 400 magyar kutató dolgozik az USA-ban. De mennyi amerikai diák és kutató van Magyarországon? Ezek a számok egyáltalán nem függetlenek egymástól, de csak a diákokról van megbízható statisztikánk.

Vannak országok, ahol magas a külföldi hallgatók aránya, máshol pedig a fejlettség ellenére is alacsony. (1.1. táblázat). **Magyarország** látszólag nem áll rosszul ezen a téren a **3,3%-kal**. Ugyanakkor ez messze van az Európai Unióban megcélzott átlagos 10%-tól, miként más előjellel a lengyel adatoktól is (Bhandari-Laughlin:2009). Ráadásul ez a szám **nagyon egyenetlen**, mert több mint a fele határon túli magyar nemzetiségű diák, míg a másik felének a nagy része a négy orvosi és egy állatorvosi fakultás diákja. A 72 magyar felsőoktatási intézmény közül a három nagy vidéki egyetem, illetve a négy budapesti szakegyetem kimagaslik a külföldi hallgatók számát tekintve.

1.1. táblázat: Hazai és külföldi diákok néhány európai országban (2005/2006)

Ország	Felsőoktatásban tanulók	Külföldi hallgatók	A külföldi hallgatók aránya az összes hallgató %-ában
Egyesült Királyság	2,287,833	255,233	11,2
Németország	2,242,379	240,619	10,7
Franciaország	2,119,149	221,567	10,5
Olaszország	1,913,352	36,137	1,9
Spanyolország	1,840,607	53,639	2,9
Lengyelország	1,983,360	7,617	0,4
Magyarország	424,161	14,491	3,3

Forrás: EURODATA, OKM

A következő alfejezetekben elsősorban a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Oktatásstatisztikáiból származó aktuális információkat elemezzük. A forrást akkor tüntetjük fel, ha máshonnan származik az adat.

1.2. A KÜLFÖLDI HALLGATÓK SZÁMA ÉS KÉPZÉSI SZINTENKÉNTI ALAKULÁSA

A magyar felsőoktatásban a 21. század első évtizedének közepére értük el a legmagasabb hallgatói létszámot. 2005-től megfordult a trend és **folyamatosan csökken a hallgatók száma**. A demográfiai trendek ismeretében azt mondhatjuk, hogy ez a trend megállíthatatlan, és csak időszakos fel-lendülések figyelhetők majd meg. Ilyenre lehet számítani az ún. baby-boom (Ratkó-korszak) alapján gerjesztett, de egyre csökkenő intenzitású hullámváz hatására. Ugyanide vezethet, ha a kormányzat felnőtt képzést támogató intézkedéseket hoz (pl. ingyenes tanulás kismamáknak és kisgyermekes apukáknak a felsőoktatási törvény tervezett koncepciója szerint), vagy maguk az állampolgárok jönnek rá, hogy folyamatosan kell tanulniuk.

Az elmúlt évtizedben töretlenül **nőtt a külföldi hallgatók száma**. 2001 őszén még 11 783 külföldi hallgató folytatott tanulmányokat hazánkban diplomaszerezés céljából, a 2009/2010-es tanévben pedig már 54%-kal több, azaz 18 154 fő. Mindez azt eredményezte, hogy az összes hallgató között a külföldiek aránya stabil 3,4%-ról 4,9%-ra nőtt a 2001 és 2005 közötti időszakban. (1.2. táblázat)

1.2. táblázat: Külföldi hallgatók a magyar felsőoktatásban

	2005/2006	2006/2007	2008/2009	2009/2010
Összes hallgató	424 161	397 704	381 033	370 331
Ebből külföldi hallgató	14 491	15 459	16 916	18 154
Külföldi hallgató %	3,4%	3,9%	4,4%	4,9%
Nappali hallgató	231 482	242 893	242 928	242 701
Ebből külföldi hallgató	10 974	12 212	13 681	15 035
Külföldi hallgató %	4,7%	5,0%	5,6%	6,2%

A külföldi hallgatók többsége (82,8%) nappali tagozaton tanul, ahol magasabb és szintén emelkedő a külföldi hallgatók aránya. Öt év alatt 4,7%-ról 6,2%-ra nőtt, ami azért is öröndetes, mert a nappali hallgatók abszolút száma sem csökkent ebben az időszakban. A magyar hallgatók esetében tapasztalt trend látható a külföldi hallgatóknál is, amikor a **képzési tagozatokra** tekintünk. Az esti képzés és a távoktatás drasztikusan visszaesett (1.3. táblázat), ahol az utóbbi azért is meglepő, mert az internetes, online technológia megjelenése a felsőoktatásban azt az ígéretet hordozta, hogy egyetemeink ezen az értékesítési úton inkább hozzáférhetővé válnak a külföldi hallgatók számára. De nem ez történt. A levelező képzés abszolút értékben tartja magát a 2 700 fővel, de jelentősége relatíve csökken.

1.3. táblázat: Külföldi hallgatók a magyar felsőoktatásban képzési tagozatonként

Képzési tagozat	2005/2006	2006/2007	2008/2009	2009/2010
Nappali	10 974	12 212	13 681	15 035
Esti	231	166	134	136
Levelező	2 654	2 602	2 706	2 745
Távoktatás	632	479	395	238
Összesen	14 491	15 459	16 916	18 154

Mi várható 2020-ra? Ha az elmúlt évtized növekedése folytatódik, akkor lineáris trendet feltételezve évente 800 fővel fog nőni a külföldi hallgatók száma, így 2020-ra számuk elérheti a 26 000 főt. Amennyiben optimista feltételezéssel élünk és azt gondoljuk, hogy:

- a.) a globalizáció és az EU erőteljesebb nemzetköziesedést diktál,
- b.) az oktatási kormányzat stratégiai kérdésnek tekinti ezt az ügyet,
- c.) az egyetemek és főiskolák a túlélésük és a nemzetközi versenyképességük érdekében kiemelten kezelik ezt a témát,

akkor reális lehetőség van **2020-ra megduplázni, azaz 40 000 főre emelni** a külföldi hallgatók számát. Optimistább forgatókönyvek is készíthetők, ha nagy gazdasági makro összefüggésekbe helyezzük a témát és egy igazi felzárkózást biztosító gazdasági növekedést vizionálunk egymillió új munkahellyel 2020-ra. Ekkor a felsőoktatás stratégiai szerepét tekintve húzó ágazat lehet, és a kb. 300 000 főre apadó magyar hallgatói kör mellett **akár 60 000 fő is lehet külföldi**. Egyidejűleg azonban legalább 30 000 magyar állampolgárságú diák tanulhat külföldön. (Ma a számuk kb. 10 000 főre tehető). A kutatói és hallgatói migráció (Rédei:2009) a globalizáció hatására fokozódni látszik és ebben Magyarország a hallgatói fogadás oldaláról az élen jár. 2006-ban a világ országai között, a külföldi hallgatók abszolút száma alapján képzett rangsorban az előkelő 23. helyet foglaltuk el (Open Doors 2006), ami az egy főre jutó GDP alapján várható helyezésnél kedvezőbb pozíció. 60 000 külföldi hallgató kiszolgálása háromszor annyi munkaerőt jelent, mint a mostani közel 20 000 főé. Ha a 40 000 új diák kiszolgálásának teljes költségét, munkaerőigényét nézzük, akkor 10 főre egy-egy oktatót és egyéb szolgáltatót számítva, csak **a felsőoktatásban 8 000 új munkahely teremődik**. Ehhez már a kormány támogatást nyújthatna a felsőoktatási intézmények számára, hasonló mértékben, mint ahogy a betelepülő multikat vagy KKV-kat támogatja az új Széchenyi tervben. Természetesen ez kis szám a megcélzott egymillió új munkahelyhez képest igen, de tovagyűrűző hatását tekintve egyáltalán nem elhanyagolható. Ugyanis a külföldi hallgatók költési szerkezete olyan, hogy minden 1 forint tandíjhoz legalább 1 forint egyéb költség társul, az itt tartózkodásra, megélhetésre, lakásra, stb. Ez alapján további 8 000 új munkahely teremődhet az országban.

I.3. A KÜLFÖLDI HALLGATÓK NEMZETI ÖSSZETÉTELE MAGYARORSZÁGON

Földrajzi és tartalmi szempontból is nagy jelentősége van annak, hogy milyen **stratégiai ország csoportokat** hozunk létre a külföldi hallgatókból. Az egyik triviális csoportosítás lehetne a fejlett és a fejlődő országok megkülönböztetése. Jóllehet nem elhanyagolható ez a szempont (a külföldi diákok véleményének kutatásánál használjuk is ezt az ismérvet) a hallgatók megoszlása és a várható stratégiai döntések miatt, célunknak inkább megfelel egy hármas csoportosítás: szomszédos országok – egyéb európai országok – más földrészek. A világ több mint 120 országából érkeznek hozzánk külföldi hallgatók, de csak 26 olyan ország volt 2008/2009 tanévben, ahonnan több mint 100 fő érkezett. Őket tüntettük fel az 1.4/a. táblázatban.

1.4 a. táblázat: A 100 főnél több hallgatót küldő országok hallgatói a 2008/2009 tanévben

Szomszédos ország	Fő	Európa	Fő	Más földrész	Fő
1. Románia	3 264	1. Németország	1 754	1. Irán	696
2. Szlovákia	2 357	2. Norvégia	737	2. Izrael	664
3. Ukrajna	1 370	3. Svédország	410	3. Nigéria	288
4. Szerbia	1 320	4. Ciprus	289	4. USA	270
5. Horvátország	136	5. Izland	236	5. Kína	220
6. Ausztria	123	6. Oroszország	202	6. Törökország	194
		7. Görögország	186	7. Vietnám	176
		8. Írország	156	8. Kanada	147
		9. Nagy-Britannia	128	9. Japán	102
		10. Spanyolország	123		
		11. Franciaország	102		
Összesen	8 570	Összesen	4 323	Összesen	2 757
Ország csoport %	50,7	Országcsoport %	25,6	Országcsoport %	16,3

Az első csoportba azokat soroljuk, akik a szomszédos **országokból** jöttek és döntően magyar nyelven tanulnak. Róluk gyakran még az egyetemi vezetők, dékánok sem tudják, hogy itt vannak. Nem jelennek meg külön entitásként, elkeverednek a magyar állampolgárságú hallgatók között. A kettős állampolgárság még inkább felerősítheti ezt a helyzetet. Számuk lassan, de még mindig növekszik, annak ellenére, hogy számarányuk csökken az összes külföldi hallgatón belül. 2007-ben 54%-ot tett ki az arányuk, 2009-ben pedig még mindig magas, de már csak 47,6% (1.4/b. táblázat). Ez 6 százalékpontos részesedés-csökkenést jelent két év alatt.

A szomszédos országok között **Románia vezeti a rangsort**, abszolút számban ugyan csökkenő, de még mindig 3000 főt meghaladó hallgató létszámmal. Ez nem meglepetés, hiszen Romániában, Erdélyben él a határon túli magyarság nagy része. A csökkenés valószínűleg két okra vezethető vissza. Egyrészt az uniós tagság miatt a romániai magyar fiatalok számára is megnyílt Nyugat-Európa és többen választják ezt az irányt. (Németországban és Franciaországban pl. határozottan megnőtt a romániai diákok száma). Másrészt az elmúlt években emelkedett az **erdélyi egyetemek magyar nyelvű programjain** tanuló hallgatók száma, amit az erdélyi magyar felsőoktatás kálváriájáról írott könyvükben a Balázs S. – Bodó B. – Csetri E. – Gaál Gy. – Kónya-Hamar S. – Somai J. (2009) szerző

csapat is elismer és számokkal igazol. Ez persze nem homályosíthatja el azok véleményét, akik továbbra is a független magyar Bolyai Egyetem létrehozásán fáradoznak.

Ezzel ellentétes szervezeti megoldás, amit Andrei Marga, a Babes – Bolyai Egyetem rektora képvisel, a **multikulturális, többnyelvű oktatás**. Ennek is vannak eredményei, hiszen a Babes – Bolyai Egyetemen a 37 000 román hallgató mellett 10 600 magyar nemzetiségű hallgató is tanul, közülük 7 336 fő a magyar nyelvű tagozaton (Marga:2010). Természetesen joggal tarthatjuk ezt kevésnek, ha az Erdélyben lakó magyar nemzetiségűekhez viszonyítjuk a hallgatók számát. Egy szemléletes arányszám a felsőoktatásban tanulók és az összlakosság hányadosa, vagy az 1000 főre jutó egyetemisták száma. A másfél milliós magyar erdélyi lakosságot tekintve a Babes-Bolyai 7,1 magyar hallgatót produkál 1000 magyar lakosra. A Magyarországon tanuló 3000 hallgató pedig 2 magyar hallgatót 1000 lakosra. De mi a potenciális lehetőség? Ha azzal a feltevessel élünk, hogy minden erdélyi magyarnak olyan esélyt kellene adni a felsőoktatásba bejutáshoz, mint ami a magyar, vagy a román állampolgárt átlagosan megilleti saját országában, akkor még távol vagyunk ettől az aránytól. (Erről is szól a Balázs és társai által írott Fehér könyv.) Magyarországon 2009-ben az 1000 lakosra jutó felsőoktatási intézményben tanuló hallgatók száma 37 fő volt. Ez alapján számolva, **Romániában 55 500 magyar anyanyelvű hallgatót kellene regisztrálni**, ha nem lenne mobilitás. A kisebbségi lét hátrányos helyzete mindaddig fennáll, amíg nem tudunk elszámolni azzal, hogy miért nem kerül be ennyi romániai magyar hallgató a felsőoktatásba. Ha így nézzük, akkor a 3000 Magyarországon tanuló romániai magyar diák csak 5,4%-át adja a potenciális piacnak. Ez egyáltalán nem nagy szám és semmi érdek nem fűződhet hozzá, hogy csökkenjen. Ahhoz igen, hogy növekedjen, illetve növekedjen a Magyarországról Romániába utazó magyar hallgatók száma is.

A szomszédos országok közül **Szlovákiából, Ukrajnából és Szerbiából növekvő számú hallgató** érkezett továbbra is. Ha az 1000 magyar nemzetiségű lakosra vetítjük az itt tanulók számát, akkor:

Szlovákia:	5,0 fő	(500 000 lakosból 2512 hallgató)
Ukrajna:	6,5 fő	(150 000 lakosból 1482 hallgató)
Szerbia:	4,6 fő	(300 000 lakosból 1385 hallgató)

A számok egyértelműen tükrözik, hogy minél kisebb a magyar lakosság, annál inkább szükség van az anyaország támogatására, másrészt Szlovákia esetében az uniós tagság is pozitív hatással lehetett az itt tanulásra. Ha ezeket a számokat is a 37 fős magyar értékhez viszonyítjuk, akkor nem látunk okot a csökkenésre, különösen, ha megfontoljuk, hogy a magyar nyelvű képzés lehetőségei ezekben az országokban kisebbek, mint Romániában.

Stratégiai szempontból viszont fel kell vetni két **aszimmetriát** a szomszédos országok viszonylatában. Egyrészt nagyon kevés magyarországi diák tanul a szomszédos országokban, másrészt nagyon kevés román, szlovák, szerb, ukrán tanul nálunk. Ezen mindenféleképpen változtatni kell. Könnyebbnek látszik a **magyar hallgatók ösztönzése** arra, hogy Kolozsváron, Nagyváradon, Csíkszeredán, Temesváron, Pozsonyban, Kassán, Révkomáromban, Szabadkán, Újvidéken, Ungváron, stb. a magyar nyelvű képzésen tanuljanak. Ehhez „csak” arra lenne szükség, hogy a magyar kormányzat az uniós célokkal összhangban felvegye ezeket az egyetemeket a Felsőoktatási Tájékoztatóba, mint olyan egyetemeket, amelyekre a magyar hallgatók a magyar egyetemekhez hasonló eséllyel pályázhatnak. Ebből a szempontból példa értékű lehet a Babes-Bolyai Egyetem, amelyen jelenleg 1093 külföldi hallgató tanul. Ebből 421 fő román etnikai származású (pl. Moldova Köztársaságból). Növekvő, de még mindig csak 83 fő jött Magyarországról (pl. pszichológiai diplomát szerezni). Miért csak ennyi, kérdezhetnénk? Hiszen Moldova sokkal távolabb van Kolozsvártól, mint a Nagy Alföld. Valószínűleg a „fejekben” kell rendet teremteni és komolyan venni, hogy a határok légiesülnek.

1.4/b. táblázat: A 100 főnél több hallgatót küldő országok hallgatói a 2009/2010 tanévben

Szomszédos ország	Fő	Európa	Fő	Más földrész	Fő
1. Románia	3 005	1. Németország	1 972	1. Irán	848
2. Szlovákia	2 512	2. Norvégia	738	2. Izrael	808
3. Ukrajna	1 482	3. Svédország	436	3. Nigéria	339
4. Szerbia	1 385	4. Ciprus	266	4. Törökország	323
5. Horvátország	136	5. Görögország	193	5. USA	300
6. Ausztria	123	6. Oroszország	192	6. Kína	260
		7. Írország	183	7. Vietnám	185
		8. Franciaország	159	8. Kanada	180
		9. Spanyolország	158	9. Japán	163
		10. Nagy-Britannia	157	10. Szaúd-Arábia	156
				11. Koreai Köztársaság	118
Összesen	8 643	Összesen	4 454	Összesen	3 680
Országcsoport %	47,6	Országcsoport %	24,5	Ország csoport %	20,3

Ami a **román, szlovák, szerb, ukrán hallgatók magyarországi tanulmányait** illeti, itt a nyelvi korlátok inkább számításba jönnek. Ennek leküzdésére szolgál, hogy a magyar egyetemek több nyelven (angol, német, francia) kínálnak vonzó programot számukra, és hogy a nemzetköziség érezhető legyen a magyar egyetemeken. Ne érezze magát senki elszigetelve. Ehhez persze szükség van arra, hogy a külföldi hallgatók száma országos szinten is megtöbbszörözzön. Arról sem mondhatunk le, hogy miként a magyar hallgatókat is ösztönözzük a szomszédos országok nyelveinek az elsajátítására, ugyanúgy mi is tegyük vonzóvá a magyar nyelv tanulását. Ehhez lehet motiváció a közép-európaiság, a Duna-mentiség, a regionális együttműködés eszméje. Marketing szempontból csak így tud eredményes lenni egy MOL, OTP, Fornetti, vagy Richter Gedeon, ha tízmilliós helyett ötvenmilliós piacon gondolkodik. Így tudná a felsőoktatás is jobban kiszolgálni az üzleti szférát mindegyik országban.

A második csoportba a **többi európai országot** soroljuk. Ezt a kategóriát Németország vezeti egyre növekvő létszámmal, közel 2000 német hallgató tanul nálunk. Ezt követi Norvégia és Svédország,

évek óta stabil második és harmadik helyezéssel. Ugyanez mondható el a 4-6. helyen álló Ciprusról, Oroszországról és Görögországról. A táblázatban csak a 100 főnél nagyobb hallgatói létszámot tüntettük fel. Ígéretes, hogy 2007-hez képest két új ország, Franciaország és Spanyolország is felárkózott ezen országok közé. Nagy-Britanniával alkotnak egy blokkot, ahonnan 3 év alatt több mint 50%-kal nőtt a beérkező hallgatók száma. Nagy kérdés, hogy miben tudunk versenyképesek lenni a fejlett országok felsőoktatásához képest? Az ár jelentős tényező, de nem meghatározó. Elsősorban az **akadémiai tartalom** határozza meg a vonzerőt. Az orvosi képzés rendelkezik ezzel, valamint azzal a stratégiai előnnyel is, hogy korlátozott a bejutásra jogosult hallgatók száma az anyaországban. A legnagyobb kihívás az a magyar felsőoktatás számára, hogy más diszciplínák esetében is tudunk-e versenyképes programot hirdetni, megfelelő szolgáltatást nyújtani. Tanulmányunk második és harmadik fejezete éppen ezekkel a kérdésekkel foglalkozik.

A harmadik csoportba több mint 20 százalékkal a **más földrészekről** érkező hallgatók kerültek. A nemzetközi mobilitási trendekkel összhangban (Open Doors:2006, IIE publikációi, NAFA és EAIE konferenciák résztvevői) itt következett be a legnagyobb százalékos változás. **Irán** nagymértékben előrelépett és az első helyre került 848 hallgatóval. (Csak összehasonlításként, kb. ennyi magyar hallgató tanul az USA-ban, de jóval változatosabb képzési programokban.) A korábbi első, Izrael, stabil hallgatószámot (808) jelent továbbra is. 2007-hez képest **Nigéria**, egy afrikai ország, került az 5.-ről a 3. helyre, **Törökország** pedig a 7.-ről a 4. helyre. Ez utóbbi esetében igen rövid időszak alatt 100%-os növekedés, egyfajta „áttörés” ment végbe. Az elmúlt évtizedben többször lehetett számítani a török hallgatók megjelenésére, de nem következett be. Figyelemre méltó a 2009/2010-es listán az utolsó 3 helyen levő ország, Japán, Szaúd-Arábia, és a Koreai Köztársaság bekerülése is a 100-asok klubjába. Így már 27 ország tartozik ebbe a körbe a két évvel ezelőtti 22 országhoz képest.

Sajnálatos, hogy **Vietnám** a 2007-es évhez képest (208 fő) már csak 185 fővel képviselteti magát. Nagyon **lassú a legnagyobb potenciált hordozó kínai diákok számának növekedése**. A 260 fő és az országok rangsorában elfoglalt 14. hely azt jelzi, hogy sem a magyar egyetemek, sem a magyar kormányzat nem érti ennek a piacnak a sajátosságát. Pedig itt lenne lehetőség az orvosi mellett más tudományterületeken is hallgatókat toborozni. Kína erőteljesen fejleszti a felsőoktatását, de ennek ellenére nem csökken a külföldre menő hallgatók száma. (A kínai felsőoktatásban több mint 20 millió diák tanul, kb. 300 ezer pedig külföldön. Az USA-ban ismét, Németországban pedig már tartósan a kínai diákok vezetik a külföldi diákok rangsorát).

Nagy potenciál van **Afrika és Ázsia más országaiban** is a jövőre nézve. Ennek néhány jelét már most is tapasztalhatjuk, ha a 100 fő alatti külföldi hallgatót adó országok trendjeit vizsgáljuk. Láttuk Nigéria 3. helyre kerülését. Ígéretes **Kamerun**, ahonnan 10 éve még egyetlen hallgató sem jött, ma pedig már 48 fő tanul hazánkban (csak viszonyításként, Németországban a több mint 5000 kameruni diák vezeti az afrikai országok listáját). Mongólia (55 fő), Kazahsztán (33 fő), vagy Azerbajdzsán (27 fő) jelentős potenciális piac lehet, ha egy-egy egyetem, vagy a kormányzat célzott marketingstratégiát követ. Az agrártermékek esetében használt és bevált **közösségi marketing** eszközök bevetésére lenne itt is szükség.

1.5. táblázat: Magyarországon tanuló külföldi hallgatók számának alakulása az elmúlt négy tanévben, állampolgárság szerint top 10 ország

2006/2007		2007/2008	
1. Románia	3 294	1. Románia	3 133
2. Szlovákia	2 296	2. Szlovákia	2 178
3. Németország	1 520	3. Németország	1 640
4. Ukrajna	1 475	4. Ukrajna	1 372
5. Szerbia és Montenegró	1 223	5. Szerbia és Montenegró	1 321
6. Izrael	754	6. Izrael	791
7. Norvégia	715	7. Norvégia	700
8. Irán	496	8. Irán	579
9. Ciprus	293	9. Ciprus	307
10. Svédország	270	10. Svédország	331
12. Egyéb	2 774	12. Egyéb	3 107
Összesen	15 110	Összesen	15 459
C-10 koncentráció	81,6%	C-10	79,9%

2008/2009		2009/2010	
1. Románia	3 264	1. Románia	3 005
2. Szlovákia	2 357	2. Szlovákia	2 512
3. Németország	1 754	3. Németország	1 972
4. Ukrajna	1 370	4. Ukrajna	1 482
5. Szerbia	1 320	5. Szerbia	1 385
6. Norvégia	737	6. Irán	848
7. Irán	696	7. Izrael	808
8. Izrael	664	8. Norvégia	738
9. Svédország	410	9. Svédország	436
10. Ciprus	289	10. Nigéria	339
12. Egyéb	4 055	12. Egyéb	4 629
Összesen	16 916	Összesen	18 154
C-10	76,0%	C-10	74,5%

Ha a külföldi hallgatók **országok szerinti koncentrációját** nézzük, akkor először is azt állapíthatjuk meg, hogy ez fokozatosan csökken. (1.5. táblázat). A rangsor első 10 helyét elfoglaló országok részesedése a piacból, az ún. **C-10 koncentrációs mutató 2006-ban még 81,6%** volt, ami 2009-re 74,5%-ra csökkent. 2006 és 2008 között a top 10 ország nem változott. 2009-ben Nigériának sikerült leszorítania a tábláról Ciprust és belépnie a „300-asok” klubjába. Az első 5 ország továbbra is tartja a stabil helyét, hiszen Szerbia több mint 500 fővel előzi meg a 6. helyen következő Iránt. Az első 5 ország koncentrációja 2009-ben, a **C-5 mutató 57,0%** volt, a 2006-os 64,9%-hoz képest 8 százalékponttal alacsonyabb. Más szóval ez azt jelenti, hogy egyfajta kiegyenlítődés indult meg a 6-10. helyen álló országok javára.

Az országok szerinti ilyen mértékű koncentráció azt is indukálja, hogy mind az egyetemek, mind a kormányzat rendelkezzen **szegmentált piaci stratégiával** ezekben az irányokban. Az egyetemi intézményfejlesztési tervekben (Berács–Huber–Nagy: 2009) nem láttuk ennek nyomait, de a kormányzati szinten sem érzékeljük a jeleit. Korábban a rövid életű Campus Hungary megpróbált ebbe az irányba mozdulni, de lassan elhalt pénzügyi forrás, valamint igazi koncepció híján. Más sikeres országok gyakorlata (Pl. DAAD Németország) azt mutatja, hogy szükség van ilyen szervezetre.

I.4. KÜLFÖLDI HALLGATÓK AZ EGYES KÉPZÉSI SZINTEKEN ÉS KÉPZÉSI FORMÁKBAN

A bolognai folyamat eredményeként még mindig egyfajta **átmeneti időszakot** élünk, azaz egyidejűleg létezik a régi főiskolai és egyetemi szintű képzés, valamint az új alap- és mester-képzés, ez utóbbiak részarányának növekedésével (1.6. táblázat). Az **osztatlan képzés** elsősorban az orvosi képzést jelenti a külföldi hallgatók esetében. A **mesterképzés** fokozatosan veszi át az egyetemi képzés szerepét. A viszonylag alacsony szám, 877 fő 2009-ben, azt jelzi, hogy az orvosi képzésen túlmenően nem igen számíthatunk külföldi hallgatókra ezen a szinten, ha a kínálat nem változik drasztikusan. A főiskolai szintű képzést már majdnem teljesen átvevő **alapképzésen** tanul a hallgatók legnagyobb csoportja, 41%-kal. Ha meggondoljuk, hogy a bolognai folyamat eredményeként ezt a szintet éri a legtöbb kritika az egyetemek oldaláról, miszerint nincs igazán pozicionálva, nem tudni, hogy a gyakorlatra vagy a továbbtanulásra készít fel, akkor kétségtelenül nagy kockázati tényezőt jelent a jövőre nézve. Elsősorban persze a fizetős programoknál, hiszen az államilag támogatott hallgatók (pl. szomszédos országokból) odahaza is ezzel a problémával szembesülnek, így ott ez nem külön versenyhátrány.

1.6. táblázat: Külföldi hallgatók a magyar felsőoktatásban, képzési szintek és képzési tagozatok szerint, 2009/2010 tanév

Tagozat	Felsőfokú szakképzés	Főiskolai szintű képzés	Egyetemi szintű képzés	Alapképzés	Mesterképzés
Nappali	161	223	2 159	5 339	714
Esti	3	16	5	67	12
Levelező	41	198	52	1 866	151
Távoktatás	1	70	2	160	0
Összesen	206	507	2 218	7 432	877

Tagozat	Osztatlan képzés	Szakirányú továbbképzés	PhD DLA	Összesen
Nappali	5 855	224	360	15 035
Esti	2	31	0	136
Levelező	154	192	91	2 745
Távoktatás	0	5	0	238
Összesen	6 011	452	451	18 154

A régi rendszer kifutásával 2011 őszére feltehetőleg stabilizálódni fog a helyzet. A szakirányú továbbképzés és a felsőfokú szakképzés csak abban az esetben fog nagyobb szerephez jutni, ha a **főiskolák, egyetemek újragondolják és újrapozícionálják a szerepüket**, miként azt az új felsőoktatási törvény koncepciója is sugallja. Nem nehéz kitalálni, hogy a felsőfokú szakképzésben a főiskolák, míg a szakirányú továbbképzésben az egyetemek tudnának nagyobb piaci részesedéshez jutni. Ehhez azonban a világ vezető iskoláihoz hasonlóan új, vonzó termékekkel kell megjeleníteni.

A képzési szintek szerinti megoszlás **országokként** is nagy eltéréseket mutat. Az 1.7. táblázatban a 100 főnél több hallgatót küldő 27 ország adatai szerepelnek képzési szintek szerint. Az **osztatlan képzés** elsősorban az orvosi képzést jelenti, így sajátos az országok szerinti megoszlás, hiszen a szomszédos országok alig képviseltetik itt magukat. Az elmúlt tanévben Németország, Izrael, Norvégia, Irán és Svédország vezette a rangsort, akik főleg az orvosi képzésre veszik igénybe a magyar egyetemeket. Az osztatlan képzésre vonatkozó koncentrációs mutatójuk magas, rendre: 80%, 63%, 69%, 56%, 70%.

Tanulások a többi képzési szinteken tanuló hallgatók országok szerinti koncentrációja is. A szomszédos Románia, Szlovákia, Ukrajna és Szerbia hallgatói nagyrészt az alapképzésen vesznek részt. Ha ide vesszük a még főiskolai képzésben szereplő hallgatókat, valamint szembeállítjuk őket az egyetemi szintű mester és osztatlan képzési szinteken tanuló hallgatók csoportjával, akkor azt látjuk, hogy az első szintű képzésben kb. háromszor annyian vannak, mint a második szintű képzésben. Ennek megtartása külön stratégiát igényel.

Stabilnak tekinthetők viszont a **doktori képzésben** itt tanulók országok szerinti megoszlása. Románia, Szlovákia, Szerbia és Ukrajna vezeti itt is a rangsort, de sokkal nagyobb koncentrációval (a C-4 koncentrációs mutató 70%), mint amit az összes hallgatónál tapasztaltunk. További 5 országból érkezett 10-nél több PhD hallgató (Németország, Irán, Horvátország, Oroszország, Törökország), jelezve, hogy kevés országban van jelentős hírneve a magyar tudósképzésnek. (Ezért is jelentős azt vizsgálni, hogy milyen az egyes doktori iskolák nemzetközi publikációs szintje, amivel a 3. fejezetben foglalkozunk.) Mindezek az információk segítenek abban, hogy az egyes doktori iskolák kijelöljék a potenciális piacukat, mert jelenleg eléggé véletlenszerű, hogy honnan jönnek a hallgatók. A 451 külföldi doktori hallgatóból 392 jött a 100-nál több külföldi hallgatót adó 27 országból. Míg a C-27 értéke az összes hallgatóra 92,4%, addig a doktori hallgatókra a C-27 értéke csak 86%, kifejezve a korábbi megállapítást.

1.7. táblázat: A Magyarországon tanuló külföldi hallgatók száma képzési szintek szerint,
a 100 főnél több hallgatót küldő országok esetén, 2009/2010

Országnev	Felsőfokú szakképzés	Főiskolai szintű képzés	Egyetemi szintű képzés	Alapképzés
Románia	78	206	239	1 931
Szlovákia	68	98	293	1 529
Németország	2	5	124	161
Ukrajna	22	106	169	959
Szerbia	25	40	165	905
Irán	0	0	144	180
Izrael	0	0	258	31
Norvégia	0	1	198	29
Svédország	1	1	81	43
Nigéria	0	0	32	103
Törökország	0	3	12	147
USA	0	0	50	107
Ciprus	0	0	30	105
Kína	0	10	22	183
Görögország	0	1	42	29
Oroszország	2	6	19	112
Vietnám	0	3	31	79
Írország	0	1	26	7
Kanada	0	0	26	17
Japán	0	1	9	22
Franciaország	0	0	10	60
Spanyolország	0	0	10	38
Nagy-Britannia	0	0	22	12
Szaúd-Arábia	0	0	2	53
Horvátország	2	6	36	59
Ausztria	0	1	22	29
Koreai Köztársaság	0	0	2	13
Összesen	200	489	2 074	6 943

Mesterképzés	Osztatlan képzés	Szakirányú továbbképzés	PhD DLA	Összesen	Összesből nő
155	148	85	163	3 005	1 718
140	240	98	46	2 512	1 399
49	1 579	36	16	1 972	955
63	86	29	48	1 482	802
84	97	29	40	1 385	769
36	475	0	13	848	321
10	507	2	0	808	313
2	508	0	0	738	410
4	306	0	0	436	237
11	188	5	0	339	166
12	136	5	8	323	105
12	96	31	4	300	137
6	125	0	0	266	107
10	32	2	1	260	135
8	111	0	2	193	84
18	6	17	12	192	111
0	69	0	3	185	84
3	146	0	0	183	110
0	129	7	1	180	80
10	119	1	1	163	84
38	40	5	6	159	64
15	91	0	4	158	76
4	114	1	4	157	55
4	94	0	3	156	13
4	6	12	11	136	72
5	59	2	5	123	71
4	96	2	1	118	44
707	5 603	369	392	16 777	8 522

I.5. KÜLFÖLDI HALLGATÓK A KIVÁLASZTOTT 10 EGYETEMEN

Az egész felsőoktatásra megfigyelhető változások, struktúrák csak korlátozottan érvényesek az egyes egyetemekre. A korábbi kutatásainkban kiválasztott 10 egyetem, amely a Web of Science alapján a 2004-2008 közötti időszakban a legtöbb publikációt adta, a külföldi hallgatók fogadásában is vezető szerepet tölt be a Miskolci és a Pannon Egyetem kivételével. A Szent István Egyetemre is ez lenne elmondható, ha a budapesti állatorvosi képzést kivennénk a portfóliójából.

A képzési szintek szerint vizsgálva az egyetemeket (1.8. táblázat) az **osztatlan képzés** gyakorlatilag a 4 orvosi képzést, illetve az egy állatorvosi képzést nyújtó egyetemen figyelhető meg. Összeségében 42,8%-kal ez adja a külföldi hallgatók legnagyobb részét. Az ELTE még a jogi képzés miatt képviselteti itt magát csupán 55 fővel, a BCE és a Pannon Egyetem viszont nem fogad ilyen hallgatót. A régi típusú főiskolai és egyetemi szintű képzés együttesen még mindig 16%-ot jelent, de nagy szórással az egyetemek között. A felsőfokú szakképzés szinte elhanyagolható, míg a **doktori képzésben** tanul a hallgatók 2,66%-a, szemben az országos 2,48%-kal. Ez meglepően kis különbség. Az ok, hogy vannak a magyar felsőoktatásban olyan kisebb intézmények (mint pl. a CEU, vagy egyes egyházi képzések), ahol fajlagosan magas a külföldi doktori hallgatók száma. A világszínvonalú egyetemek sanghaji rangsorában (ARWU 2010) a 300-400. helyen található az ELTE és a Szegedi Egyetem. A múlt mellett a jelenlegi külföldi doktori hallgatók száma is szerepet játszhat ebben a rangsorban, még ha az alkalmazott kritériumok között ez nem is szerepel.

Az új típusú **mesterképzésben** 191 hallgatóval a BCE vezeti a rangsort a BME és az ELTE előtt. Az összes hallgatóhoz képest azonban ez csak 15,3%, amely arány ugyan lényegesen meghaladja a 10 egyetem 4,4%-át, azonban jóval alatta van a mesterképzésen elképzelt 30%-os összes hallgatói aránynak.

1.8. táblázat: Külföldi hallgatók a magyar felsőoktatásban,
képzési szintenként a kiválasztott 10 egyetemen, 2009/2010 tanév

Tagozat	Felsőfokú szakképzés	Főiskolai és egyetemi szintű képzés	Alapképzés	Mesterképzés
BCE	–	144	870	191
BME	–	180	695	86
ELTE	8	182	563	77
SE	–	494	209	5
DE	8	487	908	60
PTE	3	238	168	22
SZTE	20	231	568	55
ME	2	23	112	21
PE	7	14	40	41
SZIE	1	104	185	21
Összesen	49	2097	4318	579
%-os részesedés	0,37%	15,93%	32,81%	4,40%

Tagozat	Osztatlan képzés	Szakirányú továbbképzés	PhD DLA	Összesen
BCE	–	32	11	1 248
BME	9	15	31	1 016
ELTE	55	25	85	995
SE	1 720	17	18	2 463
DE	1 243	11	83	2 800
PTE	1 141	13	34	1 619
SZTE	865	4	69	1 812
ME	16	4	4	182
PE	–	9	8	119
SZIE	584	4	7	906
Összesen	5 633	134	350	13 160
%-os részesedés	42,80%	1,02%	2,66%	100,00%

A kiválasztott 10 egyetemen tanuló 13 160 külföldi hallgatóból **12 040 hallgató 25 országból jött.** Ezt a rangsort **Németország** vezeti 1841 fővel és Ausztria zárja 101 fővel (1.9. táblázat). A fő különbség a korábban tárgyalt 3 ország-csoport országos adataihoz képest, hogy a szomszédos országok aránya (43%) itt lényegesen alacsonyabb, míg az egyéb európai, valamint a más földrésről jövő hallgatók száma nagyjából kiegyensúlyozott. Az első három ország azonban a BCE, ELTE, az ME és a PA esetében továbbra is szomszédos ország. A BME esetében Irán, a Semmelweis Egyetem, a Szent István Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem esetében Németország áll az első helyen. A regionális és a határokon átvelő egyetemi koncepciót is tükrözve az SZTE esetében Szerbia, a DE esetében pedig Románia áll az első helyen. Mindenesetre elég változatos a portfólió, ami azt jelenti, hogy egymástól is lehetne tanulni, ha stratégiai szövetségre lépnének az egyes egyetemek a külföldi hallgatói toborzásban.

Az ígéretes új piacok azonban ott is vannak, ahol még feltáratlanok a lehetőségek. **Kína** esetében pl. három egyetem, a BCE, a DE és a PTE rendelkezik több tapasztalattal. A hirtelen előretörő Szaúd-Arábia annak köszönheti létét, hogy a Debreceni Egyetem 103 hallgatót toborzott a Magyarországon tanuló 155 szaúdi hallgatóból. **Vietnámban** szintén a DE a legerősebb, jöllehet a BCE és a BME évtizedes múlttal rendelkezik ezen a piacon és valaha mindkettő tervezte önálló campus illetve MBA képzés bevezetését Saigonban, illetve Hanoi-ban. Sokáig úgy tűnt, hogy Nagy-Britanniából nem lehet hallgatókat toborozni. Ezt a korlátot is ledöntötte a DE hiszen 81 hallgatót fogad az országba érkező 151 brit hallgatóból. Az természetesen nem meglepő, hogy az országosan is első Debreceni Egyetem vezeti a legtöbb ország esetén a rangsort. Az viszont igen, hogy az említett ígéretes piacokon nagy arányban van jelen, ami innovatív marketingstratégiára vall.

1.9. táblázat: Külföldi hallgatók száma a vizsgált 10 egyetemen
a 25 legtöbb hallgatót küldő ország szerint, 2009/2010 tanév

	BCE	BME	ELTE	SE	DE	PTE	SZTE	ME	PE	SZIE	Összesen
Németország	75	25	24	660	50	488	250	0	4	265	1841
Románia	247	100	221	48	512	56	136	17	17	111	1465
Szerbia	221	27	102	29	17	76	660	4	9	17	1162
Szlovákia	137	125	308	84	124	69	46	123	30	42	1088
Irán	12	166	9	192	190	124	128	0	1	4	826
Izrael	0	5	10	313	318	28	114	0	0	8	796
Ukrajna	141	40	115	42	294	32	32	31	5	30	762
Norvégia	2	3	7	207	138	207	47	0	0	123	734
Svédország	7	5	16	141	116	69	34	0	0	38	426
Nigéria	9	37	3	25	177	20	47	0	0	1	319
Törökország	13	38	25	53	79	17	53	0	2	6	286
Ciprus	2	80	2	82	51	12	18	0	0	18	265
USA	33	44	5	59	59	25	20	0	0	9	254
Görögország	3	25	3	94	11	28	16	0	0	4	184
Írország	4	1	1	24	1	19	6	0	0	124	180
Kanada	9	2	4	64	33	32	19	0	0	7	170
Vietnám	35	36	5	10	73	0	3	0	0	1	163
Kína	52	6	5	10	49	33	3	1	3	0	162
Szaúd-Arábia	0	0	7	11	103	8	23	0	0	3	155
Nagy-Britannia	3	4	3	29	81	12	3	1	0	15	151
Spanyolország	15	40	3	18	2	49	19	0	0	3	149
Japán	2	1	4	29	35	33	38	0	0	4	146
Franciaország	34	41	7	28	13	8	3	0	1	9	144
Koreai Köztársaság	10	0	2	22	44	26	6	0	0	1	111
Ausztria	13	1	3	63	4	12	2	0	3	0	101
Összesen	1079	852	894	2337	2574	1483	1726	177	75	843	12040

Ha a kiválasztott 10 egyetemet nézzük, akkor azt látjuk, hogy a 13 160 hallgatóból 3679 fő (28,7%) részesült **állami támogatásban**. (1.10. táblázat). Az orvosi karokkal rendelkező egyetemeken, illetve az orvosi karokon ez az arány alacsonyabb. A Semmelweis egyetem 7,4%-ával szemben a Corvinus Egyetem 74%-kal képviseli a másik végletet. Náluk a legmagasabb az állami támogatottak aránya. Az ELTE és a Miskolci Egyetem rendelkezik még 50% felett állami támogatott külföldi hallgatókkal. Az államilag támogatott külföldi hallgatók %-os aránya egyben a piaci munka intenzitásának inverz függvénye. Nevezetesen minél magasabb az állami támogatás, annál kisebb erőfeszítést kell tenni a hallgatók megszerzéséért (ebben a BCE vezet), míg fordítva, minél kisebb az állami támogatás annál nagyobb piaci munkára van szükség a hallgatók megszerzésében (ebben az SE vezet).

1.10. táblázat: Kiválasztott 10 egyetemen tanuló külföldi hallgatók részesülése állami támogatásban a 2009/2010 tanévben

Egyetem	Külföldi hallgató	Államilag támogatott	Államilag támogatott %
BCE	1248	922	73,9
BME	1016	259	25,5
ELTE	995	603	60,6
SE	2463	183	7,4
DE	2800	676	24,1
PTE	1619	236	14,6
SZTE	1812	574	31,7
ME	182	93	51,1
PE	119	34	28,6
SZIE	906	99	10,9
Összesen	13160	3679	28,7

I.6. KÜLFÖLDI DIÁKOK ORSZÁGOK SZERINTI MEGOSZLÁSA 100 FŐNÉL TÖBB HALLGATÓT FOGADÓ TOVÁBBI EGYETEMEKEN

A külföldi hallgatók nagymértékű koncentrációja ellenére, érdekes azt is megvizsgálni, hogy a további egyetemeken, főiskolákon milyen a külföldi hallgatók aránya, milyen az országok szerinti megoszlása, vagy a képzési szintek szerinti alakulása. A 1.11. táblázatban azok az intézmények szerepelnek, amelyekben **több mint 100 olyan külföldi hallgató található**, akik a 25 legtöbb külföldi hallgatót adó országokból érkeztek. 12 ilyen intézményt találtunk a 2009/2010-es tanévben. Érdekes módon a győri Széchenyi István Egyetem vezeti ezt a rangsort 447 hallgatóval, akik közül legtöbben Szlovákiából érkeztek. Meglepő módon a „második vonalban” lévő intézményekben a legtöbb a szlovák állampolgárságú hallgató (1175 fő) és ettől jóval elmaradva szerepel a második helyen Románia (698 fő). Őket Ukrajna és Szerbia követi 100 fő feletti létszámmal. Ebből is következik, hogy a szomszédos országok dominálnak a döntően magyar nyelvű programokat kínáló egyetemeken (így a Gábor Dénes Főiskolán, a Nyugat-Magyarországi Egyetemen és a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen).

Más filozófia jellemzi az **angolul oktató** Közép-Európai Egyetemet (CEU) és a Nemzetközi Üzleti Főiskolát (IBS). A CEU-ban amerikai diákok, míg az IBS-ben kínai diákok vannak nagy létszámban. A Nyíregyházi Főiskola és a Kodolányi Főiskola Ukrajnából fogad sok hallgatót. A Budapesti Gazdasági Főiskola (BGF) és a Budapesti Műszaki Főiskola (BMF, illetve ma már Óbudai Egyetem) meglepő hasonlóságot mutat az országokat illetően. A szomszédos országokból Romániából, Szlovákiából és Ukrajnából fogadják a legtöbb külföldi (értelemszerűen magyar) hallgatót. A BGF esetében meglepő, hogy alig van „igazi” külföldi hallgatója (11 német, 7 kínai és 4 vietnami mellett csak szórványosan vannak nem szomszédos ország hallgatói) a nyelvigenyes Külkereskedelmi Főiskolai Kar ellenére.

1.11. táblázat: Külföldi hallgatók száma a 800 és 100 külföldi hallgatót fogadó intézmények
külföldi küldő ország szerint, 2009/2010 tanév

Országnev	BGF	BMF (Óbudai Egyetem)	Gábor Dénes Főiskola	Károli Gáspár Református Egyetem	Kecskeméti Főiskola	Kodolányi Főiskola	Közép Európai Egyetem
Németország	11	7	1	3	2	0	13
Románia	56	51	24	192	11	42	52
Szerbia	8	7	22	16	8	8	10
Szlovákia	37	33	80	101	77	37	10
Irán	5	0	0	0	0	0	1
Izrael	1	0	0	0	0	0	2
Ukrajna	27	21	3	32	4	173	24
Norvégia	0	0	0	0	0	0	0
Svédország	2	0	0	0	0	0	0
Nigéria	1	0	0	0	0	0	3
Törökország	1	9	0	0	0	1	5
Ciprus	0	0	0	0	0	0	0
USA	0	0	0	0	0	0	34
Görögország	0	3	0	0	1	0	1
Írország	0	0	0	0	0	0	0
Kanada	0	0	0	1	0	0	7
Vietnám	4	4	3	0	0	1	0
Kína	7	0	0	1	0	0	2
Szaúd-Arábia	0	0	0	0	0	0	0
Nagy-Britannia	1	0	0	0	0	0	2
Spanyolország	0	1	0	0	0	0	0
Japán	0	0	0	0	0	0	0
Franciaország	0	0	0	0	0	0	3
Koreai Köztársaság	0	0	0	1	0	0	0
Ausztria	2	1	0	2	0	0	1
Összesen	163	137	133	349	103	262	170

Országnev	Nemzet- közi Üzleti Főiskola	Nyíregyházi Főiskola	Nyugat- magyar- országi Egyetem	Pázmány Péter Katolikus Egyetem	Széchenyi István Egyetem	Összesen
Németország	10	2	9	5	6	58
Románia	18	42	66	88	95	698
Szerbia	9	0	7	22	11	124
Szlovákia	7	21	191	184	311	1175
Irán	13	0	0	0	2	16
Izrael	5	0	0	0	0	7
Ukrajna	4	218	6	19	14	549
Norvégia	3	0	0	0	0	3
Svédország	0	0	0	0	3	3
Nigéria	15	0	0	0	0	18
Törökország	6	0	0	2	0	23
Ciprus	1	0	0	0	0	1
USA	1	0	1	1	1	38
Görögország	0	0	0	1	0	6
Írország	0	0	0	0	0	0
Kanada	1	0	0	0	1	10
Vietnám	1	0	0	0	0	9
Kína	61	0	0	0	0	65
Szaúd-Arábia	0	0	1	0	0	1
Nagy-Britannia	0	0	1	1	0	5
Spanyolország	0	0	0	6	0	7
Japán	0	0	0	0	0	0
Franciaország	0	0	0	7	0	10
Koreai Köztársaság	0	0	0	0	0	1
Ausztria	0	0	5	0	3	12
Összesen	155	283	287	336	447	2839

1.7. AZ ORVOSI KÉPZÉST NYÚJTÓ EGYETEMEK NÉHÁNY SAJÁTOSSÁGA

Minden országnak, amely jelentős szerepet játszik a külföldi hallgatók fogadásában van valami **speciális vonzereje**, ami miatt szívesen mennek oda a hallgatók. A minden szakterületen vezető szerepet játszó és ezért talán a legkiegyensúlyozottabb hallgatói összetétellel rendelkező Egyesült Államokban például az első helyen az üzleti és menedzsmentképzés áll 18%-kal, amit a mérnöki tudományok követnek 15%-kal. Kínában, amely egyre több külföldi hallgatót vonz, több mint 50% a kínai nyelv és kultúra tanulmányozásával foglalkozik.

Ha Magyarországon a négy orvosi karokkal rendelkező egyetem (SE, DE, PTE, SZTE) 6187 fő külföldi orvostan hallgatójához (1.12. táblázat) hozzávesszük a 2009/2010-es tanévben a SZIE Állatorvosi Karán tanuló 650 külföldi hallgatót, akkor látjuk, hogy 6 837 fő azaz **a külföldi hallgatók 37,7 százaléka tanul a legdrágább orvosi képzésen**. Ez egyedi sajátosság a nemzetközi szinten. Durva becslés alapján, ha a Semmelweis Egyetem Általános Orvosi Karának 8000 USD éves tandíjával számolunk, akkor az orvosi képzések összesen 54,7 millió dollár, azaz közel 11 milliárd forint árbevételt realizáltak a 2009/2010-es tanévben. Ez önmagában is jelentős összeg, de ha ehhez hozzávesszük a hallgatók ehhez közeli egyéb költségeit, akkor már 20 milliárd forint lehet az ország számára az orvosi szakmai „diákturizmusból” származó export bevétel.

1.12. táblázat: Az orvosi képzést nyújtó egyetemek külföldi hallgatóinak alakulása, 2009/2010 tanév

Egyetem	Külföldi hallgató	Orvosi képzésben részt vevő külföldi hallgatók száma	Orvosi képzésben részt vevő külföldi hallgatók aránya (%)
SE	2 463	2 223	90,4%
DE	2 800	1 722	61,5%
PTE	1 619	1 263	78,0%
SZTE	1 812	979	54,1%
Összesen	8 694	6 187	71,2%

Az angol és német nyelvű **fizetős programok** között elsősorban az orvosi képzésben nőtt tovább a külföldi hallgatók száma az elmúlt esztendőben. Az orvosi képzésben az jelent stratégiai előnyt, hogy a küldő országokban létszámkorlátok vannak és számukra költséghatékonyabb ez a megoldás. Ez azonban nem elégséges ok ahhoz, hogy ide jöjjenek a hallgatók. A hallgató számára nyújtott szolgáltatásnak is megfelelőnek kellett lennie ahhoz, hogy a recesszió ellenére az elmúlt két esztendőben **a külföldi orvostanhallgatók száma 30%-kal növekedjen**. A négy egyetem orvosi képzése egyformán fejlődött, példát adva arra, hogy egy kis ország számára a világpiacon csak előny lehet, ha már valaki a piacon van. Az egyetemi képzés általában, az orvosi képzés pedig kimondottan **bizalmi termék**. Nagyon nagy szerepe van a szóbeli reklámnak. Szóbeli reklámot pedig azok tudnak kifejteni, akik itt vannak, akik bekerültek a képzésbe. A hazai hallgatókért esetleg versenyző egyetemek a külső piacon természetes szövetségei egymásnak.

Az orvosi képzések nagyon jól tesznek az adott egyetem más programjainak is, ahol ösztönözhetik a külföldi hallgatók fogadását. Persze nem könnyű lépést tartani ezzel a 30%-os ritmussal. A pécsi,

a szegedi és a Semmelweis egyetemek más karain ez nem is sikerült, így két év alatt tovább emelkedett az egyetemükön belül az orvosi karok aránya. Ezzel ellentétesen csak a Debreceni Egyetemnek sikerült haladnia, ahol a fantasztikus orvosi képzési növekedést túlszárnyalta az egyetem egyéb karainak a növekedése. Ezzel 2 év után a **Debreceni Egyetem lett 2800 külföldi hallgatóval az ország legnagyobb külföldi hallgatót vonzó egyeteme**. 337 fővel előzik meg a korábban vezető Semmelweis Egyetemet. Az összes hallgató 9%-a külföldi, ami már nem áll távol Franciaország, Németország és Nagy-Britannia 10-11%-os országos átlagától. (1.1. táblázat)

A három orvosi kar között a **gyógyszerészeti karok** rendelkeznek a legkevesebb külföldi hallgatóval. Ennek az is oka lehet, hogy ezen a területen nem olyan szorosak a nemzeti kvóták, másrészt a tandíjak alapján is becsülve olcsóbb, mint a másik két képzés. A legtöbb hallgató (11 022) az általános orvosi karokon tanul, több mint ötször annyi, mint a fogorvosi, vagy a gyógyszerészeti karokon (1.13. táblázat). Az összes hallgatói létszám két év alatt 13 051-ről nőtt meg 15 091 főre. A 2040 fős növekedésen belül 1593 fő volt a külföldi hallgató.

1.13. táblázat: Az orvosi képzésben tanuló hallgatók karok szerinti megoszlása, 2009/2010 tanév

Karok	Általános Orvostudományi Kar		Fogorvos-tudományi Kar	
Egyetem	Összes	Külföldi	Összes	Külföldi
SE	3 974	1 767	765	303
DE	3 026	1 352	548	297
PTE	2 109	1 040	368	204
SZTE	1 913	754	293	110
Összesen	11 022	4 913	1 974	914

Karok	Gyógyszerész-tudományi Kar		Orvosi karok együtt	
Egyetem	Összes	Külföldi	Összes	Külföldi
SE	784	153	5 523	2 223
DE	431	73	4 005	1 722
PTE	217	19	2 694	1 263
SZTE	663	115	2 869	979
Összesen	2 095	360	15 091	6 187

A fentiekből következően nőtt a külföldi hallgatók aránya a teljes képzésen belül. 2007-ben még 35,2% volt az orvosi karokon a **külföldiek aránya, 2009-ben pedig már 41%** (1.14. táblázat). Felmerül a kérdés, hogy meddig növelhető ez az arány? Ennek megválaszolása részletes helyzetelemzést igényel. A felső plafon lehet 80% is, hiszen az üzleti képzésben erre vannak példák, de ott a tanárok nagy része is külföldi. Az igazi nemzetköziesedést végeredményben az jelentheti, ha a tanárok között

is folyamatosan nő a külföldiek száma. Ez viszont azt jelenti, hogy nemzetközi szintű fizetéseket kell nyújtani a tandíjból mind a hazai, mind a **külföldi tanároknak**. Ekkor derül azonban ki, hogy mennyire vagyunk olcsók. Véleményünk szerint az egyetemi stratégiában egy olyan irányú üzleti modell kifejlesztésére van szükség, amely biztosítja a magyar tanárok számára is a külföldre járást és vonzóvá teszi a hazatérést.

1.14. táblázat: Az orvosi képzésben tanuló külföldi hallgatók részaránya az összes hallgatón belül, 2009/2010 tanév

Karok	Általános Orvostudományi Kar		Fogorvos-tudományi Kar	
Egyetem	Részarány	Külföldi	Részarány	Külföldi
SE	44,5%	1 767	39,6%	303
DE	44,7%	1 352	54,2%	297
PTE	49,3%	1 040	55,4%	204
SZTE	39,4%	754	37,5%	110
Összesen	44,6%	4 913	46,3%	914

Karok	Gyógyszerész-tudományi Kar		Orvosi karok együtt	
Egyetem	Részarány	Külföldi	Részarány	Külföldi
SE	19,5%	153	40,2%	2 223
DE	16,9%	73	43,0%	1 722
PTE	8,8%	19	46,9%	1 263
SZTE	17,3%	115	34,1%	979
Összesen	17,2%	360	41,0%	6 187

A külföldi hallgatók viszonylagos egyenletes eloszlása a karok és az egyetemek között (1.14. táblázat) példát mutathat arra is, hogy miként lehet az **állami egyetemekből** a nemzetközi piacokon is helyt állni képes intézmények csoportját kialakítani. Egyrészt nem lehet az erőforrásokat szétforgácsolni. Valószínűleg 10 orvosi egyetem nem tudná ugyanezt az eredményt produkálni. Másrészt itt a vidéki nagy egyetemek méretgazdaságossági előnyei is kitűnnek. A PTE adja a legnagyobb külföldi hallgatói arányt (46,9%), Szeged pedig a legalacsonyabbat. A két nagy, a DE és a SE pedig középen helyezkedik el.

1.8. MÁS TUDOMÁNYTERÜLETEK LEHETŐSÉGEI A DIÁKVONZÁSI KIVÁLÓSÁGRA

Az orvosi képzés sikerét látva és szembesülve a más képzési területek elmaradottságával a külföldi fizetőképes hallgatók hazánkba vonzását illetően, többféle kérdés is felmerül. Először is, hogy melyek azok a diszciplínák, ahol az **oktatók tudományos felkészültsége** a nemzetközi színvonalat megközelíti? Ehhez mérni kell a hazai kutatási produktumot, illetve meg kell tudni határozni a nemzetközi standar-

dokat. Ez nagyon nem egyszerű, annak ellenére, hogy a tudománymetria kutatásában (Vinkler:2010) hazánk élen jár. A 3. fejezetben ezzel foglalkozunk a közgazdasági, üzleti, menedzsment kutatások terén.

Másodszor azt kell felmérni, hogy milyen az egyes **intézmények befogadó képessége** mind az infrastruktúra, mind a szervezeti képesség szempontjából. Az oktatás mellett nagyon sok egyéb szolgáltatást kell nyújtani ahhoz, hogy a hallgatók elégedettek legyenek. A hallgatói vélemények rendszeres monitorozása elengedhetetlen az általános környezet (a város, az ország, az emberek) megítélése szempontjából is. Az általános imázsunk elrettenhet vagy ide vonzhat jelentős külföldi hallgatói köröket.

Harmadszor a felsőoktatási intézmények **tulajdonosának, az államnak** (minisztériumi államtitkárságnak, stb.) kell tudatos stratégiát folytatnia. Azt figyelhetjük meg, hogy azok az országok, amelyek élen járnak a külföldi hallgatók fogadásában, kormányzati szinten is foglalkoznak a kérdéssel. Japánban több miniszterelnök, az USA-ban maga Barack Obama is állást foglalt ezekben a kérdésekben és egyértelmű, jól kommunikálható célokat fogalmaztak meg. Pl. hogy a külföldi hallgatók számát Japánban 20 év alatt, míg az USA-ban a külföldi képzésen részt vevő hallgatók számát 10 év alatt meg kell ötszörözni. Ehhez hasonló az EU állásfoglalása, hogy 2020-ra az egyetemeken végzettek 20%-a legalább egy félévet töltsön külföldön. Ez ma Magyarországon 4% alatt van.

Negyedszer pedig azt emeljük ki, hogy az orvosi képzéshez hasonlóan elemezni kell a különböző **szakterületek eredményeit, lehetőségeit**. A következőkben a kiválasztott 10 egyetem közgazdasági, üzleti, menedzsment és regionális gazdasági programjait szervező karok külföldi hallgatóit elemezzük. A Semmelweis Egyetemen és az ELTE-n nincs ilyen kar (jóllehet már az ELTE-én is beindult a közgazdasági képzés.) A kiválasztott karok sem rendelkeznek tiszta profillal, de azokat a karokat, ahol csak másodlagos szerepet töltött be az üzleti, közgazdasági képzés, kihagytunk. A BCE esetében mind a három Közgáz kart bevettük a vizsgálatba, hiszen ezek elég közel állnak egymáshoz. Így 10 kart vizsgálhatunk a TOP 25 küldő ország szerint (1.15. táblázat).

Ha az orvosi képzést tekintjük mércének („benchmarkingnak”), akkor az első megállapítás, amit tehetünk, hogy a 10 karra együttesen jár 1125 külföldi hallgató, ami kevesebb, mint a pécsi orvosi karokra járó 1263 hallgató. Ez azt jelenti, hogy ha a méretgazdaságosság jelent valamit ebben a szakmában, akkor ennek nagyon nem felelnek meg, hiszen **átlagosan csak 112 hallgató jut egy intézményre**.

A második megállapítás, amit tehetünk, hogy nagyon változó a karok fogadó képessége. A BCE GTK 399 hallgatóval jelenti az egyik végletet, míg a PE GTK 27 külföldi hallgatója a másik véglet. **A 13 szoros különbség** összehasonlítható az orvosi karokkal. A négy korábbi orvosi egyetemen 12 kar szerepelt és a gyógyszerész karok alacsonyabb, 17%-ékos külföldi hallgatói aránya még a közgáz karokhoz képest is mesés magasságokban van. Ami viszont az abszolút létszámot illeti, a Pécsi Gyógyszerész Karon 19 fő, míg a Semmelweis Általános Orvosi Karán 1767 fő tanul, közel 100 szoros a külföldi hallgatói szám különbsége.

A harmadik megállapításunk, hogy az **orvosi karok léte egyedül a Debreceni Egyetemenél jelent húzóerőt**, hisz a BCE Közgáz karai mellett csak a DE KTK és GTK tudott 100 főnél több külföldi hallgatót felmutatni. Meglepetés, hogy a BCE kihelyezett intézményeként még 1970-ben alakult Pécsi KTK, annak ellenére, hogy a pécsi orvosi karoknál a legmagasabb a külföldi hallgatói arány (47%), csupán 45 külföldi hallgatót tud felmutatni. Ez kilencede a piacvezető BCE GTK-nak. A 2009/2010. évi helyzet alapján tulajdonképpen egy intézmény van csak, amely a nemzetközi versenyképesség esélyét hordja magában, a BCE GTK. A profil közelség miatt a **BCE Közgáz karok együttesen 716 fős külföldi hallgató számával már valóban pályázhatnak nemzetközi sikerre**, ha kari elkülönülések ezt nem akadályoznák meg.

1.15. táblázat: Külföldi hallgatók száma a kiválasztott 10 egyetem közgazdasági, üzleti karain
a TOP 25 küldő ország szerint, 2009/2010 tanév

Országok	BCE GTK	BCE KTK	BCE TTK	BCE Σ	BME GTK és TTK	DE KTK és GTK	ME GTK	PE GTK	PTE KTK	SZTE GTK	SZIE GTK és TTK
USA	10	14	8	32	0	1	0	0	0	0	0
Ausztria	8	1	2	11	0	0	0	3	0	0	0
Belgium	8	2	0	10	0	0	0	0	0	0	0
Franciaország	17	7	4	28	0	0	0	0	1	0	0
Hollandia	4	4	4	12	0	0	0	0	0	0	0
Horvátország	1	0	1	2	3	0	0	1	2	0	0
Irán	6	2	0	8	0	3	0	0	0	0	0
Kamerun	0	1	3	4	0	9	0	0	0	0	0
Kanada	7	0	2	9	0	0	0	0	0	0	0
Kína	46	5	0	51	3	10	1	0	16	0	0
Koreai Köztársaság	7	3	0	10	0	0	0	0	2	0	0
Mongólia	5	4	3	12	1	0	0	1	0	0	0
Németország	39	20	8	67	1	1	0	0	2	1	4
Nigéria	0	3	6	9	0	5	0	0	2	0	1
Olaszország	10	0	4	14	0	0	0	0	1	0	0
Oroszország	17	5	5	27	2	1	1	0	2	0	16
Portugália	11	2	0	13	0	0	0	0	0	0	0
Románia	33	11	26	70	18	37	3	7	4	12	11
Spanyolország	3	11	1	15	1	0	0	0	0	0	0
Svédország	7	0	0	7	1	0	0	0	0	0	0
Szerbia	9	2	8	19	3	0	0	0	6	32	2
Szlovákia	47	11	50	108	27	7	14	12	0	2	13
Törökország	5	4	3	12	2	9	0	0	0	1	1
Ukrajna	26	11	16	53	13	17	13	1	2	0	14
Vietnám	27	2	3	32	8	2	0	0	0	1	0
Összesen	353	125	157	635	83	102	32	25	40	49	62
Egyéb	46	18	17	81	3	3	2	2	5	0	1
Összesen	399	143	174	716	86	105	34	27	45	49	63

A külföldi hallgatók magyarországi képzését a reguláris hallgatók statisztikái alapján elemeztük és nemzetközi összefüggésben vizsgáltuk. Az adatok alapján lehetnének „hurra” optimisták, hiszen a hagyományos százalékos mutatók makroszinten jól teljesítettek. Amikor világgazdasági válság van, amikor a GDP növekedés 2-3%-os értéke már nagy eredménynek számít, akkor 16 916 főről 18 154 főre emelni a külföldi hallgatók számát a felsőoktatásban, azaz 7,3%-kal növekedni, nagy dicsőség. Ugyanakkor kormányzati szinten, vagy a sajtóban nem hallunk erről semmit. Miért hallgatunk róla?

A tanulmányunkban erre a kérdésre is kerestük és megadtuk a választ. Egyrészt az összes hallgatói létszámon belüli **5%-os külföldi hallgatói arány még nem lépte át az ingerküszöböt**. Ahol pedig átlépte, sőt nemzetközi szinten is kiemelkedő 41%-ot ért el, mint az orvosi képzésben, azt kuriózumnak tartjuk, nem pedig követendő példának. Másrészt a releváns statisztikák nem jutnak el megfelelő formában a döntéshozókhoz, egyetemi vezetőkhez és a kormányzati szervek munkatársaihoz. Tanulmányunkkal ezen a helyzeten is szeretnénk változtatni.

Másrészt nagyon sok szakmai kérdés merül fel, amit meg kell válaszolni ahhoz, hogy a mobilitási számokat jól értelmezzük. Ebből a szempontból új megvilágításba helyeztük a **szomszédos országokból hozzánk érkező hallgatók** helyzetét, akiről egyáltalán nem szól a közbeszéd. A javaslatunk, hogy egyéni és a piaci igény oldaláról is generáltan nem lenne szabad ezt a szegmentumot visszafejleszteni hagyni, hanem új megvilágításba helyezve stratégiai szinten kell fejleszteni. Általában is azt javasoljuk, hogy tudatosan alkalmazzuk a szegmentálás alapján történő újrapozicionálást, amelynél az erőforrások átcsoportosítására van szükség.

Az egész magyar felsőoktatás **nemzetközi orientációjáról**, a külföldi hallgatói fogadókészség alapján megállapítottuk, hogy nagyon féloldalas, és jobb színben tűnik fel a nemzetközi összehasonlításban, mint amilyen valójában. **Féloldalas**, mert az orvosi képzésre, azaz egy ágazatra koncentrálnak. A szomszédos országokból jövő magyar hallgatók ugyan külföldiek állampolgárságuk szerint, de a magyar nyelvű oktatásba simulnak be, gyakran anélkül, hogy az egyetemi vezetők tudnának róla. Emiatt a statisztikákat 50%-kal javítják, így **jobb színben tüntetnek fel bennünket**. Ha az új kettős állampolgársági törvény alapján ad abszurdum minden határon túli magyar diák megkapná a magyar állampolgárságot is, akkor 2011. őszére a várható 19 000 fős külföldi hallgatói létszám 9500-ra csökkenne. És ezt a helyzetet is kezelni kell tudni.

Az orvosi képzés mellett külön foglalkoztunk a közgazdasági, üzleti képzéssel, ahol ugyan nagyságrendekkel kisebb „igazi” külföldi hallgató van, de esélyt látunk a felzárkózásra. Ennek azonban egyetlen útja van. Intézményi és kormányzati szinten is **stratégiai szinten kell kezelni a felsőoktatás nemzetközi orientációját**, azon belül is a külföldi hallgatók fogadását. Véleményünk szerint az egyetemi autonómia hatáskörébe tartozik egy sor dolog (pl. a vizsgáztatás rendje, az oktatói követelményrendszer specifikálása, stb.), de a tulajdonos feladata, hogy célokat tűzzön ki. Ha versenyképes magyar felsőoktatást akar, akkor nem lehet kérdés, hogy a külföldi hallgatók számát **2020-ra legalább 40 000 főre** kell felvinni és **közösségi marketing akciókra** van szükség a külföldi piacok megszerzésénél. Afrika és Ázsia még meghódításra vár.

II. A HAZÁNKBAN TANULÓ KÜLFÖLDI DIÁKOK MAGYARORSZÁGRÓL ÉS MAGYARORSZÁGI TANULMÁNYAIKRÓL ALKOTOTT VÉLEMÉNYE

II.1. KUTATÁSI HÁTTÉR

Korábbi kutatások és vizsgált témaköreik

Az Oktatási Minisztérium Nemzetközi Oktatási és Tudományos Kapcsolatok Államtitkársága megbízásából végzett Örkény–Székelyi (2003) kutatás irányadónak tekinthető sok kutatásunkat érintő kérdéskör tekintetében. A felmérést elsősorban a MÖB által államközi ösztöndíjakkal hazánkban tanuló külföldi diákok és határon túli magyar hallgatók körében végezték. A kutatás összefoglalást nyújt a hallgatók életszínvonaláról, életkörülményeikkel való elégedettségéről, Magyarországra érkezésének motivációiról, kulturális szokásairól és ismereteiről, magyarországi hálózataról, intézményük szolgáltatásairól és az ezekkel való elégedettségéről, az egyes szituációkban észlelt magatartásról, a külföldiekkel szembeni attitűdökről és a külföldi diákok előítéletességéről.

A *külföldi hallgatók körében Magyarországról és a magyar oktatásról kialakult imázst* először 2003-ban egy 500 fős budapesti mintán OTKA kutatás keretében mértük (Berács–Malota 2004), oktatás-turizmus szempontú megközelítésben is interpretálva a felmérés tanulságait (Berács–Malota 2007).

Örkény–Székelyi intézményi elégedettségéről és a hazánkba érkezés motivációiról szóló kutatási témáit kiegészítettük általános országimázst és magyar termékimázst mérő kérdéskörökkel (nemzetközileg használt szemantikus differenciálskálákat alkalmazva), konkrét pozitív és negatív tapasztalatokra rákérdező nyílt kérdésekkel.

Az eredményeket az egyetemi oktatásban is felhasználjuk, a magyar közgazdászhallgatók számára esettanulmány íródott a témában, akik ezáltal szélesebb körben és jobban megismerhetik a külföldi hallgatók hazánkról alkotott véleményét (Malota 2010).

A fentiek mellett *kvalitatív kutatás* készült 2003 és 2009 között 10 féleven keresztül arról, hogy miként változott a külföldi cserediákok hazánkról kialakult első benyomása az itt töltött félév elteltével (Malota 2009). Az esszéikben megjelenő fő témakörök a következők voltak: kényelmi dimenzió (lassú ügyintézés, bürokrácia, angol nyelvtudás, külföldiekkel szembeni attitűd, szolgáltatások, munkamorál), emberi viselkedés dimenzió (barátságos-ellenséges emberek, emberi tulajdonságok és viselkedés, férfi-nő viszonya), elérhetőségi dimenzió (az ország, a főváros, éjszakai élet, gasztronómia) és országadoottságok dimenzió (kultúra, társadalmi különbségek, szegénység).

Jelen kutatásunk során kiemelt figyelmet fordítunk a *mobilitással kapcsolatos véleményekre*. E témakörben a Gallup Intézet Flash Eurobarometer Series (2009) keretében elvégzett kutatása lehet irányadó, fő témaköre az egyes intézményekbe való bejutási lehetőségek, a külföldi oktatással kapcsolatban felmerülő költségek, a mobilitást illető vélemények, az oktatás minősége, az intézményekben oktatott kompetenciák fontossága, az intézményválasztási szempontok és a választáshoz szükséges információk, a külföldi képzésben való részvétel finansziális és egyéb akadályai.

Kutatásunk tekintetében a fentiek mellett igen fontos a felsőoktatási intézmények *rangsorolásának szempontjait* megvizsgálni, hiszen hosszú távú célunk, hogy a külföldi hallgatók véleménye, értékelése alapján rangsort állíthassunk fel.

Magyarországon 2000-ben egy nagyszabású kutatási program indult az Universitas Press Felsőoktatáskutató Műhely kezdeményezésére, az OFIK támogatásával. A kutatási program keretében országos reprezentatív kérdőíves vizsgálatokat végeztek több ezer magyar hallgató körében 2001, 2005, 2006 és 2007 tavaszán, a legfrissebb eredmények a HVG Diploma különszámában jelennek meg (legutóbb 7 835 fő nappali alapképzéses hallgató körében 2009-ben végeztek empirikus vizsgálatot).

A rangsor kialakításának konkrét szempontjai kategóriákba rendezve a következők:

- oktatás színvonala, tanulmányok nehézsége, hallgatói elégedettség
- intézményi légkör általában, oktatók és hallgatók viszonya, oktatók segítőkészsége (mennyire segítik a diákokat a tanulmányi-szakmai munkában, előrejutásban)
- szakterület elismert képviselőinek jelenléte az oktatásban, az elméleti képzés színvonala
- főiskola/egyetem kapcsolata a szakmában működő vállalatokkal, cégekkel, napi gyakorlati példák az oktatásban, szakmai gyakorlatok színvonala, oktatott szakismeretek alkalmazhatósága
- diákok szakmai konferenciákon való részvétele, egyéni szakmai érdeklődés kielégítése, kutatásokba való bekapcsolódás lehetősége, külföldi részképzés lehetősége, szakmai önképzési lehetőségek
- hallgatók tájékoztatása tanulmányi ügyekben, intézményi demokrácia, hallgatói önkormányzat tevékenysége
- intézmény épületeinek állapota, külleme és megközelíthetősége
- szolgáltatások (kollégium színvonala, könyvtár színvonala, kulturális és sportolási lehetőségek, étkezési lehetőségek, számítógép-ellátottság), tantermek felszereltsége
- intézménybe való bejutás nehézsége, képzés alatti munkalehetőségek biztosítása, képzés szervezetsége
- diploma értéke itthon és külföldön, végzés utáni elhelyezkedés segítése az intézmény részéről

(Forrás: OFIK honlapja)

A fenti kutatások szempontrendszerének figyelembevételével készítettük el kérdőívünket, melynek konkrét felépítését a következő fejezetben mutatjuk be.

A kutatás célja

Kutatásunk fő célja, hogy egy rendszeresen – a külföldi hallgatók körében 3-4 évente – végzett országosan reprezentatív kutatás kérdőívének koncepcióját felvázoljuk, kialakítsuk.

A kutatás során megismerhetjük a hazánkban tanuló külföldi hallgatók Magyarországon szerzett pozitív és negatív tapasztalatait, a bennük hazánkról kialakult országimázst. Célunk, hogy felmérjük egyrészt a hallgatók különböző feltételekkel és lehetőségekkel (pl. szálláslehetőségek, szórakozási, kulturális, közlekedési, vásárlási lehetőségek stb.) kapcsolatos attitűdjeit és elégedettségét, másrészt az egyetemi/főiskolai oktatásra, annak színvonalára vonatkozó véleményeiket és a mobilitással kapcsolatos meglátásaikat.

A kérdőív a következő fő témaköröket vizsgálja:

Az országról és a városról kialakult vélemények, a hazánkban szerzett pozitív és negatív tapasztalatok, a magyarországi oktatási intézményt választó döntés okai és információs forrásai, a szolgáltatások színvonalának megítélése, az egyetemi/főiskolai oktatás színvonalával és az egyetemi szolgáltatásokkal kapcsolatos megítélések, a külföldiekkel szemben tapasztalt attitűdök és viselkedés, a külföldön történő tanulmányi lehetőségekkel, a tandíjjal és az ösztöndíjakkal valamint a mobilitással kapcsolatos információk és vélemények.

A kutatás módszertana

A kutatás során *online kérdőívet* alkalmaztunk, melyet a hazánkban tanuló cserehallgatók és reguláris képzésben részt vevő külföldi diákok email címére küldtünk ki a Tempus Közalapítvány segítségével az egyetemi/főiskolai koordinátorokon keresztül.

A felmérés 2010 júniusában és őszén zajlott, a kérdőív kitöltése kb. 10 -15 percet vett igénybe.

A válaszadási hajlandóság nagyon alacsony volt (kb. 9%). A kérdőívet több hullámban küldtük ki, összesen kb. 1800 Erasmus-hallgató és 1700 reguláris hallgató email címére, a minta végleges elemszáma 302 fő.

Az adatokat az PAWS (SPSS) 18. statisztikai programcsomag segítségével dolgoztuk fel.

II. 2. A MINTA DEMOGRÁFIAI ÉS OKTATÁSDEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI

A válaszadók származási országa

A kérdőívet kitöltők 46 különböző országból származnak. A válaszadók közül a legtöbb külföldi diák Németországból (13%), Lengyelországból (11%), Franciaországból (6%), Olaszországból (6%), Romániából (5%), Törökországból (4%) valamint az USA-ból (4%) érkezett hazánkba tanulni.

Belgiumból, Finnországból, Görögországból, Hollandiából, Iránból, Izraelből, Litvániából, Norvégia-ból, Spanyolországból és Szlovákiából is többen szerepelnek a mintában, mint más országokból, 29 országot 5, vagy 5-nél kevesebb hallgató képvisel.

A további elemzések céljából a 46 országot három csoportba osztottuk gazdasági fejlettség (egy főre eső GDP (nominális) 2009 – IMF adatok) szerint: ez alapján a válaszadók 48 százaléka gazdaságilag fejlett országból, 31 százaléka közepesen gazdag országból és 21 százaléka gazdaságilag elmaradottabb országból származik.

2.1. táblázat: A válaszadók származási országa ország-fejlettségi kategóriánként (fő)

Gazdaságilag fejletlen 64 fő 21% (GDP/fő 15.000 dollár alatt)	Gazdaságilag közepesen fejlett 94 fő 31% (GDP/fő 15.001–34.999 dollár között)	Gazdaságilag fejlett 144 fő 48% (GDP/fő 35.000 dollár felett)
Afrika (konkrét országot nem jelölt meg) (1), Bulgária (2), India (1), Irán (7), Irak (2), Kamerun (1), Kirgizisztán (1), Kína (5), Mexikó (1), Moldova (1), Nepál (1), Nigéria (1), Oroszország (3), Románia (14), Szerbia (5), Törökország (13), Ukrajna (3), Vietnám (2)	Ciprus (4), Csehország (5), Észtország (3), Görögország (8), Horvátország (4), Izrael (8), Lengyelország (32), Lettország (1), Litvánia (7), Portugália (2), Spanyolország (9), Szlovákia (10), Szlovénia (1),	Anglia (5), Ausztrália (2), Belgium (10), Dánia (4), Dubai (1), Finnország (7), Franciaország (17), Hollandia (10), Kanada (4), Németország (39), Norvégia (9), Olaszország (17), Svájc (2), Svédország (5), USA (12)

A válaszadók neme, életkora

A válaszadók *átlagos életkora 23,5 év* (módusz 22, medián 23, terjedelem: 18–49 év).

A mintában szereplő hallgatók *41 százaléka férfi, 59 százaléka nő*. A vidéki egyetemeken/főiskolákon szignifikánsan magasabb a női hallgatók aránya (67 százalék) mint a minta egészét tekintve.

A férfi-női arány a legtöbb ország esetében kiegyenlített, kivéve Olaszországot, ahol a kérdőívet kitöltők között ötször magasabb a férfiak aránya, mint a nők.

A gazdaságilag fejlettebb országokból felülreprezentált a férfiak aránya, a közepesen gazdag országok esetében pedig a nők.

A válaszadók anyagi helyzete a többi Magyarországon tanuló külföldi hallgatóhoz képest és a saját országbeli diákokhoz képest

A legtöbben (43%) átlagosnak tartják saját pénzügyi helyzetüket a többi itt tanuló külföldi diákéhoz hasonlítva.

Szignifikáns eltérést csak a válaszadók nemének vonatkozásában találtunk, a nők közül jóval többen tartják anyagi helyzetüket az átlagnál valamivel rosszabbnak vagy sokkal rosszabbnak, mint a férfiak közül (25% vs. 12%). A férfiak az ötös skálán 3,44-nek, a nők 3,17-nek ítélik meg pénzügyi helyzetüket (az átlag az egész mintára vonatkoztatva 3,28).

A mintában nagyobb elemszámmal szereplő nemzetek közül a finnek, olaszok és franciák az átlagnál jobbnak, a lengyelek az átlagnál rosszabbnak érzékelik pénzügyi státusukat a többi itt tanuló hallgatóhoz viszonyítva.

A hallgatók pénzügyi helyzet szempontjából – önmaguk által – kategorizált csoportjai szignifikáns kapcsolatban vannak (0,0001 együtthatóval) az általunk gazdasági fejlettség alapján kialakított ország-kategóriákkal, vagyis pl. a gazdagabb országokból érkező hallgatók szignifikánsan jobbnak ítélték meg pénzügyi helyzetüket más itt lévő külföldi diákokhoz képest.

*Saját országbeli, otthoni diákokkal összehasonlítva pénzügyi körülményeit az átlagosnál kedvezőbbnek ítélik aránya nem változik lényegesen. Elmozdulás figyelhető meg azonban a két alsó kategóriából az átlagos kategória felé, így ebben az összehasonlításban **többen tarják másokénál kedvezőbbnek anyagi helyzetüket az otthoni körülményeik között, mint hazánkban a külföldi diáktársakhoz viszonyítva.***

A bachelor hallgatók között alulreprezentáltak, a reguláris képzésben részt vevők között pedig felülreprezentáltak azok, akik a többi otthoni diákhöz hasonlítva az átlagosnál sokkal jobb anyagi körülmények között élnek.

2.2. táblázat: A válaszadók pénzügyi helyzete a többi külföldi diákhöz és saját országbeli diákokhoz képest (százalék)

„Hogyan ítéled meg a pénzügyi helyzetedet?”	a többi külföldi diákéhoz képest	saját országbeli diákéval összehasonlítva
sokkal rosszabb, mint az átlag	7	1
kicsit rosszabb, mint az átlag	13	8
átlagos	43	51
valamivel jobb, mint az átlag	20	30
sokkal jobb, mint az átlag	17	10
Összesen	100 N=302	100 N=302

A válaszadók magyarországi lakhelye

A válaszadók *túlnyomó többsége (58%) bérelt lakásban, harmada kollégiumban él.* A hallgatók elenyésző százaléka saját tulajdonú ingatlanral rendelkezik, illetve bérelt házban vagy családi ismerősnél talált szállást. A cserehallgatók természetesen nagyobb arányban laknak kollégiumban, mint a reguláris képzésben résztvevők, a diákszállásokon élők 88 százaléka cserediák.

2.3. táblázat: A hallgatók szállásának típusa képzéstípus szerint (százalék)

Szállástípus	Reguláris hallgatót	Cserehallgató
bérelt lakás	67	53
kollégium	13	42
bérelt ház	2	1
családi ismerősnél	9	4
saját ingatlan	9	0
Összesen	100 N=97	100 N=205

A válaszadók felsőoktatási intézménye

Adatbázisunk 25 egyetem hallgatóinak válaszait tartalmazza. Legnagyobb számban négy budapesti egyetem hallgatói szerepelnek (BCE, Semmelweis Egyetem, BME, ELTE), ők teszik ki a minta 60 százalékát. 9 felsőoktatási intézmény 2% és 6% közötti aránnyal képviselteti magát, 12 intézményből pedig 5 főnél kevesebb töltötte ki a kérdőívet.

A minta alanyainak 68 százaléka fővárosi egyetemen/főiskolán, 32 százaléka pedig vidéki intézményben folytatta/folytatja tanulmányait.

A nagyobb elemszámmal képviselt egyetemekenél néhány ország felülreprezentált, mintánkban a BME hallgatói között arányaiban több a spanyol és a német hallgató, a Corvinuson a német, az olasz és a lengyel hallgató, a SE-n a német, izraeli és norvég diák, az ELTE-n pedig a német és a román hallgató, mint a többi felsőoktatási intézményben.

A vidéki intézményekben a kelet-közép-európai hallgatók száma felülreprezentált, szignifikánsan több román, lengyel, litván hallgató tanul vidéken, mint Budapesten.

A férfi-női hallgatók aránya a legtöbb felsőoktatási intézményben hasonló, egyedül az ELTE-n alakult úgy, hogy kétszer annyi női hallgató töltötte ki a kérdőívet, mint ahány férfi.

2.4. A válaszadók aránya az egyes felsőoktatási intézményekben (százalék)

„Jelenleg melyik egyetem/főiskola hallgatója vagy Magyarországon?”	
Budapesti Corvinus Egyetem	21
Semmelweis Egyetem	18
Eötvös Loránd Tudományegyetem	11
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	10
Kaposvári Egyetem	6
Pécsi Tudományegyetem	6
Szent István Egyetem	5
Debreceni Egyetem	4
Széchenyi István Egyetem	3
Miskolci Egyetem	3
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	2
Közép-európai Egyetem (CEU)	2
Budapesti Gazdasági Főiskola	2
5 főnél kevesebb válaszadó	
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola, Nyíregyházi Főiskola, Eszterházy Károly Főiskola, Nemzetközi Üzleti Főiskola (IBS), Kecskeméti Főiskola, Kodolányi János Főiskola, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Pannon Egyetem, Rendőrtisztai Főiskola, Szegedi Tudományegyetem, Nyugat-magyarországi Egyetem	10
Összesen	100 N=302

Az eltérő elemszámok miatt és az összehasonlító elemzés céljából az egyes egyetemekből és főiskolákból 7 csoportot képeztünk, a kategóriák mintabeli aránya a következő 2.5.-ös táblázatban látható.

2.5. A válaszadók aránya az egyes felsőoktatási intézményekben intézménykategóriánként (százalék)

Egyetemek/főiskolák kategóriánként	
Corvinus (nagy budapesti szakosodott egyetem)	21
Semmelweis Egyetem (nagy budapesti szakosodott egyetem)	18
ELTE (nagy budapesti szakosodott egyetem)	11
BME (nagy budapesti szakosodott egyetem)	10
Nagy vidéki, univerzális egyetemek (Debrecen, Pécs, Szeged)	11
Egyéb budapesti egyetemek és főiskolák	10
Egyéb vidéki egyetemek és főiskolák	19
Összesen	100 N=302

A vidéki intézményekben a mintabeli arányokhoz képest felülreprezentált a gazdaságilag közepesen fejlett országokból érkező hallgatók aránya, a gazdagabb országokból érkezők háromnegyede budapesti intézményben tanul, elsősorban a Corvinuson és a Semmelweis Egyetemen.

2.6. A hallgatók mintabeli megoszlása intézménytípusonként (fővárosi-vidéki) és a származási ország fejlettségének alapján (százalék)

Származási ország gazdasági fejlettsége/ intézmény	Gazdaságilag elmaradott	Gazdaságilag közepesen fejlett	Gazdaságilag fejlett	Összesen
Fővárosi felsőoktatási intézmények	15	17	36	68 N=206
Vidéki felsőoktatási intézmények	6	14	12	32 N=96
Összesen	21 N=64	31 N=94	48 N=144	100 N=302

2.7. A válaszadók aránya a felsőoktatási intézményekben ország-fejlettségi kategóriánként (százalék)

Intézmény/származási ország gazdasági fejlettsége	Gazdaságilag elmaradott	Gazdaságilag közepesen fejlett	Gazdaságilag fejlett
Corvinus	23	12	27
Semmelweis Egyetem	14	13	23
ELTE	10	12	11
BME	20	13	3
Nagy vidéki, univerzális egyetemek (Debrecen, Pécs, Szeged)	10	10	12
Egyéb vidéki egyetemek és főiskolák	20	32	11
Egyéb budapesti egyetemek és főiskolák	3	8	13
Összesen	100 N=64	100 N=94	100 N=144

A válaszadók képzési programjának típusa és szintje

A válaszadók 34 százaléka *graduális (Master)*, 50 százaléka pedig *alapképzésben (Bachelor)* végzi tanulmányait, 10% kombinált képzés, 6% Ph.D. képzés résztvevője.

A magasabb elemszámú intézmények hallgatói között a mintában hasonló arányban vannak a graduális és az alapképzésben tanulók, nem találtunk szignifikáns eltéréseket. A mintában csak a francia hallgatók arányai térnek el a többi országból érkező hallgatóhoz viszonyítva, köztük közel kétszer annyi a master, mint a bachelor hallgató.

A férfi-nő arány a minta egészének arányaihoz alakul mind a graduális, mind az alapképzésben részt vevőkre vonatkozóan, vagyis kb. 40%-60%.

Diplomáért folyó, reguláris képzésben tanul a mintában szereplők 32 százaléka, csereprogramban 68 százaléka.

A reguláris programot végző hallgatók főként (55 százalékban) – a képzés jellegénél fogva – a Semmelweis Egyetemről kerülnek ki, 15-15 százaléka pedig a Corvinusról és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemről. A vidéki universitasokban és az egyéb budapesti egyetemeken-főiskolákon elenyésző a reguláris hallgatók aránya.

A férfi-nő arány a minta egészének arányaihoz alakul a reguláris, és a csereprogramok hallgatóit illetően is (kb. 40%-60%).

Mind a graduális, mind az alapképzésben részt vevő hallgatók körében érvényesül a nagyjából 30% reguláris – 70% cserediák arány.

2.8. táblázat: A hallgatók mintabeli megoszlása képzési szint és képzéstípus alapján (százalék)

Képzés szintje/típusa	Reguláris hallgató	Cserehallgató	Összesen
Alapképzés	14	14	50 N=152
Mesterképzés	11	11	34 N=102
Ph.D.	2	2	6 N=18
Kombinált	5	5	10 N=30
Összesen	32 N=97	32 N=97	100 N=302

A cserehallgatók *nagy része (82%) Erasmus*, 14 százaléka Ceepus program keretében végzi tanulmányait Magyarországon, 4% pedig személyre szabott programban vesz részt.

A válaszadók tanulmányainak fő területe, képzési éve

Erre a kérdésre változatos válaszokat kaptunk. A legtöbb esetben egy-egy adott szakirányt, szakot csak néhány válaszadó képvisel, kivéve az orvos, fogorvos, közgazdaságtan, pénzügy, menedzsment, építészmérnök, jog, politikatudomány és nemzetközi kapcsolatok szakokat.

A jelenleg hazánkban *első, illetve második szemeszterüket* töltők adják a *minta 75%-át*, ebből magas arányt a csereprogramok hallgatói tesznek ki, többségük csak egy vagy két szemeszteren keresztül folytat magyarországi tanulmányokat. A válaszoló cserehallgatók 77 százaléka első, 18 százaléka második szemeszterét tölti nálunk.

A megkérdezettek 91 százaléka az első hat szemeszter valamelyikét tölti hazánkban, a hetedik vagy azutáni szemesztert végzők alkotják a minta 9 százalékát, ők nagyrészt a SE orvostanhallgatói.

A válaszadók 59 százaléka nem tervezi, hogy a továbbiakban is hazánkban fog tanulni, 16 százalékuk még egy szemesztert tölt el nálunk tanulmányaival, 25 százalékuk pedig több mint egy szemeszterre marad (reguláris, diplomáért folyó képzésben) a magyarországi felsőoktatási intézményében.

A csereprogramban résztvevők nagy része (81 százaléka) természetesen az ösztöndíj lejártá miatt utazik haza a félév végén, 18 százaléka marad még egy szemeszterre és csak 1 százaléka kettőre.

Tandíjak és az ösztöndíjak

A megkérdezett hallgatók 33 százaléka *fizet tandíjat*, 67 százaléka *nem*, az átlagos tandíj 4106 euró/szemeszter. A medián (4000) nagyobb, mint a módusz (3000), tehát az eloszlás balra ferdül, a szórás 2512.

A mintában szereplő hallgatók 35 százaléka *semmilyen ösztöndíjban nem részesül*. Az ösztöndíjban részesülők legtöbbje külföldi államtól, illetve külföldi alapítványtól, szervezettől vagy vállalatától kapja a támogatást. Magyarországról érkező anyagi támogatást a válaszadók csak kis százaléka élvez. Az átlagos ösztöndíj 1528 euró/szemeszter (szórás 2450, az eloszlás normáeloszlású, a módusz és a medián egyenlő).

2.9. táblázat: A válaszadók ösztöndíjának forrása (százalék)

„Részesülsz valamilyen ösztöndíjban (a tanulmányaid támogatására)?”	Reguláris hallgató	Cserehallgató	Minta egésze
Egyáltalán nem	66	20	35
Igen, a külföldi államtól	20	39	32
Igen, külföldi alapítványtól/ szervezettől/vállalatától	10	32	25
Igen, a magyar államtól	1	5	4
Igen, magyar alapítványtól/ szervezettől/vállalatától	3	4	4
Összesen	100 N=97	100 N=205	100 N=302

II.3. MAGYARORSZÁG IMÁZSA, A HAZÁNKBAN SZERZETT POZITÍV-NEGATÍV TAPASZTALATOK, A MAGYAR TERMÉKEK ÉS MÁRKÁK ISMERETE

Magyarország imázsát és a hallgatók által itt szerzett pozitív és negatív tapasztalatokat nyílt kérdések keretében mértük. Arra a kérdésre, hogy mi jut eszébe a válaszadónak Magyarországról és a magyarokról a legtöbben azt válaszolták, hogy Magyarországot szép országnak tartják, a magyar embereket pedig kedvesnek és udvariasnak. Sokan említették a történelmi, kulturális örökségeket, bizonyos tájakat, természeti kincseket (pl. Duna, Balaton), termékeket-ételeket (pl. bor, gulyás, dobos torta, paprika). Pozitív tapasztalatként leggyakrabban az új élmények szerzését, barátságok kialakulását és az élénk társasági életet sorolták fel a hallgatók.

Negatívumként leggyakrabban a kedvezőtlen gazdasági helyzet, a lassú és korrupt emberek és az angol nyelvtudás hiánya szerepelt a leírásokban. Többször említésre került a nacionalizmus és a következő mondat is szerepelt a válaszok között: „A magyarok mérges emberek, akik nem kedvelik a külföldi diákokat”. Sok válaszadónak egyáltalán nem volt kedvezőtlen tapasztalata, akiknek igen, legtöbbször túlszámlázásról (pl. taxiban), lopásokról és a hajléktalanokkal kapcsolatos negatívumokról panaszkodtak.

A kérdőív következő részében megkértük a megkérdezetteket, hogy soroljanak fel öt *magyar terméket, márkát, amit ismernek*. A leggyakrabban sorolt márkák között 6 alkoholtartalmú ital és 3 édesség van, az eredmények nem meglepőek, hiszen a hallgatói kör márkaismerete ezen terméktípusokra terjed ki elsősorban. Emellett gyakran említették a megkérdezettek a Pick szalámit, a Tisza cipőt, CBA-t és az Erős Pistát. A paprika és a pálinka szintén sokszor szerepelt a felsorolásokban, mint híres magyar termék.

2.10. sz. táblázat: A külföldi hallgatók által legismertebb magyar márkanevek és terméktípusok

Márkanév	Említések százalékban N=302
Tokaji bor	26
Túró Rudi	24
Soproni	17
Zwack Unicum	15
Pick szalámi	13
Borsodi sör	11
Balaton szelet	11
Dreher sör	9
Boci csoki	6
Arany Ászok	6
Tisza	5
Erős Pista	5
CBA	4
pálinka	28
paprika	15

II.4. A MAGYARORSZÁGI OKTATÁSI INTÉZMÉNYT VÁLASZTÓ DÖNTÉS

A hallgatók előzetes információi Magyarországról

A megkérdezettek zöme viszonylag kevés ismerettel rendelkezett Magyarországról mielőtt megkezdte tanulmányait hazánkban. Mindössze 19 százalékuk állította, hogy sokat tudott az országról, a válaszadók mintegy fele rendelkezett valamennyi (de nem túl sok) tudással, kb. egyharmaduk pedig csak nagyon kevés információ birtokában kezdte meg itt tartózkodását.

Meglehető módon nincs szignifikáns különbség az országra vonatkozó előzetes tudásmennyiséget illetően a reguláris (diplomáért folyó) és a csereképzésben részt vevő hallgatók között.

A nagytöbbség (55%) csupán pár szót tud magyarul, 27 százalék képes valamilyen szinten (sok nehézséggel) magyar nyelven kommunikálni. A válaszadók 10 százaléka érzi úgy, hogy kisebb nehézséggel és 3 százaléka úgy, hogy nehézségek nélkül ír/olvas/beszél magyarul. Az anyanyelvi szinten beszélők száma elenyésző, mindössze 5 százalék.

A fentiek természetesen betudhatók annak, hogy a cserediákok nem motiváltak erősen abban, hogy a magyar nyelvet megtanulják, 64 százalékuk csak néhány szót ért magyarul.

A legtöbb anyanyelvi szinten beszélő – érthető módon – azon válaszadók közül kerül ki, akik már előzőleg is sokat tudtak az országról.

A hazánkat választó döntés indokai

Az indok, ami miatt a magyarországi tanulmányokat választottuk, a leggyakrabban az, hogy a két egyetem/főiskola között van *partner-megállapodás*; elsősorban természetesen a cserehallgatók jelölték meg ezt választásuk elsődleges okaként. Kiemelkedően gyakori indokként szerepelt egy *másik kultúra megismerésének vágya* valamint az, hogy viszonylag *olcsó* országgént tartják számon hazánkat. Ezek elsősorban a cserehallgatók számára jelentettek vonzerőt. A reguláris hallgatók leggyakoribb döntési motivációja a fentiek mellett az adott egyetemre/főiskolára való könnyű bejutási lehetőség és a magas színvonalú oktatás.

Minden negyedik hallgató azért jött országunkba tanulni, mert Magyarországon akart élni és/vagy mert Magyarország közel van az otthonához.

2.11. táblázat: A magyarországi tanulmányokat választó döntés okai képzés típus szerint
(több válasz is adható)

„Miért döntöttél úgy, hogy Magyarországra jössz tanulni?”	Említések százaléka a cserehallgatók körében N=205	Említések százaléka a reguláris hallga- tók körében N=97	Említések százaléka a minta egészére nézve N=302
Az otthoni egyetemmel/főiskolával partner-megállapodása van a magyar- országi egyetemnek/főiskolának	66	20	52
Meg akartam ismerni egy másik kultúrát	50	27	43
Viszonylag olcsó ország	48	28	42
Magas színvonalú az oktatás	18	40	25
Magyarországon akartam élni	24	15	21
Közel van az otthonomhoz	20	17	19
Turistaként jártam Magyarországon, és nagyon megtetszett	19	12	17
Könnyű volt bejutni az egyetemre/ főiskolára	9	29	15
Az országnak jó hírneve van	14	12	13
Az itteni egyetem/főiskola egyedi programot kínál	9	17	12
Barátaim voltak/vannak itt	9	15	11
Olcsóbban lehet diplomához jutni, mint otthon	6	20	10
Rokonaim voltak/vannak itt	6	15	9
Itt szeretném a jövőben a karrieremet kialakítani	6	3	5
A partnerem volt/van itt	3	4	3
Nem volt különös oka	2	2	2

Egyetemközi megállapodás és országunk alacsony árszínvonala miatt elsősorban a gazdaságilag közepesen fejlett vagy fejlett országokból érkező hallgatók választják országunkat. A más kultúrák megismerésének vágyát említő válaszadók nagy része szintén e kategóriákból kerül ki. Az oktatás magas színvonalát viszont a gazdaságilag fejletlenebb országokból érkezők tartják fontos tényezőnek a döntéskor.

2.12. táblázat: A magyarországi tanulmányokat választó döntés okai ország-fejlettségi szint szerint (több válasz is adható)

„Miért döntöttél úgy, hogy Magyarországra jössz tanulni?”	Említések százaléka a gazdaságilag fejletlen országokból származók körében N=64	Említések százaléka a gazdaságilag közepesen fejlett országokból származók körében N=94	Említések százaléka a gazdaságilag fejlett országokból származók körében N=144
Az otthoni egyetemmel/főiskolával partner-megállapodása van a magyarországi egyetemnek/főiskolának	37	52	58
Meg akartam ismerni egy másik kultúrát	26	43	49
Viszonylag olcsó ország	31	51	40
Magas színvonalú az oktatás	37	16	27
Magyarországon akartam élni	16	16	26
Közel van az otthonomhoz	22	36	7
Turistaként jártam Magyarországon, és nagyon megtetszett	17	16	17
Könnyű volt bejutni az egyetemre/főiskolára	12	14	17
Az országnak jó hírneve van	9	18	11
Az itteni egyetem/főiskola egyedi programot kínál	15	14	9
Olcsóbban lehet diplomához jutni, mint otthon	12	3	14
Itt szeretném a jövőben a karrieremet kialakítani	11	3	3

Egyetemkategóriánként is eltérő döntési indokokkal találkozhatunk. A Semmelweis Egyetem több szempontból is vonzó a külföldi hallgatók számára (magas oktatási színvonal, egyedi programkínálat, az otthonihoz képest olcsóbb diploma és könnyebb bejutási lehetőség).

Az egyéb budapesti és vidéki egyetem/főiskola kategóriába tartozó intézményeket elsősorban az intézményközi partnerkapcsolatok, az ország olcsó árszínvonala, hírneve miatt és más kultúrák megismerésének céljából választják a megkérdezettek.

Az ELTE-t választók indoka elsősorban az ország iránti vonzódás előzetes turistatapasztalatok miatt, illetve az ország lakóhelyként való kipróbálásának vágya.

2.13. táblázat: A magyarországi tanulmányokat választó döntés okai
az egyes egyetemi/főiskolai kategóriákban (több válasz is adható)

„Miért döntöttél úgy, hogy Magyarországra jössz tanulni?”	Kiemelkedően alacsony említési arány	Közepes említési arány	Kiemelkedően magas említési arány
Magas színvonalú az oktatás	egyéb vidéki e/f 14%	– Corvinus – ELTE – BMGE – nagy vidéki egyetemek – egyéb budapesti e/f 24%-25 %	Semmelweis 48 %
Az otthoni egyetemmel/ főiskolával partner-megállapodása van a magyarországi egyetemnek/főiskolának	–	–	– nagy vidéki universitas 79% – egyéb vidéki e/f 74% – egyéb budapesti e/f 68%
Meg akartam ismerni egy másik kultúrát	–	–	– egyéb budapesti e/f 59% – egyéb vidéki e/f 57%
Az országnak jó hírneve van	–	–	– egyéb budapesti e/f 29% – egyéb vidéki e/f 24%
Viszonylag olcsó ország	–	–	– egyéb budapesti e/f 53% – egyéb vidéki e/f 52%
Magyarországon akartam élni	Semmelweis 11%	–	ELTE 36%
Turistaként jártam Magyarországon, és nagyon megtetszett	–	–	ELTE 30%
Könnyű volt bejutni az egyetemre/főiskolára	–	–	Semmelweis 46%
Az itteni egyetem/főiskola egyedi programot kínál	–	–	Semmelweis 23%
Olcsóbban lehet diplomához jutni, mint otthon	–	–	Semmelweis 23%

A hazánkat választó döntés információs forrásai

Kimagaslóan sok válaszadó említette, hogy az otthoni felsőoktatási intézményében egy *oktatójától/tanszékről hallott először* a magyar egyetemről/főiskoláról, ez elsősorban a cserehallgatókra jellemző válasz. A *barátok*, a választott *felsőoktatási intézmény információs anyaga és az internet* az információszerzés forrásainak rangsorában középen szerepelnek, az internet a reguláris hallgatók számára elsődleges forrás volt.

Ezt a listát sorrendben (jóval alacsonyabb említéssel) a hazai diáktársak, családtagok, diákoknak szóló útmutatók és az itteni, magyar diákok követik.

2.14. táblázat: A magyarországi egyetemet választó döntés információs forrásai
(több válasz is adható)

„Hol hallottál először az egyetemedről?”	Említések százaléka a cserehallgatók körében N=205	Említések százaléka a reguláris hallgatók körében N=97	Említések százaléka a minta egészére nézve N=302
Otthoni egyetemi/főiskolai oktatótól, tanszékről	44	10	33
Barátoktól	24	28	26
Az egyetem/főiskola információs anyagából	29	11	24
Internetről	18	33	23
Otthoni egyetemi/főiskolai diákoktól	19	5	15
Családtagoktól	27	4	12
Itteni diáktól	7	8	7
Diákoknak szóló útmutatóból	4	5	5
Ügynökségtől	0	7	2
Újsághirdetésből	0	1	1
Oktatási kiállításon	1	0	1
Nyílt nap az egyetemen/főiskolán Magyarországon	0	0	0

Nyílt kérdés keretében megkérdeztük a megkérdezetteket, hogy *miért választották az adott várost*, miért vidéki vagy fővárosi egyetemet preferáltak. A legtöbb megkérdezett azt válaszolta, hogy nem volt választási lehetősége, illetve hogy az adott egyetemmel/főiskolával van otthoni intézményének partnerkapcsolata. *Budapestet* elsősorban nagysága, szépsége miatt preferálták, *Pécset* illetően többször elhangzott, hogy Európa kulturális fővárosa, *Gödöllőre* vonatkozóan pedig, hogy közel van a fővároshoz.

II.5. A MAGYARORSZÁGI SZOLGÁLTATÁSOK SZÍNVONALÁNAK MEGÍTÉLÉSE, TAPASZTALATOK AZ EGYES SZITUÁCIÓKBAN

Elégedettség az egyes szolgáltatásokkal

A külföldi hallgatók *leginkább a közlekedési feltételekkel elégedettek* országunkban (4,27-es átlag ötös skálán mérve), a válaszadók 83 százaléka az inkább elégedett vagy nagyon elégedett kategóriát jelölte meg. A kollégisták a legelégedetlenebbek a közlekedési feltételeket illetően (3,97), a bérelt lakásban vagy házban élők pedig a legelégedettebbek (4,40 és 4,60). E véleményekben valószínűleg az tükröződik vissza, hogy míg a bérelt lakhelyeket közlekedési szempontok alapján is választják, a kollégium helyszíne adott, és sok esetben nem felel meg maradéktalanul ezen aspektusnak.

A *szórakozási lehetőségek* elégedettségi mutatója szintén magas, a megkérdezettek mintegy 79 százaléka a közepesnél elégedettebbnek vallja magát.

A *szálláslehetőségekkel* a válaszadók háromnegyede elégedett vagy inkább elégedett, 4.03-as átlagot kaptunk e kérdésben. Szignifikáns kapcsolatot mutat a szálláslehetőségekkel való elégedettség és a válaszadó képzési szintje, a Ph.D. hallgatók a legelégedettebbek (4,60), majd a mesterhallgatók (4,10), legkevésbé elégedettek az alapképzésben részt vevők (3,90). A kollégisták a legelégedettebbek, de statisztikailag szignifikáns kapcsolat nem mutatható ki az egyes szállástípusok és az elégedettség között.

A *vásárlási lehetőségekkel* elégedett a megkérdezettek 68 százaléka, leggyakrabban 4 ponttal értékelték a kínált vásárlási lehetőségeket.

Legkevésbé a sportolási lehetőségeket tartják kedvezőnek a hallgatók, 46 százaléuk csak közepesen vagy a közepesnél kevésbé elégedett.

Nagyon fontos kiemelni, hogy szignifikáns kapcsolatot találtunk egyes feltételekkel/lehetőségekkel kapcsolatos elégedettségi szint valamint aközött, hogy a hallgató ha újra kellene döntenie, ismét Magyarországot választaná-e.

A leginkább azok választanák újra hazánkat, akik a legelégedettebbnek vallják magukat a szállás-, a vásárlási és a sportolási lehetőségeket illetően (bővebben lsd. 2.11. Konklúziók fejezetnél)

A budapesti hallgatók elégedettebbek a közlekedési feltételekkel, a szórakozási és vásárlási lehetőségekkel, mint a vidékiek, a vidékiek viszont elégedettebbnek vallják magukat a szállás- és sportolási lehetőségeket illetően.

Országfejlettségi kategóriánként nézve az átlagokat szembevetve, hogy a vásárlási lehetőségekkel a fejletlenebb országokból származó diákok elégedettebbek, a sportolási lehetőségekkel pedig legelégedetlenebbek a legfejlettebb országokból érkezők.

2.15. táblázat: Az egyes lehetőségekkel/szolgáltatásokkal való elégedettség a fővárosi és vidéki hallgatók között és a hallgató származási országának gazdasági fejlettségi szintje szerint (átlag ötös skálán)

„Mennyire vagy elégedett az alábbiakkal?”	Mintaátlag N=302	Fővárosi hallgatók N=205	Vidéki hallgatók N=97
Közlekedési feltételek	4,27	4,42	3,97
Szórakozási lehetőségek	4,16	4,28	3,98
Szálláslehetőségek	4,03	3,99	4,11
Vásárlási lehetőségek	3,85	3,88	3,78
Sportolási lehetőségek	3,60	3,39	4,05

„Mennyire vagy elégedett az alábbiakkal?”	Gazdaságilag fejletlen országból N=64	Gazdaságilag közepesen fejlett országból N=94	Gazdaságilag fejlett országból N=144
Közlekedési feltételek	4,25	4,25	4,30
Szórakozási lehetőségek	4,13	4,09	4,22
Szálláslehetőségek	3,98	4,10	4,01
Vásárlási lehetőségek	3,95	3,83	3,84
Sportolási lehetőségek	3,52	3,96	3,41

Tapasztalatok az egyes szituációkban

Az egyetemi/főiskolai ügyintézés során a hallgatók több mint fele (60 százaléka) segítőkész, 27 százaléka pedig közömbös bánásmódot tapasztalt. E területen csak 9 százalékuk érezte úgy, hogy ellenséges módon viszonyultak hozzá. A felsorolt szituációk közül ebben ítélik meg a legkedvezőbben a diákok a velük szemben tanúsított magatartást.

Az egyetemi ügyintéztést jóval *készségesebbnek találják a cserehallgatók*, mint a reguláris, diplomáért folyó képzésben résztvevők, emellett a *mesterhallgatók pozitívabban* nyilatkoztak e kérdésben, mint az alapképzésben tanulmányokat folytatók.

Az adminisztrációban dolgozókat a hallgatók a BME-n és a Semmelweis Egyetemen ítélik a legkevésbé készségesnek, míg az *ELTE-n és az egyéb budapesti és egyéb vidéki* intézménykategóriákba tartozó egyetemeken és főiskolákon a *legkészségesebbnek*.

2.16. táblázat: Az egyetemi adminisztráció során tapasztalt magatartás a képzés típusa és szintje szerint valamint az egyes intézménykategóriákban (százalék)

„Segítőkész, indifferens vagy ellenséges magatartást észleltél az egyetemi/főiskolai ügyintézés során?”	Ellenséges	Indifferens	Segítőkész	Nincs tapasztalat	Összesen
Minta egésze	9	27	60	4	100 N=302
Cserehallgatók	8	20	68	4	100 N=205
Reguláris hallgatók	12	40	44	4	100 N=97
Alapképzés	12	26	57	5	100 N=152
Mesterképzés	5	25	69	1	100 N=102
Corvinus	11	28	61	0	100 N=65
Semmelweis Egyetem	18	43	37	2	100 N=54
ELTE	6	18	73	3	100 N=33
BME	10	47	40	3	100 N=30
Nagy vidéki, univerzális egyetemek (Debrecen, Pécs, Szeged)	0	33	58	9	100 N=33
Egyéb budapesti egyetemek és főiskolák	7	7	86	0	100 N=28
Egyéb vidéki egyetemek és főiskolák	7	10	73	10	100 N=59

Pozitív a megítélés a *szórakozóhelyeket* illetően, a válaszadóknak csak 10 százaléka tapasztalt barátságtalan vagy rosszindulatú attitűdöt szórakozóhelyen, 50 százalékuk segítőkésznek véli az embereket ezen szituációban. E kérdésben szintén eltérő a vidéken és a fővárosban tanuló diákok véleménye, míg a vidékiek 61 százaléka, a budapestiek csak 45 százaléka érzékelte kedves hozzáállást.

A külföldi hallgatók jó részének nincs tapasztalata *magyar barátainak családtagjaival*. A diákok 44 százaléka segítőkész hozzáállást élt meg és csak 3 százaléka tapasztalt ellenséges viszonyulást barátjának családjánál.

Közlekedésben, utcán előfordult szituációkban 41-41% kifejezetten segítőkésznek és közömbösnek nyilvánította az emberek viselkedését.

A diákok 47 százaléka nem került kapcsolatba a magyar *egészségüggyel*, közel egynegyede segítőkésznek találta az egészségügyi személyzetet, ellenségességet mindössze 8% érzékelte ezen a

területen. Azok, akik csak pár szót beszélnek magyarul, kisebb arányban (19% vs. mintaátlag 24%) gondolják úgy, hogy egészségügyi szituációban barátságosan bántak vele.

A válaszok összefüggenek a hallgató képzésének típusával is. A reguláris képzésben részt vevők (nyilván mivel átlagban már hosszabb időt töltöttek nálunk és valamivel jobban beszélik a nyelvet) 36 százalékban értenek egyet azzal, hogy segítőkész bánásmódban részesültek az egészségügyben, míg a cserehallgatók csak 19 százalékban.

A *hatóságokkal való érintkezés* során a külföldi hallgatók mindössze 12 százaléka tapasztalt barátságos attitűdöt. Akiknek több előzetes tudásuk volt az országról barátságosabb viselkedésre számíthattak (25%), mint azok, akiknek kevés országismerettel (csak 13 százalékuk érzékelt segítőkézséget) vagy előzetes ismeret nélkül érkeztek hazánkba (csak 2 százalékukkal viselkedtek barátságosan).

2.17. táblázat Az egyes szituációkban tapasztalt magatartás (százalék)

„Segítőkész, indifferens vagy ellenséges magatartást észleltél az alábbi szituációkban?”	Ellenséges	Indifferens	Segítőkész	Nincs tapasztalat	Összesen
Szórakozóhelyen	10	35	50	6	100 N=302
Magyar barát családjánál	3	9	44	44	100 N=205
Közlekedésben, utcán	15	41	41	3	100 N=97
Egészségügyben	8	21	24	47	100 N=152
Hatóságokkal való találkozaskor	14	28	12	46	100 N=102

Az egyes szituációk megítélése nagyban függ attól is, hogy a válaszadó fejlett vagy fejletlenebb országból érkezett hazánkba, ez torzítja az észlelést negatív, illetve pozitív irányban.

A gazdaságilag fejletlenebb országokból érkezők segítőkésebbnek érzékelik az egyetemi adminisztrációt a legfejlettebb országok hallgatóihoz képest (73% vs. 55%).

Érdekes módon szignifikáns kapcsolatot észlelhetünk az adott diák anyagi helyzete és a magyar családok részéről észlelt fogadtatás között, a jobb módú hallgatók 9 százaléka érzékelt ellenséges attitűdöt, míg a teljes mintában ez az arány csak 3 százalék.

A gazdaságilag kevésbé fejlett országokból érkező hallgatók kedvezőbbnek ítélik meg közlekedési, utcai szituációban nyújtott segítséget és az egészségügyi és a hatósági szituációkban tapasztalt segítőkézséget is.

A fenti szituációkban megélt tapasztalatok nagyban befolyásolják azt, hogy az adott hallgató ha újra választhatna, szeretne-e visszajönni hazánkba. Az ezzel kapcsolatos részletes elemzést a tanulmány végén mutatjuk be.

II.6. AZ EGYETEMI/FŐISKOLAI OKTATÁS SZÍNVONALÁVAL ÉS AZ EGYETEMI/FŐISKOLAI SZOLGÁLTATÁSOKKAL KAPCSOLATOS MEGÍTÉLÉSEK, A MOBILITÁSSAL KAPCSOLATOS VÉLEMÉNYEK

Az oktatás és a kapcsolódó szolgáltatások színvonala

A felsőoktatási intézményekre vonatkozó általános jellegű kérdésekben közepes elégedettséget tapasztaltunk a külföldi hallgatók körében.

Magyarországi egyetemének/főiskolájának presztízsét illetően közepesen elégedett 34%, inkább elégedett 33%, nagyon elégedett 23% és csak 5-5 százalék jelölte meg azt válaszul, hogy inkább nem elégedett vagy nagyon nem elégedett.

Az elégedetlenek aránya a képzési programmal, kurzusválasztékkal kapcsolatosan már jóval magasabb, 21%-os.

Az egyetemi bürokrácia kapcsán a legalacsonyabb a válaszadók elégedettsége. 43% mondható elégedettnek, 57% inkább elégedetlen, illetve közömbös, e kérdésben 3,13-as átlagot kaptunk.

A következő kérdések az oktatás színvonalával, az oktatásban használt módszerekkel kapcsolatosak.

Tanárai angol nyelvtudásával 61 százalék nagyon elégedett vagy inkább elégedett, az oktatók által használt oktatási módszereket 56 százalék érzi nagyon jónak vagy inkább jónak. Az előadások és szemináriumok színvonalát illetően 55 százalék mondható elégedettnek, az internet és online eszközök használatával kapcsolatosan pedig 53%.

Az egyetemi/főiskolai infrastruktúrát és szolgáltatásokat érintő kérdésekben szintén a közepesnél csak kicsit magasabb elégedettséget észlelhetünk. Az egyetemi/főiskolai infrastruktúra 3,61-es, az egyetemi/főiskolai könyvtár 3,34-es átlagértéket kapott, a nem akadémiai programok pedig 3,28-at. Ez utóbbi kérdésben nagyon gyakori a közepes elégedettséget mutató hallgatók száma (40%) és 20 százalékos az elégedetleneké.

A diáktársakkal és az oktatókkal való kapcsolatot jónak ítélik meg a diákok, 4,18-as és 3,99-es átlaggal.

Az adott felsőoktatási intézmény imázsára vonatkozóan általános jellegű, nyílt kérdés keretében is válaszoltak a hallgatók, túlnyomó részük elégedett, jónak vagy kiválónak tartja magyarországi egyetemét/főiskoláját, negatív imázsról elenyésző számú hallgató számolt be.

Az egyes tényezőkre vonatkozó mintaátlagot és az intézménykategóriákra vonatkozó átlagokat a 2.18-as táblázat ismerteti, kiemelve az egyes kérdésekben az átlagnál pozitívabban megítélt intézményeket.

Az intézmény tudományos presztízsét illetően nincsenek nagymértékű eltérések az egyes intézménykategóriák között, a képzési programmal és kurzusválasztékkal az egyéb budapesti intézmények, illetve a Semmelweis hallgatói az átlagnál elégedettebbek.

A kisebb (egyéb kategóriába tartozó) egyetemek és főiskolák megítélése jóval pozitívabb a bürokrácia tekintetében, mint a nagy egyetemeké, és itt a legelégedettebbek a hallgatók az oktatási színvonalra vonatkozó tényezőkkel is.

Az egyetemi infrastruktúrát és a könyvtárat kiemelkedően jónak érzékelik a diákok a Corvinuson, a nem akadémiai programokkal pedig a kisebb egyetemek/főiskolák és az ELTE hallgatói a legelégedettebbek.

A diáktársakkal való kapcsolat az átlagosnál jobb a Semmelweis és az egyéb kategóriába tartozó vidéki intézmények hallgatói között, a tanárokkal való kapcsolatot szintén különösen jónak érzékelik a vidéki kisebb intézményekben és az ELTE-n is.

2.18. táblázat: Az egyes egyetemi/főiskolai lehetőségekkel/szolgáltatásokkal való elégedettség intézménykategóriák szerint (átlag ötös skálán)

„Mennyire vagy elégedett az alábbiakkal?”	Minta- átlag N=302	Corvinus N=65	Semmel- weis N=54	ELTE N=33	BME N=30	Nagy vidéki univers. N=33	Egyéb bp-i e/f N=28	Egyéb vidéki e/f N=59
Egyetem/főisko- la tudományos presztízse	3,66	3,71	3,61	3,67	3,54	3,67	3,43	3,75
Egyetemi/főiskolai képzési program, kurzusválaszték	3,60	3,52	3,83	3,67	3,10	3,45	3,89	3,60
Egyetemi/főiskolai bürokrácia szintje	3,13	3,03	2,38	2,82	3,14	3,09	3,68	3,86
Oktatók angol nyelvtudása	3,69	3,74	2,98	3,94	3,55	3,73	4,18	3,97
Oktatók által használt oktatási módszerek	3,55	3,60	2,96	3,33	3,45	3,79	3,79	3,95
Előadások és szemináriumok színvonala	3,51	3,55	2,80	3,64	3,38	3,67	3,82	3,88
Internet és online eszközök használá- ta a kurzusokon	3,45	3,60	3,02	3,09	3,21	3,61	3,56	3,90
Egyetemi/főiskolai infrastruktúra	3,61	4,00	3,15	3,33	3,18	3,55	3,79	3,90
Egyetemi/főiskolai könyvtár	3,34	3,65	2,85	3,06	3,17	3,61	3,48	3,47
Nem akadémiai programok az egyetemen/ főiskolán	3,28	3,38	2,69	3,45	2,76	3,27	3,46	3,79
Diáktársakkal való kapcsolat	4,18	4,08	4,41	4,06	3,97	4,19	3,86	4,40
Oktatókkal való kapcsolat	3,99	3,92	3,46	4,30	3,52	4,18	4,11	4,45
Tandíj mértéke	3,16	3,31	2,53	3,48	2,92	3,66	3,45	3,19
Ösztöndíj mértéke	3,18	3,11	2,55	3,87	2,50	3,91	3,50	3,86

Szignifikáns eltéréseket találtunk a hallgató *anyagi helyzete* (és ezzel összhangban) a hallgató származási országának gazdasági fejlettsége és bizonyos tényezőkkel való elégedettségi szint között, valamint a *képzés szintje és típusa* szerinti elégedettségeket illetően. Ezeket az eltéréseket a 2.19.-es táblázat foglalja össze.

A gazdaságilag fejletlenebb országból származó válaszadók az oktatási színvonalra és az oktatási módszerekre vonatkozó kérdéskörökben minden esetben pozitívabb értékelést adtak, mint a közepesen fejlett és a gazdag országokból érkező hallgatók, számukra ezen tényezők erőteljes vonzerővel bírnak hazánkat illetően.

A tanárok által használt oktatási módszerekkel a mesterhallgatók elégedetlenebbek, mint az alapképzésben részt vevő diákok.

E skálakérdések sorában (egy fenti – szituációra vonatkozó – kérdéshez hasonlóan) is azt az eredményt kaptuk, hogy a cserediákok kedvezőbben ítélik meg az egyetemi/főiskolai bürokráciát, mint a reguláris hallgatók. Az egyetemi infrastruktúra esetében szintén szignifikáns az eltérés a tekintetben, hogy a cserehallgatók magasabb pontszámokat adtak, mint a diplomáért folyó képzés résztvevői.

Az egyetemi szolgáltatásokkal (infrastruktúra, könyvtár, nem akadémiai programok) a közepesen fejlett országokból érkező hallgatók a legelégedettebbek, feltehetően a gazdagabb országok hallgatói egyértelműen jobb szolgáltatásokat kapnak otthon, míg a legszegényebb országokból származók magasabb színvonalra számítanak hazájukhoz képest és ezt mégsem realizálják nálunk.

A tandíj és az ösztöndíj mértékét illető kérdésekben nincsenek meglepő eredmények, az anyagi helyzet és a képzéstípus egyértelműen meghatározza az ezzel való elégedettséget vagy elégedetlenséget.

2.19. táblázat: Az egyes egyetemi/főiskolai lehetőségekkel/szolgáltatásokkal való elégedettség demográfiai és oktatásdemográfiai kategóriák szerint (átlag ötös skálán)

„Mennyire vagy elégedett az alábbiakkal?”	Az átlagnál elégedetlenebbek	Az átlagnál elégedettebbek
Egyetem/főiskola tudományos presztízse	–	– fejletlenebb országból származók
Egyetemi/főiskolai képzési program, kurzusválaszték	–	– fejletlenebb országból származók
Egyetemi/főiskolai bürokrácia szintje	– reguláris hallgatók	– fejletlenebb országból származók – cserediákok
Oktatók angol nyelvtudása	–	– fejletlenebb országból származók
Oktatók által használt oktatási módszerek	– legkedvezőbb anyagi helyzetűek – mesterhallgatók	– Ph.D. hallgatók – alapképzés hallgatói – fejletlenebb országból származók
Előadások és szemináriumok színvonala	– legkedvezőbb anyagi helyzetűek	– fejletlenebb országból származók
Internet és online eszközök használata a kurzusokon	–	– fejletlenebb országból származók
Egyetemi/főiskolai infrastruktúra	– reguláris hallgatók	– cserediákok – közepesen fejlett országból származók
Egyetemi/főiskolai könyvtár	– legkedvezőbb anyagi helyzetűek	– közepesen fejlett országból származók
Nem akadémiai programok az egyetemen/főiskolán	–	– közepesen fejlett országból származók
Oktatókkal való kapcsolat	–	– fejletlenebb országból származók
Tandíj mértéke	– rosszabb anyagi helyzetűek – reguláris hallgatók	– legkedvezőbb anyagi helyzetűek – cserediákok
Ösztöndíj mértéke	– reguláris hallgatók – fejletlenebb országból származók	– cserediákok

A mobilitással kapcsolatos vélemények

A külföldi hallgatók háromnegyede egyetért vagy inkább egyetért azzal az állítással, hogy a külföldön töltött szemeszter kapcsán *kompetitív előnyökkel* rendelkezik majd.

A válaszadók megosztottak abban a kérdésben, hogy a magyarországi oktatási rendszer javítja-e *gyakorlati készségeiket*, 3,45-ös átlagot kaptunk ezen állításra vonatkozóan az ötös skálán.

Hasonlóan megoszlik a véleményük abban, hogy tapasztalható-e *egészséges verseny* a diákok között; 11-12 százalék nagyon egyetért ill. nagyon nem ért egyet, 36 százalék pedig közepes szintű egyetértést mutat.

A magyarországi oktatás *munkáltatók körében kialakult jóhírét* illetően a hallgatók közel fele (47 százalék) nem tudja egyértelműen eldönteni, hogy egyetért-e vagy sem.

Az interjúalanyok 53 százaléka úgy érzi, hogy a hallgatóknak *elég információ áll rendelkezésre* ahhoz, hogy eldönthessék, hogy hol szeretnének külföldön tanulni, negyede viszont azt érzi, hogy ennek az ellentettje igaz.

A diákok *minőség és hírnév szerint választanak* felsőoktatási intézményt 41 százalék szerint, 35% viszont sem nem ért egyet, sem nem ellenkezik ezen állítással, míg 24 százalékuk nem érzékeli így a választási folyamatot.

A hallgatók 68 százaléka helyesnek ítéli meg azt az állítást, hogy *könnyű volt külföldre jönni tanulni*, 61 százaléka egyetért azzal, hogy az otthoni egyetemén *az oktatók támogatják a mobilitási törekvéseket*.

A válaszadók 56 százaléka megerősítette azt a kijelentést, *hogy a külföldön végzett kurzusokat teljes mértékben elismerik otthon*.

Ösztöndíj nélkül nem lett volna képes külföldi tanulmányokat folytatni a hallgatók fele, 36% teljes mértékben, 16% inkább egyetértett az erről szóló állítással.

A *kreditrendszer* teljes mértékben fairnek 10 százalék találja, nagyjából fairnek pedig 40%, 23 százalék nem ért egyet ezzel a kijelentéssel.

Szignifikáns különbségeket találtuk az egyes állításokra vonatkozóan bizonyos demográfiai csoportok között, melyeket a mintaátlaggal együtt a 2.20. táblázat foglalja össze.

2.20. táblázat: A mobilitással kapcsolatos vélemények: mintaátlag (ötös skálán)
és a demográfiai, oktatásdemográfiai kategóriák eltérései

„Mennyire értesz egyet az alábbiakkal?”	Mintaátlag N=302	Az átlagnál kevésbé ért egyet	Az átlagnál jobban egyetért
Legalább egy szemeszter elvégzése egy külföldi egyetemen kompetitív előnnyel jár tanulmányaim során	3,97	– férfiak	– nők – fejletlenebb országból származók – alapképzés hallgatói – Ph.D. hallgatók
A magyarországi oktatási rendszer javítja a gyakorlati készségeimet	3,45	–	– fejletlenebb országból származók
A magyarországi oktatás jó hírű a munkáltatók körében	3,22	– cserehallgatók – BMGE hallgatói	– reguláris hallgatók – fejletlenebb országból származók – Semmelweis E. hallgatók
Magyarországi tanulmányaim során a diákok között egészséges versenyt tapasztaltam a kurzusokon	3,12	– nagy vidéki universitasok hallgatói – ELTE hallgatói	– Corvinus hallgatói – egyéb vidéki intézmény kategória hallgatói
A hallgatóknak elég információ áll rendelkezésre ahhoz, hogy eldönthessék hol tanuljanak külföldön	3,33	– ELTE hallgatói – BMGE hallgatói	– Corvinus hallgatói – egyéb vidéki intézmény kategória hallgatói
A diákok a minőség és hírnév alapján választanak külföldi oktatási intézményt	3,22	– tandíjat nem fizetők	– tandíjat fizetők (elsősorban reguláris hallgatók) – fejletlenebb országból származók
Könnyű volt külföldre jönni tanulni	3,77	– Semmelweis hallgatói	– fejlettebb országból származók – Corvinus hallgatói – egyéb vidéki intézmény kategória hallgatói – alapképzés hallgatói
Az otthoni egyetemen az oktatók támogatják a mobilitást	3,63	–	– cserehallgatók
A külföldön elvégzett kurzusokat legtöbb esetben teljes mértékben elismerik otthon	3,57	–	– Corvinus hallgatói – egyéb vidéki intézmény kategória hallgatói
Ösztöndíj nélkül nem lettem volna képes finanszírozni a külföldi tanulmányaimat	3,40	–	–
A kreditrendszer fair, a munkaterhelés fair eloszlása tükrében	3,30	–	–

II.7. ÚJRA MAGYARORSZÁGOT VÁLASZTANÁ-E A HALLGATÓ? – KONKLÚZIÓK

A megkérdezettek jelentős hányada (58%), ha ismét választania kellene, újra Magyarországot választaná. 32 százalék talán ismét ide jönne tanulni, és mindössze 10 százalék gondolja úgy, hogy a választása nem esne Magyarországra.

Az egyes egyetemkategóriákban eltérő azoknak az aránya, akik biztosan újra hazánkat választanák tanulmányaik színhelyéül. Leginkább az ELTE diákjai jönnének vissza újra az egyetemre, legkevésbé a Semmelweis és a BME hallgatói.

2.21. táblázat A hazánkat újra választók aránya az egyes egyetemkategóriákban (százalék)

Intézmény	Biztosan nem választaná újra	Talán	Biztosan újra választaná	Összesen
Corvinus	6	31	63	100 N= 65
Semmelweis Egyetem	12	44	44	100 N=54
ELTE	6	21	73	100 N=33
BME	7	56	37	100 N=30
Nagy vidéki, univerzális egyetemek (Debrecen, Pécs, Szeged)	24	21	55	100 N=33
Egyéb budapesti egyetemek és főiskolák	11	29	60	100 N=28
Egyéb vidéki egyetemek és főiskolák	7	24	69	100 N=59
Minta összesen	10	32	58	100 N=302

A cserehallgatók inkább meg vannak győződve arról, hogy újból országunkba jönnének tanulni, mint a reguláris hallgatók (64% vs. 46%), a fejletlenebb országok diákjai nagyobb arányban vélekednek így, mint a gazdagabb országokból származó válaszadók (62% vs. 55%).

Minél többet tudott valaki ideérkezése előtt Magyarországról, annál valószínűbb, hogy ha újra dönthetne, ismét hazánkra esne a választása. Azok, akik sokat tudtak előzetesen az országról (vagyis valószínűleg többször jártak már nálunk vagy él itt rokonuk, ismerősük) 77 százalékban választottak úgy, hogy biztosan ide jönnének tanulni, szemben az 58 százalékos mintaátlaggal.

Nagyon fontos kiemelni, hogy szinte mindig szignifikáns kapcsolatot találtunk az elégedettséget mérő skálák és az újból Magyarországon tanulást választók aránya között. Minél elégedettebb a hallgató a közlekedési feltételekkel, vásárlási és szálláslehetőségekkel, a tandíj összegével, az egyetemi/főiskolai bürokrácia szintjével, a könyvtárral, az infrastruktúrával, tanáraival és diáktársaival

való kapcsolatával, az oktatás módszereivel és színvonalával valamint tanárai angoltudásával, annál nagyobb a valószínűsége, hogy újból hozzánk jönne tanulni. Ezek közül jó néhány olyan tényező van, melyek javításával az egyetemek/főiskolák a külföldi hallgatókat vonzani tudják.

A fentiek mellett a nyílt kérdésekre adott válaszokból egyértelműen kitűnik, hogy akik nem választanák újra Magyarországot, ezt szinte minden esetben azzal indokolták, hogy nem elégedettek az egyetem/főiskola akadémiai színvonalával.

Az elemzésekből egyértelműen látszik, hogy a gazdaságilag fejletlenebb országokból érkezők a leginkább elégedettek e tényezőkkel.

Az egyes szituációkban megélt barátságos vagy ellenséges attitűd megerősíti a hallgató választását, vagy eltántoríthatja attól, hogy újra Magyarországot válassza, ha lehetősége lenne rá.

A 2.22.-es táblázatból egyértelműen látszik, hogy azok, akik barátságos magatartást tapasztaltak a közlekedésben, az egyetemi adminisztráció során, a szórakozóhelyen és a hatóságok részéről, sokkal nagyobb arányban választanák újra hazánkat, mint a mintaátlag (58%), míg akik ellenséges attitűdöt, azok sokkal kisebb arányban.

Ezeket a szituációkat csak országos szinten és hosszútávon lehet javítani, kivéve az egyetemi adminisztrációt, melyről részletesebb elemzést adtunk a 2.8-as fejezetben.

2.22. táblázat: A hazánk újra választók aránya az egyes szituációkban tapasztalt magatartás tükrében a minta egészéhez hasonlítva (58% választaná újra) (százalék)

Az egyes szituációkban megélt magatartás alapján hazánkat újra választók aránya (minta egésze 58%)	Ellenséges	Indifferens	Segítőkész
Egyetemi ügyintézés során	35	44	66
Szórakozóhelyen	43	50	65
Közlekedésben, utcán	32	59	67
Hatóságokkal való találkozaskor	40	50	72

II.8. TOVÁBBI KUTATÁSI IMPLIKÁCIÓK

Módszertani limitációk

Az online módszer nem váltotta be teljes mértékben a hozzá fűzött reményeket a nagyon alacsony válaszadási hajlandóság, valamint amiatt, hogy így nem volt lehetőség kontrollálni az egyes intézmények hallgatóinak arányát valamint oktatásdemográfiai jellemzőiket a mintában. Emiatt intézményi szinten csak a négy nagy budapesti egyetem diákjainak véleményeit tudtuk jellemezni, a többi intézményét csak kategóriákba rendezve, mely természetesen torzításokat eredményezhetett.

Az online módszer előnye viszont, hogy megbízható adatokat kaptunk, és a hallgatók minden kérdésre válaszoltak (különb a rendszer nem engedte a kérdőívben való továbblépést).

A tanulmányunkban vázolt kutatás eredményei alapján leszögezhetjük, hogy a kérdőív jól használható, kisebb változtatásokkal rendszeresíthető longitudinális kutatások céljára.

A kérdőív első része az országról és a városról kialakult véleményeket, a hazánkban szerzett pozitív és negatív tapasztalatokat vizsgálta nyílt kérdések keretében. A hallgatók pozitív és negatív tapasztalatairól kapott eredmények alapján azon szituációk körét lehet bővíteni, melyekkel kapcsolatban az egyes szituációkban tapasztalt (segítőkész, indifferens, ellenséges) magatartást mértük (zárt kérdésben).

A következő néhány kérdőívtétel a magyarországi oktatási intézményt választó döntés okaira és információs forrásaira vonatkozott, ezeket a továbbiakban változatlan formában lehet alkalmazni.

Az egyes általános szolgáltatásokkal és intézményi szolgáltatásokkal kapcsolatos elégedettséget mérő skálák szintén jól használhatók és teljesnek tekinthetők.

Az egyetemi oktatás színvonalára vonatkozó kérdések körét lehet bővíteni elméleti és gyakorlati oktatást megközelítő skálakérdésekkel, és egyéb szakmai lehetőségekre, önképzésre vonatkozó kérdésekkel.

A kérdőív tételei között az egyes intézmények hallgatók közötti imázsáról szóló kérdés nem hozott a várakozásoknak megfelelő eredményt, ugyanis a hallgatók nagy része azon kívül, hogy „kiváló” vagy „jó”, más minősítést, konkrétabb értékelést nem adott. A jövőben egy imázs-skála kialakítására van szükség, a korábbi kutatási eredmények felhasználásával.

A mobilitással kapcsolatos információkat és véleményeket több állításon keresztül mértük, az ezekkel való egyetértés mértéke irányadó lehet, a következő kutatásokban is érdemes használni ezen állításokat.

A jövőben terveink között szerepel nagyobb mintán elemezni a fenti kérdésköröket, valamint az egyes intézményeket nagyobb elemszám alapján jellemezni, majd az eredmények alapján intézményi rangsorokat felállítani.

III. A DOKTORI ISKOLÁK RANGSOROLÁSA A TÖRZSTAGOK PUBLIKÁCIÓS TEVÉKENYSÉGE ALAPJÁN

III.1 BEVEZETÉS

A magyar egyetemek Intézményfejlesztési terveinek, valamint az angol nyelvű honlapoknak az elemzése (Berács-Hubert-Nagy, 2009) is azt mutatta, hogy nagyon kevés helyen találkozhatunk nemzetközileg releváns kutatási eredmények bemutatásával. Nem jelennek meg stratégiai célok, víziók ezzel kapcsolatban. Nincsenek egyértelmű indikátorok, amelyek segítenének annak megállapításában, hogy hol is helyezkednek el a kutatók nemzetközi viszonylatban. Az MTA honlapján találkozunk kiemelkedő publikációk szerzőinek a megnevezésével, az Országos Doktori Tanács honlapján a tagok maguk töltik fel publikációs adataikat, az OTKA kutatásokban kérdésként szerepel a pályázó nemzetközi ismertsége, de nincs erre objektív rendszer. A kutatási források elosztásánál a külső bírálók számára is fontos szempont, hogy megvizsgálják a tudományos tevékenységet, ismertséget, befolyást. Tapasztalataink alapján ez a fajta eljárás sok szubjektív elemet tartalmaz, ezért is szeretnénk objektív mérőeszközt kifejleszteni ennek a problémának a megoldására, segítve az iskolák összemérését szolgáló rendszer kialakítását is.

Jelen kutatás a Tempus Közalapítvány megbízásából a Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások Központja munkatársainak közreműködésével készült. A kutatás célja a közgazdaságtudományi, a gazdálkodási és regionális doktori iskolák alapítóinak publikációs tevékenysége alapján az iskolák közötti rangsor megállapítása, elemzése. A publikációs tevékenységekre vonatkozó adatokat három adatforrásból nyertük: az Országos Doktori Tanács, a Publish or Perish (Google Scholar) és az ISI Web of Knowledge adatbázisaiból.

Kutatásunk elemzési egységei a Magyarországon működő közgazdasági, gazdálkodási és regionális doktori iskolák. Az Országos Doktori Tanács honlapján (www.doktori.hu) a három kategóriában összesen húsz doktori iskolát találtunk. Minden iskola esetében az alapító tagok publikációs tevékenységét vizsgáltuk, tehát szükségünk volt az alapító tagok nevére. Összesen 197 törzstag publikációs tevékenységét vizsgáltuk. Az adatforrásként felhasznált húsz doktori iskola és a kutatáshoz szükséges jellemzőik a 3.1. táblázatban kerülnek bemutatásra.

3.1. táblázat: A kutatásba bevont doktori iskolák és jellemzőik

Doktori iskola neve	Rövidítés	Tudományterületek	Törzs- tagok száma
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola	ANNYE – Interdiszciplináris	közgazdaságtudományok, történelemtudományok	14
Budapesti Corvinus Egyetem Általános és kvantitatív közgazdaságtan Doktori Iskola	BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	közgazdaságtudományok	11
Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola	BCE – Gazdálkodástani	gazdálkodás- és szervezéstudományok	10
Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaság-informatika Doktori Iskola	BCE – Gazdaság-informatika	gazd- és szervezéstud., informatikai tudományok	10
Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi kapcsolatok Doktori Iskola	BCE – Nemzetközi kapcsolatok	közgazdaságtudományok, politikatudományok	10
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola	BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	politikatudományok	11
Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	gazdálkodás- és szervezéstudományok	10
Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola	DE – Kerpely Kálmán	növénytermesztési és kertészeti tudományok, regionális tudományok	17
Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola	DE – Közgazdaságtudományi	közgazdaságtudományok	8
Kaposvári Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	gazdálkodás- és szervezéstudományok	10
Közép-európai Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola	CEU – Közgazdaságtudományi	közgazdaságtudományok	8
Miskolci Egyetem Vállalkozáselmélet és gyakorlat Doktori Iskola	ME – Vállalkozáselmélet és gyakorlat	gazdálkodás- és szervezéstudományok	9
Nyugat-Magyarországi Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	gazdálkodás- és szervezéstudományok	7
Pannon Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	gazdálkodás- és szervezéstudományok	7
Pécsi Tudományegyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola	PTE – Gazdálkodástani	gazdálkodás- és szervezéstudományok	7
Pécsi Tudományegyetem Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola	PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	gazd- és szervezéstud., közgazdaságtudományok regionális tudományok	10
Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola	SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	gazd- és szervezéstud., regionális tudományok	9
Szegedi Tudományegyetem Közgazdaságtan Doktori Iskola	SZTE – Közgazdaságtan	közgazdaságtudományok	7
Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola	SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	gazdálkodás- és szervezéstudományok	9
Szent István Egyetem Regionális Tudományok Doktori Iskola	SZIE – Regionális Tudományok	regionális tudományok	13

A doktori iskolák alapító tagjainak publikációs tevékenységére vonatkozóan négy forrásból gyűjtöttünk adatokat:

- az Országos Doktori Tanács honlapján található saját kezűleg feltöltött profilokból (továbbiakban ODT)
- az ISI Web of Knowledge honlapjáról (továbbiakban ISI)
- a Publish or Perish szoftverrel a Google Scholar-ból (továbbiakban PoP)
- a Magyar Tudományos Akadémia Köztisztviselők és Kutatók Egyesületének Publikációs Adattárából (továbbiakban MTA)

III.2. KUTATÁSMÓDSZERTAN

Mivel a kutatás célja a doktori iskolák törzstagjainak publikációs tevékenysége alapján az iskolák közötti rangsor felállítása – amely kiindulási pontja egy jövőbeni indikátor-rendszernek a nemzetközi pozíció meghatározása érdekében –, különböző mutatókat használtunk fel az elemzés során. Minden törzstag esetében azonos mutatókat számoltunk, illetve gyűjtöttünk ki, majd ezen mutatókat összeadtuk iskolánként. Mivel az iskolák alapító tagjainak száma nem minden esetben azonos, így az iskolánkénti átlagokkal is dolgoztunk. Az összegzett és átlagolt értékek alapján is létrehoztunk a különböző mutatók szerinti rangsorokat, végül egy összevont rangsort is képeztünk, mely magában foglalja a vizsgált mutatók teljes körét.

Az adatgyűjtés 2010. szeptember 1. és 2010. október 10. között történt. Az adatfelvételt Csata Gergely egyetemi hallgató, Somogyvári Vivien egyetemi hallgató, Svéda Balázs egyetemi hallgató és Zsótér Boglárka doktorandusz hallgató végezte. Mind a 197 fő törzstag esetében kigyűjtöttük a fent megnevezett négy forrásból a vizsgálat körébe bevont mutatókat.

Az **ODT** adatbázisából a következő adatokat vontuk be a kutatásunkba:

- Születési év (ez alapján átlag életkor)
- A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora
- A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma
- Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közlemények száma
- Összes tudományos közleményeinek száma
- Monográfiák és szakkönyvek száma
- Monográfiák és szakkönyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt
- Összes tudományos közleményeinek összegzett impakt faktora
- Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei
- Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei
- Összes tudományos közleményeinek független idézettségi száma

Az **ISI** alapján a következő mutatókat gyűjtöttük ki:

- Tanulmányok száma (Results found)
- Hivatkozások száma (Sum of The Times Cited)
- Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma (Average Citations per Item)
- h-index

A **PoP** alapján pedig a következő mutatókat vontuk be:

- Tanulmányok száma (Papers)
- Hivatkozások száma (Citations)
- Évek száma – hány évre visszamenőleg található meg a publikációi (Years)
- Egy évre jutó hivatkozások száma (Cites/year)
- h-index

A három adatbázis alapján létrehozott táblázatokat nevenként és iskolánként a mellékletek tartalmazzák. Szintén a mellékletekben írtuk le az egyes adatgyűjtésekhez kapcsolódó keresési módszertant, és a tapasztalatokat.

Az MTA adatbázisában 59 fő esetében találtunk a publikációkkal kapcsolatos információkat, melyet összevetettünk az ODT adatbázisban feltüntetett értékkel. Az elemzési részben erre részletesen kitérünk.

Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy az adatbázisokban kapott értékeket nem minden esetben fogadtuk el első körben. A négy forrásból történő adatgyűjtés lehetővé tette számunkra, hogy iteratív módon, az eredményeket összehasonlítva esetleg újra lefuttassuk a keresést, és módosítsunk az adatokon.

III.3. EREDMÉNYEK KIÉRTÉKELÉSE

Az eredmények értékelését először a három adatforrás alapján külön-külön mutatjuk be, mely azt jelenti, hogy összesen hatféle általunk összeállított rangsort elemzünk, hiszen a mutatószámok átlagaiból és összegzett értékéből is számoltunk rangsorokat. A fejezet végén a hat rangsor alapján egy általunk végső rangsornak nevezett listát is bemutatunk a három forrás együttes elemzésének reprezentációjaként.

Eredmények az ODT adatbázis alapján

Az Országos Doktori Tanács adatbázisába a törzstagok maguk töltik fel az adatokat. A publikációs tevékenységre vonatkozóan kilencféle mutató szerepel az ODT adatbázisában, melyet jelen kutatásban felhasználtunk. Az *1. melléklet* tartalmazza iskolánkénti bontásban törzstagonként ezeket az értékeket. Minden doktori iskola esetében kiszámoltuk mutatónként az összesen és átlag értékeket. A 3.2. táblázat tartalmazza az összegzett értékek alapján történő rangsorolást. A doktori iskolák neve mellett a kilenc mutatónak megfelelően kilenc számot helyeztünk el. Ezek a számok azt fejezik ki, hogy a doktori iskolák az adott mutató adott iskolára vonatkozó összegzett értéke szerint hányadik helyezettek a sorban. Amennyiben két vagy több iskola egyforma értéket kapott valamely mutató tekintetében, akkor azonos rangszámot is kaptak a sorban. A végső rangsor úgy alakult ki, hogy az egyes mutatók szerinti rangszámokat összeadva (Rangszámok összesen oszlop), az első helyre a legikesebb rangszámot elért doktori iskola került – hiszen ez azt jelenti, hogy főként a rangsorok elején szerepelt –, az utolsó helyre pedig a legnagyobb rangszámot kapó doktori iskola került.

3.2. táblázat: A doktori iskolák rangsora a törzstagok ODT szerinti publikációs mutatóinak összegzett értékei alapján (a számok rangszámot jelentenek)

Doktori iskola neve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
1 DE – Kerpely Kálmán	1	2	1
2 SZIE – Regionális Tudományok	8	1	2
3 SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	5	3	5
4 BCE – Nemzetközi kapcsolatok	17	4	11
5 BCE – Gazdálkodástani	6	12	3
6 BCE – Gazdaságinformatika	2	6	12
7 BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	3	9	10
8 PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	14	5	6
9 SZTE – Közgazdaságtani	7	8	15
10 SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	11	15	8
11 DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	15	13	7
12 DE – Közgazdaságtudományi	10	11	16
13 KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	16	10	9
14 ANNYE – Interdiszciplináris	18	20	4
15 BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	4	14	17
16 ME – Vállalkozáselmélet és gyakorlat	18	18	13
17 CEU – Közgazdaságtudományi	18	7	18
18 NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	13	17	14
19 PTE – Gazdálkodástani	9	16	19
20 PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	12	19	20

Doktori iskola neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szakkönyvek	Monográfiák és szakkönyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt
1 DE – Kerpely Kálmán	1	3	1
2 SZIE – Regionális Tudományok	2	1	5
3 SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	10	14	3
4 BCE – Nemzetközi kapcsolatok	5	2	2
5 BCE – Gazdálkodástani	4	6	7
6 BCE – Gazdaságinformatika	11	9	15
7 BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	12	8	9
8 PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	8	5	8
9 SZTE – Közgazdaságtani	15	14	14
10 SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	7	12	12
11 DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	3	18	17
12 DE – Közgazdaságtudományi	14	13	9
13 KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	6	14	6
14 ANNYE – Interdiszciplináris	9	4	4
15 BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	17	17	18
16 ME – Vállalkozásmélet és gyakorlat	13	7	13
17 CEU – Közgazdaságtudományi	20	20	20
18 NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	18	10	11
19 PTE – Gazdálkodástani	16	19	19
20 PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	19	10	16

Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma	Rangszámok összesen
1	2	1	1	14
3	17	14	2	55
8	3	8	4	63
2	11	5	9	68
15	4	4	8	69
4	6	10	7	82
6	12	15	12	96
19	16	11	6	98
5	13	5	5	101
13	10	2	14	104
12	7	7	11	110
9	9	12	13	116
17	18	13	10	119
20	1	20	20	120
7	8	9	17	128
14	20	3	19	138
10	5	19	3	140
18	15	18	18	152
11	14	17	15	155
16	19	16	16	163

Az adatgyűjtés során azt tapasztaltuk, hogy a törzstagok sok esetben nem töltik fel minden mutatóhoz a saját teljesítményüket jelző értéket. Ebből kifolyólag számos cellaérték nulla, ami valójában nem lenne az. A hiányos adatok torzítyják kutatásunk eredményét, hiszen ezáltal a jól teljesítő, de hiányosan feltöltő doktori iskolák hátrébb kerülhetnek a sorban, mint ahol eredetileg lennének. Ugyanez fordítva is igaz lehet, tehát a kevésbé jó publikációs tevékenységet nyújtó doktori iskolák, amennyiben hiánytalanul feltöltik a kért értékeket, a rangsorban előrébb kerülhetnek, mint ahol eredetileg lennének. Lehetséges, hogy ezek az iskolák kisebb össz- vagy átlagértékkel rendelkeznek egy-egy mutató esetében, mint a többi iskola, de ha ez utóbbiak nem töltik fel az adatot, akkor a rosszabbul teljesítő iskolák eléjük kerülhetnek a sorban.

A 3.2. táblázatban a doktori iskolák sorrendje a kilenc mutató iskolánkénti összértéke alapján alakult ki. Ebben az esetben tehát halmozott értékekről beszélhetünk. Például minden doktori iskola esetében összeadjuk az összes törzstaghoz tartozó legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktorát, és ez lesz az iskolára jellemző érték. Ez alapján elkészítjük az iskolák rangsorát. A példát a 3.3. táblázat illusztrálja. Minden további mutató esetében hasonlóan jártunk el.

3.3. táblázat: Példa a sorba rendezésre egy kiválasztott mutató összesen értékei alapján

Rangsor	Doktori iskola neve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora
1	DE – Kerpely Kálmán	98,921
2	BCE – Gazdaságinformatika	28,890
3	BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	17,653
4	BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	9,617
5	SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	7,980
6	BCE – Gazdálkodástani	7,793
7	SZTE – Közgazdaságtani	7,338
8	SZIE – Regionális Tudományok	6,911
9	PTE – Gazdálkodástani	6,900
10	DE – Közgazdaságtudományi	6,826
11	SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	6,138
12	PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	5,509
13	NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	5,458
14	PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	5,212
15	DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	2,270
16	KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	0,363
17	BCE – Nemzetközi kapcsolatok	0,234
18	ANNYE – Interdiszciplináris	0,000
18	ME – Vállalkozáselmélet és gyakorlat	0,000
18	CEU – Közgazdaságtudományi	0,000

A vizsgált hús iskola sorrendje a kilenc mutató esetében változó volt. Ha az első helyen álló Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskolát megnézzük, látható, hogy esetében a rangszámok értéke 1-3 közé esik, ami egy szűk intervallum, de ugyanez nem mondható el a közvetlenül utána következő iskoláról. A Szent István Egyetem Regionális Tudományok Doktori Iskola rangszámai sokfélék, a skála több pontját érintik. Nem mondhatjuk, hogy minden mutató alapján a rangsor elején helyezkedik el ez a doktori iskola. A "Rangszámok összesen" oszlopban igen nagy ugrást figyelhetünk meg az első és második helyezett közötti számértékeknél (14 és 55).

Ha visszafelé kezdjük olvasni a listát, a rangsor utolsó három helyén álló doktori iskola (Pannon Egyetem Gazdálkodás- és szervezéstudományok Doktori Iskola, Pécsi Tudományegyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola, Nyugat-Magyarországi Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola) rangszámai nem mutatnak magas szóródást, a legtöbb érték esetében a rangsorok végén szerepelnek. A 17. helyezett CEU Közgazdaságtudományi Doktori Iskola, vagy a 16. helyezett Miskolci Egyetem Vállalkozásmélet és gyakorlat Doktori Iskola helyzete azonban már nem olyan egyértelmű, a hozzájuk tartozó rangszámok nagyobb szórást mutatnak, mint az előbbi iskolák esetében. Érdemes a szórásokat megvizsgálni (3.4. táblázat), hiszen azoknál az intézményeknél, ahol kisebb a rangszámok szórása, nagyobb biztonsággal fogadhatjuk el, hogy a kilenc mutatót együtt vizsgálva a 3.2.táblázatban feltüntetett helyezést érte el.

**3.4. táblázat: A rangszámok szórása (A doktori iskolák rangsora
a törzstagok ODT szerinti publikációs mutatóinak összegzett értékei alapján)**

Doktori iskola neve	Szórás
DE – Kerpely Kálmán	0,699206
DE – Közgazdaságtudományi	2,412928
NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	3,084009
PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	3,233505
PTE – Gazdálkodástani	3,407508
BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	3,438346
SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	3,653005
SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	3,864367
BCE – Gazdálkodástani	3,871549
BCE – Gazdaságinformatika	3,938415
KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	4,357624
SZTE – Közgazdaságtani	4,458450
DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	4,921608
PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	4,984420
BCE – Nemzetközi kapcsolatok	5,028806
BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	5,245104
ME – Vállalkozásmélet és gyakorlat	5,432413
SZIE – Regionális Tudományok	5,720334
CEU – Közgazdaságtudományi	6,928203
ANNYE – Interdiszciplináris	8,259674

A szórások alapján azt mondhatjuk, hogy az első helyezett Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola esetében a legkisebb a rangszámok átlagtól való átlagos eltérése, és az Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola esetében a legnagyobb. A nagy szórás azt jelenti, hogy egyes mutatószámok alapján a vizsgált iskola jobb helyezést, míg más mutatószámok alapján rosszabb helyezést ért el, mint ahova a rangsorban valójában került. Az Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola a 14. helyezett a rangsorban, de a rangszámok szórása magas (8,2597), hiszen például a „Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei” mutató alapján első helyezett, a „Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei” alapján az utolsó helyezett. A magas szórásnak tehát az oka az, hogy egyes szempontok szerint jól teljesítenek a törzstagok, más szempontok szerint rosszul. Mivel az Országos Doktori Tanács adatbázisát a tagok maguk töltik fel, a teljesítmények ilyen szintű eltérését az is magyarázhatja, hogy hiányosan kerülnek feltöltésre az adatok, vagy pontatlanul, csak becslést, körülbelüli adatok jelennek meg az adatbázisban.

Mivel a vizsgált doktori iskolákban az alapító tagok száma nem egyenlő, a halmazott értékek az alapítói taglétszámtól is függnének, ezért szükség van az átlag alapján kialakított sorrend vizsgálatára is. A 3.5. táblázat tartalmazza az átlag értékek alapján történő rangsorolást. A doktori iskolák neve mellett a kilenc mutatónak megfelelően kilenc számot helyeztünk el. Ezek a számok azt fejezik ki, hogy a doktori iskolák az adott mutató adott iskolára vonatkozó átlagos értéke szerint hányadik helyezettek a sorban. Amennyiben két vagy több iskola egyforma értéket kapott valamely mutató tekintetében, akkor azonos rangszámot is kaptak a sorban. A végső rangsor úgy alakult ki, hogy az egyes mutatók szerinti rangszámokat összeadva (Rangszámok összesen oszlop), az első helyre a legkisebb rangszámot elért doktori iskola került – hiszen ez azt jelenti, hogy főként a rangsorok elején szerepelt –, az utolsó helyre pedig a legnagyobb rangszámot kapó doktori iskola került.

3.5. táblázat: A doktori iskolák rangsora a törzstagok

ODT szerinti publikációs mutatóinak átlagai alapján (a számok rangszámot jelentenek)

Végső rangsor	Doktori iskola neve	Átlagéletkor	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impact faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közlemények száma	Összes tudományos közlemények száma	Monográfiák és szakművek
1	DE – Kerpely Kálmán	7	1	6	1	2	7
2	SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	3	5	2	2	5	13
3	SZIE – Regionális Tudományok	14	13	1	4	1	2
4	SZTE – Közgazdaságtani	19	4	3	9	12	10
5	BCE – Nemzetközi kapcsolatok	20	17	5	12	7	1
6	BCE – Gazdálkodástani	18	11	12	3	6	6
7	BCE – Gazdaságinformatika	11	2	8	16	11	11
8	DE – Közgazdaságtudományi	5	8	9	14	13	12
9	PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	8	14	7	5	9	3
10	SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	17	12	15	6	4	15
11	DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	12	15	14	7	3	20
12	CEU – Közgazdaságtudományi	1	18	4	18	19	18
13	BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	9	3	11	15	14	14
14	NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	4	10	16	8	16	8
15	ANNYE – Interdiszciplináris	2	18	20	10	18	4
16	KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	16	16	10	11	8	16
17	PTE – Gazdálkodástani	10	6	13	17	15	17
18	ME – Vállalkozáselmélet és gyakorlat	13	18	18	13	10	5
19	PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	6	9	19	20	17	8
20	BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	15	7	17	19	20	19

Végső rangsor	Doktori iskola neve	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett Impact faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma	Rangszámok összesen
1	DE – Kerpely Kálmán	2	1	5	2	5	39
2	SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	1	6	2	6	4	49
3	SZIE – Regionális Tudományok	5	5	19	16	1	81
4	SZTE – Közgazdaságtani	10	4	11	5	3	90
5	BCE – Nemzetközi kapcsolatok	3	2	12	7	9	95
6	BCE – Gazdálkodástani	9	17	3	4	8	97
7	BCE – Gazdaságinformatika	16	3	8	11	7	104
8	DE – Közgazdaságtudományi	8	9	6	9	13	106
9	PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	11	19	16	12	6	110
10	SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	12	13	7	1	15	117
11	DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	18	12	9	8	11	129
12	CEU – Közgazdaságtudományi	19	10	4	19	2	132
13	BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	14	8	15	15	14	132
14	NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	7	16	14	18	17	134
15	ANNYE – Interdiszciplináris	4	20	1	20	20	137
16	KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	6	18	18	13	10	142
17	PTE – Gazdálkodástani	17	7	13	17	12	144
18	ME – Vállalkozásmélet és gyakorlat	13	15	20	3	18	146
19	PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	15	14	17	14	16	155
20	BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	20	11	10	10	19	167

Ebbe a táblázatba bekerültek az átlagéletkorok is, melyet az ODT adatbázisában feltüntetett születési év alapján számítottunk ki. A rangsor úgy alakult ki, hogy a legfiatalabb (tehát legalacsonyabb átlagéletkorú) doktori iskola kapta az egyes rangszámot, a legidősebb pedig a legmagasabbat (20-ast). A doktori iskola törzstagjainak életkora jelzi azt, hogy milyen időszak alatt sikerült egy adott publikációs teljesítményt elérni. Minél kisebb ez a szám, annál inkább következtethetünk arra, hogy a tagok hatékonyak voltak. Minél fiatalabban kezdi valaki a publikálást, annál nagyobb az esélye a nemzetközi ismertség megszerzésére is. Éppen ezért az életkor alapján történő rangsoroláskor a legfiatalabb kerül az első helyre és a legidősebb az utolsó helyre. Ez tehát nem a doktori iskola teljesítményét, hanem a jövőbeni teljesítőképességet rangsorolja.

A törzstagok eltérő száma miatt a halmozott értékekhez képest az átlagértékek alapján történő rangsorkészítés valamelyest más eredményhez vezet. Két iskola helyezésén nem változtat, hiszen a Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola továbbra is az első helyen szerepel, a Szent István Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola pedig továbbra is a tízedik helyen. Az iskolák többségében (pontosan 15 esetben, ami 75%-ot jelent) a helyezés maximum 3 helyet módosult az összesített értékek alapján képzett rangsorhoz képest (3.2. táblázat). A változást a törzstagok eltérő létszáma okozza, ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy a gyakran előforduló nulla mezőértékek miatt az osztás tekintetében mindegy, hogy hány törzstaggal osztunk. A jövőben mindenképpen érdemes ezt az összehasonlítást úgy elvégezni, hogy minden mezőérték a valós értéket reprezentálja a törzstagok esetében.

Az ODT adatainak ellenőrzési lehetősége az MTA adatainak segítségével

Az Országos Doktori Tanács honlapjáról történő adatgyűjtés során számos ellentmondásra és hiányosságra akadunk. Ahogyan a Mellékletben is leírtuk, sok esetben csak néhány adatot töltenek fel a törzstagok, és bizonyos esetekben igen ellentmondásosak ezek az értékek. Kutatásunk folyamatában felmerült tehát a kérdés, hogy miként tudnánk ellenőrizni az ODT honlapjára a szerzők által feltöltött adatokat. A Magyar Tudományos Akadémia Köztestületi Publikációs Adattára (<http://www.mtakoztest.hu/kpa.htm>) véleményünk szerint szolgálhatja ezt az ellenőrzési funkciót. Ez az összehasonlítás azonban csak részlegesen nyújt használható megoldást, hiszen az elemzési körbe bevont 197 törzstagból összesen 59 főnek tartalmazza a publikációs adatait a rendszer. A 3.6. táblázat tartalmazza az említett 59 főre vonatkozóan az MTA és az ODT alapján kapott eredmények összehasonlítását a "Saját közlemények száma", a "Független idézetek száma" és az "Összegzett impakt faktor" mutatókra vonatkozóan. A színezett mezők azokat az értékeket jelzik, melyek esetében megegyeznek a két adatbázisban található adatok. Az első mutató (saját közlemények száma) összesen két esetben (az esetek 3%-a) egyezik, a második mutató (független idézetek száma) összesen három esetben (az esetek 5%-a) egyezik, a harmadik mutató (összegzett impakt faktor) összesen 14 esetben (az esetek 24%-a) egyezik a két forrásban.

A nem-egyezés oka lehet, hogy az értékek folyamatosan változnak, és a frissítés a két adatbázisban nem egy időben megy végre. A jövőben a két rendszer összehangolása, így a precízebb feltöltés korrektebb, a valósághoz közelebb álló rangsort eredményeznének.

3.6. táblázat: Az ODT és MTA adatok összehasonlítása
(A színezett mezők azt jelzik, hogy mely esetekben egyezett meg a két adatbázisban a vizsgált mutatók értéke.)

Doktori iskola neve	Törzstag neve	Saját közlemények száma	
		Az MTA adatbázisa által kapott adatok	A doktori iskolák törzstagjainak Országos Doktori Tanács adatbázisa alapján kapott adatai
Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola	Baranyi Béla	261	333
Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola	Barta Györgyi	140	113
Pécsi Tudományegyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola	Bélyácz Iván	81	91
Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Berde Csaba	164	116
Szegedi Tudományegyetem Közgazdaságtani Doktori Iskola	Botos Katalin	21	176
Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola	Chikán Attila	250	253
Közép-európai Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola	Csaba László	266	186
Szent István Egyetem Regionális Tudományok Doktori Iskola	Enyedi György	686	752
Miskolci Egyetem Vállalkozásmélet és gyakorlat Doktori Iskola	Fülöp Gyula	170	152
Szent István Egyetem Regionális Tudományok Doktori Iskola	G.Tóth László	124	145
Budapesti Corvinus Egyetem Általános és kvantitatív közgazdaságtan Doktori Iskola	Gulácsi László	341	280
Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Hajós László	327	330
Szent István Egyetem Regionális Tudományok Doktori Iskola	Halmai Péter	201	189
Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi kapcsolatok Doktori Iskola	Hármori Balázs	154	187
Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Herdon Miklós	209	196
Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola	Holb Imre	187	204
Pécsi Tudományegyetem Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola	Horváth Gyula	439	509
Miskolci Egyetem Vállalkozásmélet és gyakorlat Doktori Iskola	Illés Mária	109	109
Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi kapcsolatok Doktori Iskola	Inotai András	628	520
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola	Jávor András	653	185
Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola	Kapás Judit	84	101
Miskolci Egyetem Vállalkozásmélet és gyakorlat Doktori Iskola	Kocziszky György	41	162
Pannon Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Kovács Zoltán	240	89
Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Kozák János	104	155
Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola	Kövics György	179	198
Nyugat-Magyarországi Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Kulcsár László	122	97
Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Lehota József	98	194
Szegedi Tudományegyetem Közgazdaságtani Doktori Iskola	Lengyel Imre	185	148
Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola	Losonczy László	78	78

Független idézetek száma		Összegzett impakt faktor	
Az MTA adatbázisa által kapott adatok	A doktori iskolák törzstagjainak Országos Doktori Tanács adatbázisa alapján kapott adatai	Az MTA adatbázisa által kapott adatok	A doktori iskolák törzstagjainak Országos Doktori Tanács adatbázisa alapján kapott adatai
440	547	1,19	0
345	278	0	0
100	168	0,853	1
311	99	0	0
32	85	0	0
513	514	10,77	6,513
329	416	4,059	0
840	1121	2,512	0
72	65	0	6
657	633	31,791	31,791
172	130	37,192	11,49
131	131	0	0
197	291	0,04	0,39
197	132	0	0
114	106	0	0
318	402	39,985	47,812
1136	1119	1,222	1,222
136	134	0	0
147	135	6,258	0
326	111	14,633	0,84
53	97	0	0
13	37	0	0
1044	31	6,277	0
89	108	1,868	1,868
146	130	13,787	10,38
103	68	1,836	1,836
106	210	0,649	0,1
1472	1118	0	0
336	336	9,714	9,714

Doktori iskola neve	Törzstag neve	Saját közlemények száma	
		Az MTA adatbázisa által kapott adatok	A doktori iskolák törzstagjainak Országos Doktori Tanács adatbázisa alapján kapott adatai
Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola	Makó Csaba	182	179
Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Molnár József (agrár-közg.)	118	111
Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Nábrádi András	355	333
Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola	Nagy János	342	336
Szent István Egyetem Regionális Tudományok Doktori Iskola	Nagné Molnár Melinda	11	57
Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Nemessályi Zsolt	181	187
Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságinformatika Doktori Iskola	Nováky Erzsébet	373	448
Miskolci Egyetem Vállalkozásmélet és gyakorlat Doktori Iskola	Pál Tibor	8	51
Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Pető Károly	99	80
Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi kapcsolatok Doktori Iskola	Rácz Margit	127	90
Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola	Rajkai Kálmán	163	163
Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola	Rátonyi Tamás	136	115
Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola	Rechnitzer János	333	295
Szent István Egyetem Regionális Tudományok Doktori Iskola	Sikos T. Tamás	131	129
Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Szabó Gábor (agrárok.)	188	154
Budapesti Corvinus Egyetem Általános és kvantitatív közgazdaságtan Doktori Iskola	Szabó Katalin	310	289
Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola	Szabó Zoltán	572	165
Miskolci Egyetem Vállalkozásmélet és gyakorlat Doktori Iskola	Szakály Dezső	110	166
Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola	Szász Gábor	3	154
Nyugat-Magyarországi Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Székelý Csaba (agrár)	166	160
Pécsi Tudományegyetem Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola	Szerb László	65	59
Miskolci Egyetem Vállalkozásmélet és gyakorlat Doktori Iskola	Szintay István	180	162
Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Szűcs István	260	258
Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságinformatika Doktori Iskola	Tasnádi Attila	39	40
Pannon Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Török Ádám (gazdtud)	98	70
Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságinformatika Doktori Iskola	Vastag Gyula	19	112
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola	Veress József	86	86
Pécsi Tudományegyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola	Vörös József	53	51
Budapesti Corvinus Egyetem Általános és kvantitatív közgazdaságtan Doktori Iskola	Zalai Ernő	120	135
Nyugat-Magyarországi Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola	Závoti József	129	126

Független idézetek száma		Összegzett impakt faktor	
Az MTA adatbázisa által kapott adatok	A doktori iskolák törzstagjainak Országos Doktori Tanács adatbázisa alapján kapott adatai	Az MTA adatbázisa által kapott adatok	A doktori iskolák törzstagjainak Országos Doktori Tanács adatbázisa alapján kapott adatai
110	130	2,987	0,74
69	67	0	0
41	190	0	1,77
816	708	11,189	10,242
1	69	0	0
127	124	0,103	0,103
585	555	2,334	3,817
2	1	0	0
70	66	0,035	0,035
72	67	0,06	0
424	424	21,521	18,654
38	30	7,51	5,203
1244	1049	0	0
518	475	0	0
179	27	0,03	0,33
587	435	0	0
278	160	1,983	2,45
38	29	0	0
0	27	0,995	0,33
128	132	0,03	0
241	237	5,253	3,504
44	55	0	3
268	268	7,078	7,078
86	92	8,143	7,753
57	367	5,58	0
0	703	7,351	10,164
41	41	0,324	0,324
84	109	5,09	12
212	211	0,581	0,086
172	156	1,485	1,197

Eredmények az ISI adatbázis alapján

Az ISI Web of Knowledge alapján a vizsgált doktori iskolák törzstagjainak publikációs teljesítményére vonatkozó négy mutatót kaptunk, melyeket az ISI egy általa létrehozott folyóirat-lista alapján számol ki. A 2. melléklet tartalmazza iskolánkénti bontásban törzstagonként ezeket az értékeket, valamint az adatgyűjtésre vonatkozó módszertani megjegyzéseket. Minden doktori iskola esetében kiszámoltuk mutatónként az összesen és átlag értékeket. A 3.7. táblázat tartalmazza az összegzett értékek alapján történő rangsorolást. A doktori iskolák neve mellett a négy mutatónak megfelelően négy számot helyeztünk el. Ezek a számok azt fejezik ki, hogy a doktori iskolák az adott mutató adott iskolára vonatkozó összegzett értéke szerint hányadik helyezettek a sorban. Amennyiben két vagy több iskola egyforma értéket kapott valamely mutató tekintetében, akkor azonos rangszámot is kaptak a sorban. A végső rangsor úgy alakult ki, hogy az egyes mutatók szerinti rangszámokat összeadva (Rangszámok összesen oszlop), az első helyre a legkisebb rangszámot elért doktori iskola került – hiszen ez azt jelenti, hogy főként a rangsorok elején szerepelt –, az utolsó helyre pedig a legnagyobb rangszámot kapó doktori iskola került.

3.7. táblázat: A doktori iskolák rangsora a törzstagok ISI mutatóinak összegzett értékei alapján
(a számok rangszámot jelentenek)

Végső rang-sor	Doktori iskola neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanul-mányra jutó hivatkozá-sok száma	h-index	Rang-számok összesen
1	DE – Kerpely Kálmán	1	1	1	1	4
2	BCE – Gazdaságinformatika	4	2	3	2	11
3	CEU – Közgazdaságtudományi	2	4	5	5	16
4	SZTE – Közgazdaságtani	6	3	4	3	16
5	BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	3	6	7	3	19
6	BCE – Gazdálkodástani	7	5	2	6	20
7	DE – Közgazdaságtudományi	10	8	9	7	34
8	BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	14	9	6	8	37
9	PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	5	10	15	9	39
10	PTE – Gazdálkodástani	13	7	12	10	42
11	SZIE – Regionális Tudományok	12	11	10	11	44
12	SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	15	12	13	13	53
13	PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	16	13	14	13	56
14	DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	11	16	18	12	57
15	KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	17	14	8	18	57
16	NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	18	15	11	13	57
17	ANNYE – Interdiszciplináris	8	18	19	13	58
18	BCE – Nemzetközi kapcsolatok	9	19	17	18	63
19	ME – Vállalkozásmélet és gyakorlat	18	16	16	13	63
20	SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	20	20	20	20	80

A négy mutatószám: az ISI-listában található tanulmányok száma, a hivatkozások száma, egy tanulmányra jutó hivatkozások száma, és a h-index. A tanulmányok száma megmutatja, hogy az adott szerzőnek összesen hány darab tanulmánya található az ISI adatbázisában. Ha a tanulmányok száma nagy, nem jelenti azt, hogy a hivatkozások száma is nagy, tehát egészen más sorrend alakulhat ki a két mutató alapján. Előfordulhat olyan eset, amikor egy iskola törzstagjai mint szerzők sok tanulmányt írtak, melyek ISI-listások, de a hivatkozások száma kevés, tehát tanulmányaik befolyása kisebb az adott tudományterületen. Fordítva is lehetséges, mi szerint csupán néhány tanulmány van, de magas a hivatkozások száma. Ez esetben a tanulmányok az adott tudományterületen nagyobb befolyást értek el. Ilyenkor az egy tanulmányra jutó hivatkozások száma és a h-index is magasabb értéket kap. A felvázolt eset két szélsőség, ezek között sokféle mintázata alakulhat ki a tanulmányok száma és a hivatkozások rendszerének.

Ha a cikkeket a kapott idézetek csökkenő sorrendjébe állítjuk, a h-index annak a cikknek a sorszáma, ami megegyezik az illető cikkre kapott idézetek számával (Hirsch, 2005; Vinkler, 2010).

Az összegzett értékek alapján az ISI rangsorában is az első a Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola, csak úgy, mint az ODT rangsorában. A vizsgált doktori iskolák közül ennek az intézménynek van a legnagyobb alapítói taglétszáma, pontosan 17 fő. A 3.7. táblázatban jól látszik, hogy ez az intézmény mind a négy mutató szerint első helyen szerepel. Ez azt jelenti, hogy sok, a tudományterületükön (növénytermesztési- és kertészettudományok, regionális tudományok) nagy hatású tanulmányt írtak az ISI adatai alapján. A második helyen álló Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságinformatika Doktori Iskola szintén mind a négy mutató alapján jó helyezést ért el a rangsorokban. A nyolcadik helyen lévő Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskolára például jellemző, hogy a tanulmányok számát illetően hátrébb helyezkedik el, mint a másik három mutató alapján. Ez azt jelenti, hogy a törzstagok kevesebb, de az adott tudományterületen nagy hatású cikket írtak. A rangsorban tehát azok az iskolák kerültek előre, akik kevesebb, de hatásosabb/befolyásosabb tanulmány tudhatnak magukénak. Erre lehet példa az Andrassy Gyula Német Nyelvű Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola, vagy a Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi kapcsolatok Doktori Iskola.

Ha megnézzük, hogy van-e hasonlóság az ODT összegzett értékei szerinti rangsor (3.2. táblázat) és az ISI összegzett értékei szerinti rangsor között (3.7. táblázat), akkor megállapíthatjuk, hogy a Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola esetében egyezik meg a helyezés. A többi doktori iskola esetében kisebb-nagyobb eltérés van a rangsorban elfoglalt helyüket illetően. A legnagyobb eltérés a Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola esetében van, hiszen az ODT összegzett adatai alapján harmadik helyezett, az ISI összegzett adatai alapján húszadik helyezett. Ennek az eltérésnek az lehet az oka, hogy egyrészt ennek a doktori iskolának a törzstagjai majdnem hiánytalanul feltöltötték adataikat az ODT adatbázisba, így abban a rangsorban nagy eséllyel előztek meg olyan doktori iskolákat, akik hiányos feltöltés miatt a valódi teljesítményüknél rosszabbul teljesítettek. Másrészt az ISI bizonyos folyóiratok körére korlátozódik, tehát a doktori iskola azért szerepelhet a rangsor végén, mert alapító tagjai nem publikáltak olyan nagy számban ezekben a folyóiratokban.

A 3.8. táblázat tartalmazza az átlagos értékek alapján történő rangsorolást. A doktori iskolák neve mellett a négy mutatónak megfelelően négy számot helyeztünk el. Ezek a számok azt fejezik ki, hogy a doktori iskolák az adott mutató adott iskolára vonatkozó átlagos értéke szerint hányadik helyezettek a sorban. Amennyiben két vagy több iskola egyforma értéket kapott valamely mutató tekinte-

tében, akkor azonos rangszámot is kaptak a sorban. A végső rangsor úgy alakult ki, hogy az egyes mutatók szerinti rangszámokat összeadva (Rangszámok összesen oszlop), az első helyre a legikesebb rangszámot elért doktori iskola került – hiszen ez azt jelenti, hogy főként a rangsorok elején szerepelt –, az utolsó helyre pedig a legnagyobb rangszámot kapó doktori iskola került.

**3.8. táblázat: A doktori iskolák rangsora a törzstagok ISI mutatóinak átlagai alapján
(a számok rangszámot jelentenek)**

Végső rang-sor	Doktori iskola neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanul-mányra jutó hivatkozá-sok száma	h-index	Rang-számok összesen
1	DE – Kerpely Kálmán	1	1	4	1	7
2	SZTE – Közgazdaságtani	5	2	2	3	12
3	BCE – Gazdaságinformatika	6	3	3	2	14
4	CEU – Közgazdaságtudományi	2	4	5	4	15
5	BCE – Gazdálkodástani	8	5	1	7	21
6	BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	4	8	7	6	25
7	DE – Közgazdaságtudományi	7	7	8	5	27
8	PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	3	10	14	8	35
9	PTE – Gazdálkodástani	10	6	11	9	36
10	BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	14	9	6	9	38
11	SZIE – Regionális Tudományok	13	11	12	13	49
12	NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	17	13	9	11	50
13	SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	15	12	13	14	54
14	DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	12	17	18	12	59
15	KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	18	15	10	17	60
16	PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	16	13	15	16	60
17	BCE – Nemzetközi kapcsolatok	9	19	17	17	62
18	ME – Vállalkozáselmélet és gyakorlat	19	16	16	14	65
19	ANNYE – Interdiszciplináris	11	18	19	19	67
20	SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	20	20	20	20	80

A két táblázat (3.7. táblázat és 3.8. táblázat) összehasonlításakor jól látszik, hogy a rangsorok hasonlóan kis mértékben változnak, ha a halmozott értékek helyett az átlagértékeket vesszük a sorrendképzés alapjául, mint az ODT adatbázis esetében az előző alfejezetben. A Debreceni Kerpely Kálmán Doktori Iskola mind a négy eddig vizsgált rangsorban első helyezést ért el.

A rangszámok kisebb mértékben szóródnak, mint az ODT adatbázis alapján felállított rangsorokban. Az ISI átlagértékek alapján készített rangsor esetében a 3.9. táblázat szemlélteti a rangszámok szórását.

3.9. táblázat: A rangszámok szórása

(A doktori iskolák rangsora a törzstagok ISI mutatóinak átlagai alapján)

Doktori iskola neve	Szórás
SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	0,0000
SZIE – Regionális Tudományok	0,9574
CEU – Közgazdaságtudományi	1,2583
DE – Közgazdaságtudományi	1,2583
SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	1,2910
SZTE – Közgazdaságtani	1,4142
PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	1,4142
DE – Kerpely Kálmán	1,5000
BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	1,7078
BCE – Gazdaságinformatika	1,7321
ME – Vállalkozáselmélet és gyakorlat	2,0616
PTE – Gazdálkodástani	2,1602
BCE – Gazdálkodástani	3,0957
DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	3,2016
BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	3,3166
NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	3,4157
KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	3,5590
ANNYE – Interdiszciplináris	3,8622
BCE – Nemzetközi kapcsolatok	4,4347
PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	4,5735

Eredmények a PoP alapján

A Publish or Perish szoftver a Google Scholar alapul véve 18-féle mutatót számol az általunk beírt szerző publikációs tevékenységére vonatkozóan. Jelen kutatásban öt mutatót választottunk ki, melyeket bevontunk a vizsgálatunkba. A 3. melléklet tartalmazza iskolánkénti bontásban törzstagonként ezeket az értékeket. A rangsorokhoz azonban csak közvetetten használtuk az „Évek száma” mutatót. Minden doktori iskola esetében kiszámoltuk a másik négy mutatóra az összesen és átlag értékeket. A 3.10. táblázat tartalmazza az összegzett értékek alapján történő rangsorolást. A doktori iskolák neve mellett a négy mutatónak megfelelően négy számot helyeztünk el. Ezek a számok azt fejezik ki, hogy a doktori iskolák az adott mutató adott iskolára vonatkozó összegzett értéke szerint hányadik helyezettek a sorban. Amennyiben két vagy több iskola egyforma értéket kapott valamely mutató tekintetében, akkor azonos rangszámot is kaptak a sorban. A végső rangsor úgy alakult ki, hogy az egyes mutatók szerinti rangszámokat összeadva (Rangszámok összesen oszlop), az első helyre a legkisebb rangszámot elért doktori iskola került – hiszen ez azt jelenti, hogy főként a rangsorok lején szerepelt –, az utolsó helyre pedig a legnagyobb rangszámot kapó doktori iskola került.

**3.10. táblázat: A doktori iskolák rangsora a törzstagok PoP mutatóinak összegzett értékei alapján
(a számok rangszámot jelentenek)**

Végső rang-sor	Doktori iskola neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Hivatkozások/évek száma	h-index	Rang-számok összesen
1	CEU – Közgazdaságtudományi	1	1	1	1	4
2	BCE – Gazdálkodástani	2	2	2	3	9
3	DE – Kerpely Kálmán	3	4	4	2	13
4	BCE – Gazdaságinformatika	8	3	3	4	18
5	BCE – Nemzetközi kapcsolatok	4	5	8	8	25
6	ANNYE – Interdiszciplináris	11	6	5	5	27
7	DE – Közgazdaságtudományi	5	8	7	7	27
8	SZTE – Közgazdaságtani	9	7	6	10	32
9	PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	6	10	10	9	35
10	BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	10	11	9	6	36
11	SZIE – Regionális Tudományok	7	9	11	10	37
12	BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	13	13	12	12	50
13	KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	14	15	13	13	55
14	PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	17	12	14	15	58
15	NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	19	14	15	15	63
16	PTE – Gazdálkodástani	18	16	17	14	65
17	DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	12	20	16	19	67
18	SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	15	17	18	17	67
19	SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	16	19	20	17	72
20	ME – Vállalkozáselmélet és gyakorlat	20	18	19	20	77

A négy mutatószám a Publish or Perish alapján: a tanulmányok száma, a hivatkozások száma, a hivatkozások/évek száma és a h-index. A tanulmányok száma a Google Scholar adatbázisa alapján az adott szerzőhöz tartozó összes tanulmányt jelenti, a hivatkozások száma az ezekre történt összes hivatkozást. A hivatkozás/évek mutatószám az összes hivatkozás osztása a PoP szerinti évek számával, ami azt jelenti, hogy annyi alkalommal oszthatunk meg az évek számával, ahány évre visszamenőleg talál a szoftver publikációt az adatbázisban az adott szerzőhöz.

Ha a cikkeket a kapott idézetek csökkenő sorrendjébe állítjuk, a h-index annak a cikknek a sorszáma, ami megegyezik az illető cikkre kapott idézetek számával (Hirsch, 2005; Vinkler, 2010).

Az eddigi rangsorokhoz képest a vezetésként a Közép-európai Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskolája veszi át, hiszen minden mutató tekintetében első helyezést ért el. Ezután következik a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola, és majd csak ezután, harmadik helyen következik az eddig vezető Debreceni Egyetem Kerpely Károly Doktori Iskola, mindegyik mutató esetében 2-4. közötti helyezést ért el. A Publish or Perish segítségével létrehozott rangsorokban

érdemes arra figyelni, hogy hasonlóan az ISI alapján készült rangsorokhoz, itt is előfordulhat, hogy valamely szerző esetében a program nagy számú tanulmányt ad meg, de arányaiban kevesebb hivatkozást. A fordítottja is előfordulhat, mi szerint kevesebb számú tanulmányt kapunk eredményül egy adott szerző esetében, de ezek közül néhány (vagy több is akár) "erős" hatással van az adott tudományterületen. Az első esetben a tanulmányok száma alapján jó helyezést kaphat a szerző, illetve az iskola, de a hivatkozások és a h-index esetében rosszabb helyezést kaphat. A második esetben a tanulmányok száma alapján kaphat rosszabb helyezést a rangsorban, de a másik két mutató alapján jobb helyezést érhet el. Összességében akkor érhet el jobb helyezést, ha az utóbbi helyzet áll fenn. A 3.10. táblázatban nem találkozunk ilyen szélsőségesen kirívó esetekkel, inkább az jellemző, hogy minden mutató esetén jobb, vagy minden mutató esetén közepes, illetve rosszabb az eredmény, és ennek megfelelően helyezkednek el a rangsorban a vizsgált doktori iskolák. Példaként talán kiemelhetjük az Andrassy Gyula Német Nyelvű Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskoláját, hiszen a tanulmányok száma szerint 11. helyezést ért el, de a másik három mutató szerint sorban 6., 5., 5. helyet, ami végül számára a hatodik helyet eredményezte ebben a rangsorban. A 11. helyezés a tanulmányok száma alapján azt jelenti, hogy bár kevesebb tanulmányt mondhat magáénak ez a doktori iskola a PoP alapján, ezekre azonban aránylag sokat hivatkoztak.

A 3.11. táblázat tartalmazza az átlagos értékek alapján történő rangsorolást. A doktori iskolák neve mellett a négy mutatónak megfelelően négy számot helyeztünk el. Ezek a számok azt fejezik ki, hogy a doktori iskolák az adott mutató adott iskolára vonatkozó összegzett értéke szerint hányadik helyezettek a sorban. Amennyiben két vagy több iskola egyforma értéket kapott valamely mutató tekintetében, akkor azonos rangszámot is kaptak a sorban. A végső rangsor úgy alakult ki, hogy az egyes mutatók szerinti rangszámokat összeadva (Rangszámok összesen oszlop), az első helyre a leg-ikesebb rangszámot elért doktori iskola került – hiszen ez azt jelenti, hogy főként a rangsorok elején szerepelt –, az utolsó helyre pedig a legnagyobb rangszámot kapó doktori iskola került.

3.11. táblázat: A doktori iskolák rangsora a törzstagok PoP mutatóinak átlagai alapján
(a számok rangszámot jelentenek)

Végső rang-sor	Doktori iskola neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Hivatkozások/évek száma	h-index	Rang-számok összesen
1	CEU – Közgazdaságtudományi	1	1	1	1	4
2	BCE – Gazdálkodástani	3	2	2	2	9
3	BCE – Gazdaságinformatika	7	3	3	3	16
4	SZTE – Közgazdaságtani	6	4	4	5	19
5	PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	2	7	7	4	20
6	DE – Közgazdaságtudományi	4	6	5	6	21
7	BCE – Nemzetközi kapcsolatok	5	5	9	9	28
8	DE – Kerpely Kálmán	8	8	8	8	32
9	BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	10	11	10	7	38
10	ANNYE – Interdiszciplináris	17	10	6	10	43
11	SZIE – Regionális Tudományok	11	9	14	14	48
12	NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	15	12	11	13	51
13	BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	13	14	15	12	54
14	PTE – Gazdálkodástani	12	15	16	11	54
15	KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	16	16	12	15	59
16	PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	19	13	13	17	62
17	DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	9	20	17	19	65
18	SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	14	19	20	16	69
19	SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	18	17	18	18	71
20	ME – Vállalkozáselmélet és gyakorlat	20	18	19	20	77

Az összegzett értékek alapján kialakított rangsorhoz képest (3.10. táblázat) a legnagyobb különbség öt helyezés, mégpedig a Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola esetében. Ennek oka a 17 fős alapítói létszámban kereshető. A Pannon Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola, valamint a Szegedi Tudományegyetem Közgazdaságtani Doktori Iskola esetében négy helyezés a különbség, de ezek az iskolák az előző rangsorbeli helyükhöz képest előrébb kerültek négy hellyel, nem hátrébb. Ennek oka szintén az alapítói taglétszám mennyiségében kereshető. Ennek a két iskolának az átlagnál alacsonyabb a taglétszáma, mindkettőnek 7 fő. A halmozott értékeket tehát egy kisebb számmal kell elosztanunk, ha az átlagot szeretnénk kiszámolni. A többi doktori iskola esetében az összegzett értékek alapján készült rangsor és az átlagos értékek alapján készült rangsorban csupán 0-3 helyezés az eltérés.

Eredmények összesítése

A doktori iskolák között kialakuló rangsorokat tanulmányunkban összesen hatféle szempont alapján mutattuk be:

- Az Országos Doktori Tanács kilenc mutatójának összegzett és átlagos értékei alapján
- Az ISI Web of Knowledge négy mutatójának összegzett és átlagos értékei alapján
- A Publish or Perish öt mutatójának összegzett és átlagos értékei alapján

Láthattuk, hogy milyen más sorrendek adódnak az összesített és az átlag értékek alapján. A majdani egységes indikátor-rendszer létrehozásában tehát kérdés, hogy az egy intézmény által termelt összes tudományos teljesítményt vegyük figyelembe, ezáltal a nagyobb létszámú vizsgálati egység előnyösebb helyre kerülhet a rangsorban; vagy az összes tudományos teljesítményt osszuk el a létszámmal, és az így kapott értéket vegyük figyelembe. Jelen kutatásban a hatféle eredményt egyforma súllyal integráltuk egy összesített rangsorba.

A hat táblázat alapján létrehoztunk egy összesített rangsort, ami azt jelenti, hogy integráltuk a tanulmány eddigi részében bemutatott hat sorrendet. A 3.12. táblázatban minden doktori iskola neve mellett hat szám látható, amelyek azt jelzik, hogy az adott iskola hányadik helyen szerepelt a vizsgált rangsorban. A rangszámokat összeadva ismét az a doktori iskola került a rangsor első helyére, amelyeknek a legkisebb az összegzett rangszáma, hiszen az azt jelenti, hogy a rangsorokban külön-külön is elől szerepelt.

3.12. táblázat: A doktori iskolák összesített rangsora (számok rangszámot jelentenek)

Összes érték alapján felállított végső rangsor	Doktori iskola neve	Az Országos Doktori Tanács ÖSSZESEN adatai alapján	Az Országos Doktori Tanács ÁTLAG adatai alapján	Az ISI Web of Knowledge ÖSSZESEN adatai alapján	Az ISI Web of Knowledge ÁTLAG adatai alapján	A Publish or Perish ÖSSZESEN adatai alapján	A Publish or Perish ÁTLAG adatai alapján
1	DE – Kerpely Kálmán	1	1	1	1	3	8
2	BCE – Gazdaságinformatika	6	7	2	3	4	3
3	BCE – Gazdálkodástani	5	6	6	5	2	2
4	SZTE – Közgazdaságtani	9	4	3	2	8	4
5	CEU – Közgazdaságtudományi	17	12	3	4	1	1
6	DE – Közgazdaságtudományi	12	8	7	7	6	6
7	BCE – Általános és kvantitatív közgazdaságtan	7	12	5	6	10	9
8	SZIE – Regionális Tudományok	2	3	11	11	11	11
9	BCE – Nemzetközi kapcsolatok	4	5	18	17	5	7
10	PE – Gazdálkodás- és szervezéstudományok	20	19	9	8	9	5
11	PTE – Regionális Politika és Gazdaságtan	8	9	13	15	14	16
12	BME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	15	20	8	10	12	13
13	SZIE – Gazdálkodás és Szervezéstudományok	10	10	12	13	17	19
14	ANNYE – Interdiszciplináris	14	15	17	19	6	10
15	SZE – Regionális- és Gazdaságtudományi	3	2	20	20	19	18
16	DE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	11	11	14	14	17	17
17	PTE – Gazdálkodástani	19	17	10	9	16	13
18	NYME – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	18	14	14	12	15	12
19	KE – Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	13	16	14	15	13	15
20	ME – Vállalkozáselmélet és gyakorlat	16	18	18	18	20	20

A hatféle rangsor összesítése alapján a végső sorrendben az első helyezett a Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola lett, az utolsó pedig a Miskolci Egyetem Vállalkozáselmélet és gyakorlat Doktori Iskola. Mivel az ODT adatbázis alapján létrehozott sorrendben igen nagy volt a szórás a rangszámok között (a hiányosan vagy rosszul feltöltött adatok miatt), érdemes megnézni, hogy ebben az összesített táblázatban mely iskolák esetében szórnak legkevésbé a különböző sorba rendezések alapján kapott rangszámok. A 3.13. táblázatból kiolvasható, hogy a Kaposvári Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola esetében a legkisebb a hatféle rangszám szórása,

tehát ennél a doktori iskolánál a legkisebb a rangszámok átlagtól való átlagos eltérése. A legnagyobb szórást a Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola esetében kaptuk, hiszen ez az iskola az ODT rangsoraiban 2. illetve 3. helyezést ért el, a másik négy rangsorban azonban az utolsó három hely valamelyikén végzett. Ennek oka lehet, hogy publikációs tevékenységük alulbecsült az ISI és a PoP adatbázis alapján, ezért ezekben a sorrendekben hátrébb végeztek; vagy a többi iskolához képesti pontosabb ODT-feltöltés miatt előrébb kerültek abban a sorrendben. A regionális tudományok esetében a Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola az, amely kifejezetten a növénytermesztési- és kertészettudományok területére pozicionálja magát. A többi iskola esetében a regionális tudományokon belül, vagy azok mellett a gazdálkodástudomány is megjelenik. A Kerpely Kálmán DI esetében az első hely adódhat a tudományterületek sajátosságából is, hiszen a tudományos közlés formái tudományterületenként különbözőek lehetnek (Vinkler, 2010), így például az impakt faktorok is máshogyan alakulhatnak.

3.13. táblázat: A rangszámok szórása. (A doktori iskolák összesített rangsora)

Doktori iskola neve	Szórás
KE - Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	1,211060
ME - Vállalkozáselmélet és gyakorlat	1,505545
BCE - Gazdálkodástani	1,861899
BCE - Gazdaságinformatika	1,940790
NYME - Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	2,228602
DE - Közgazdaságtudományi	2,250926
BCE - Általános és kvantitatív közgazdaságtan	2,639444
DE - Gazdálkodás- és Szervezéstudományok	2,683282
DE - Kerpely Kálmán	2,810694
SZTE - Közgazdaságtani	2,828427
PTE - Regionális Politika és Gazdaságtan	3,271085
SZIE - Gazdálkodás és Szervezéstudományok	3,728270
PTE - Gazdálkodástani	4,000000
BME - Gazdálkodás- és Szervezéstudományi	4,195235
SZIE - Regionális Tudományok	4,400758
ANNYE - Interdiszciplináris	4,764452
PE - Gazdálkodás- és szervezéstudományok	6,250333
BCE - Nemzetközi kapcsolatok	6,408328
CEU - Közgazdaságtudományi	6,623192
SZE - Regionális- és Gazdaságtudományi	8,687155

Ha összehasonlítjuk a három adatforrásból származó rangsorokat, akkor azt mondhatjuk, hogy az ISI és PoP sorrendek nagyobb összhangot mutatnak, mint az ODT és ISI, vagy az ODT és PoP rangsorok.

III.4. KONKLÚZIÓ, TOVÁBBI IRÁNYVONALAK

Kutatásunk hosszú távú célja egy indikátor-rendszer kifejlesztése, mely alapján az egyetemek nemzetközi versenyképességét is jellemezhetnénk, és mindez 4-5 évenkénti stratégiai döntések alapja lehetne. Kutatási munkánk összefoglalásaként azt hangsúlyoznánk, hogy egy jövőbeni indikátor-rendszer kifejlesztéséhez következő lépésként mindenképpen fontos lenne, hogy a szerzők saját publikációs munkájukra vonatkozó mutatóikat pontosabban töltsék fel olyan nyilvántartó rendszerekbe, mint az Országos Doktori Tanács adatbázisa.

Az ISI Web of Knowledge és a Publish or Perish alapján szerzőnként kapott mutatók értékeit következő lépésként egyeztetni szeretnénk a doktori iskolák alapítóival, hiszen a mellékletekben kifejtett keresési nehézségek miatt fontosnak tartjuk, hogy ők is ellenőrizzék saját publikációs tevékenységükre vonatkozó mutató számaikat.

A jövőben a kutatásba szeretnénk bevonni további mutatókat az ISI Web of Knowledge-ből és a Publish or Perish-ből egyaránt. Ilyen lehet az ISI-ből az ISI Cited Reference Search funkció kipróbálása, illetve a PoP-ből a most nem elemzett további 13 mutató bevonása. A szerzőkhöz tartozó pontos impakt-faktorok kiszámítása elengedhetetlenül fontos az eredmények pontosításához, a nemzetközi versenyképesség meghatározásához.

1. Melléklet: A doktori iskolák törzstagjainak publikációs tevékenysége az ODT adatbázisa alapján

Módszertani megjegyzések

Az Országos Doktori Tanács honlapjáról (www.doktori.hu) a következő módon történt az adatok kigyűjtése:

Az adott iskola profilján keresztül a törzstagok listáját kaptuk, majd a nevekre egyesével kattintva megkaptuk a személyes profilokat. Az egyes mutatókat kigyűjtöttük egy-egy táblázatba iskolánként. Ebben a mellékletben ez a húsz táblázat található. A kigyűjtött mutatók:

- Születési év (ez alapján átlag életkor)
- A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora
- A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma
- Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közlemények száma
- Összes tudományos közleményeinek száma
- Monográfiák és szakkönyvek száma
- Monográfiák és szakkönyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt
- Összes tudományos közleményeinek összegzett impakt faktora
- Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei
- Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei
- Összes tudományos közleményeinek független idézettségi száma

Az adatgyűjtési folyamat közben azt tapasztaltuk, hogy a törzstagok nem minden mutatót töltöttek fel. Az üresen hagyott értékeket nullával helyettesítettük.

Egyes esetekben ellentmondásos értékekre is akadunk. Amennyiben a törzstagoknál egy feltöltött érték valamely mutatónál ellentmondásos volt egy másik értékhez viszonyítva, segítségül hívtuk az ISI és a PoP alapján kapott értékeket az adott tagra, valamint - ha az adott tag szerepelt az MTA adatbázisában – az MTA honlapjára feltöltött mutatókkal is összehasonlítottuk a kérdéses adatot. Szükség esetén *korrigáltuk* az adott értéket.

Tapasztalataink szerint a legtöbb ellentmondás a "A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora" és az "Összes tudományos közleményeinek összegzett impakt faktora" mutatók között volt. Több esetben előfordult, hogy az elsőként említett mutató értékénél 0 volt, majd a másikonál egy viszonylag magas szám. Ilyen esetben amennyiben a többi adatbázis alapján kapott érték nem támasztotta alá a magas összegzett impakt faktort, úgy *nullára javítottuk*. Mivel az "Összes tudományos közleményeinek összegzett impakt faktora" mutató értéke minimum annyi, amennyi "A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora" mutató értéke, az üresen hagyott értékeket ennek megfelelően *korrigáltuk*.

Ha egy mutató esetében irreálisan magas értéket találtunk (például az összes tudományos közlemény száma 9999), *nullára javítottuk*. A korrigált értékeket a táblázatokban *-gal jelöltük, és a táblázatok után bemutatjuk a korrekció módját is.

1. táblázat: Az Andrassy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem
Interdiszciplináris Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Binder Dieter Anton	1953	PhD	1983	0,000	0	231
Bos Ellen	1960	PhD	1991	0,000	0	37
Dieringer Jürgen	1969	PhD	2000	0,000	0	61
Diggelmann Oliver	1967	PhD	1998	0,000	0	27
Eckardt Martina	1967	PhD	1998	0,000	0	30
Frei Christoph	1960	PhD	1993	0,000	0	17
Hufeld Ulrich	1967	PhD	1996	0,000	0	35
Okruch Stefan	1965	PhD	1997	0,000	0	37
Oplatka Andreas	1942	PhD	1968	0,000	0	50
Pállinger Zoltán	1967	PhD	1997	0,000	0	26
Schubel Christian	1961	PhD	1990	0,000	0	24
Steinmann Gunter	1943	PhD	1968	0,000	0	90
Suppan Arnold	1945	PhD	1970	0,000	0	206
Woyke Wichard	1943	PhD	1974	0,000	0	500
Összesen				0,000	0	1371
Átlag	52,214			0,000	0,000	97,929

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Binder Dieter Anton	231	38	44	0	231	0	0*
Bos Ellen	37	8	18	0	37	0	0*
Dieringer Jürgen	61	7	31	0	61	0	0*
Diggelmann Oliver	27	4	2	0	27	0	0*
Eckardt Martina	35	2	11	0	35	0	0*
Frei Christoph	17	2	14	0	17	0	0*
Hufeld Ulrich	35	7	16	0	35	0	0*
Okruch Stefan	39	6	20	0	35	4	0*
Oplatka Andreas	50	9	7	0	40	0	0*
Pállinger Zoltán	26	4	9	0	26	0	0*
Schubel Christian	24	2	5	0	24	0	0*
Steinmann Gunter	90	7	20	0	90	0	0*
Suppan Arnold	269	41	92	0	269	0	0*
Woyke Wichard	500	25	20	0	500	0	0*
Összesen	1441	162	309	0	1427	4	0
Átlag	102,929	11,571	22,071	0,000	101,929	0,286	0,000

*Az összes tudományos közlemények számánál 999 vagy 9999 jelent meg az összes törzstag esetében, ezért ezeket nullával helyettesítettük.

2. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Általános és kvantitatív közgazdaságtan Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Bekker Zsuzsa	1941	DSc	1995	0,000	92	73
Forgó Ferenc	1942	CSc	1974	2,952	46	48
Gulácsi László	1957	PhD	2002	11,490	52	197
Hajdu Ottó	1959	PhD	2003	2,345	44	43
Medvegyev Péter	1954	CSc	1986	0,780	22	18
Móczár József	1946	PhD	1994	0,000	56	52
Szabó Katalin	1944	DSc	1988	0,000	156	187
Száz János	1953	CSc	1988	0,000	17	29
Temesi József	1950	CSc	1992	0,000	29	79
Vincze János	1958	PhD	2000	0,000	34	44
Zalai Ernő	1943	MTA r. tag	2005	0,086	61	120
Összesen				17,653	609,000	890,000
Átlag	60,273			1,605	55,364	80,909

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Bekker Zsuzsa	109	14	23	0	9	4	149
Forgó Ferenc	59	6	11	6,15	15	12	101
Gulácsi László	280	4	20	11,49*	29	6	130
Hajdu Ottó	50	10	6	2,345*	1	6	93
Medvegyev Péter	18	3	7	0,78	2	1	45
Móczár József	70	5	3	0	17	2	90
Szabó Katalin	289	12	45	0	20	4	435
Száz János	41	6	2	0	1	0	40
Temesi József	124	4	7	0	26	9	82
Vincze János	44	1	7	0	11	6	87
Zalai Ernő	135	5	30	0,086*	27	12	211
Összesen	1219,000	70,000	161,000	20,851	158,000	62,000	1463,000
Átlag	110,818	6,364	14,636	1,896	14,364	5,636	133,000

*Az összes tudományos közleményeinek összegzett impakt faktora sorban a megjelölt esetekben nulla szerepelt. Ezeket a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora értékekkel helyettesítettük.

3. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Balaton Károly	1951	DSc	2004	0,000	13	121
Berács József	1949	DSc	2006	1,280	174	175
Chikán Attila	1944	MTA I. Tag	2010	6,513	53	142
Csáki Csaba	1940	MTA I. tag	1987	0,000	0	281
Dobák Miklós	1955	PhD	1988	0,000	12	64
Gálik Mihály	1946	CSc	1989	0,000	68	85
Kerekes Sándor	1948	DSc	2003	0,000	130	145
Kindler József	1929	DSc	1990	0,000	0	300
Mészáros Tamás	1946	CSc	1984	0,000	0	83
Virág Miklós	1958	CSc	1993	0,000	68	65
Összesen				7,793	518,000	1461,000
Átlag	63,400			0,779	51,800	146,100

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Balaton Károly	121	10	9	0	19	5	118
Berács József	185	11	15	2,3	69	11	326
Chikán Attila	253	15	36	6,513*	47	18	514
Csáki Csaba	281	34	54	0	165	116	300
Dobák Miklós	74	4	13	0	19	6	150
Gálik Mihály	90	2	12	0*	11	0	102
Kerekes Sándor	154	8	21	0	0	0	204
Kindler József	300	9	5	0	20	2	126
Mészáros Tamás	83	3	4	0*	5	4	101
Virág Miklós	65	3	12	0	0	4	144
Összesen	1606,000	99,000	181,000	8,813	355,000	166,000	2085,000
Átlag	160,600	9,900	18,100	0,881	35,500	16,600	208,500

*Chikán Attila esetében az Összes tudományos közlemény összegzett impakt faktora értéket nulláról 6,513-ra javítottuk. Gálik Mihály és Mészáros Tamás esetében az eredetileg beírt értékeket (12 és 9) nullára javítottuk.

4. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságinformatika Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Abaffy József	1943	DSc	2007	0,000	0	0
Cser László	1943	DSc	1993	0,530	3	65
Deák István	1945	DSc	2005	6,290	82	40
Görög Mihály	1951	CSc	1993	1,600	181	53
Hofmeister Tóth Ágnes	1947	CSc	1994	0,000	78	177
Kovács Erzsébet	1954	CSc	1991	2,000	13	49
Nováky Erzsébet	1945	DSc	1991	2,924	86	222
Tasnádi Attila	1969	PhD	2000	5,382	57	32
Vastag Gyula	1954	DSc	2010	10,164	226	51
Vita László	1945	CSc	1985	0,000	0	65
Összesen				28,890	726,000	754,000
Átlag	60,400			2,889	72,600	75,400

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Abaffy József	134	3	3	0	0	0	110
Cser László	89	3	2	2,87	59	6	72
Deák István	80	5	0	8,76	30	10	129
Görög Mihály	58	5	3	1,6*	0	0	221
Hofmeister Tóth Ágnes	177	7	11	0	0	0	200
Kovács Erzsébet	55	15	9	2*	7	0	27
Nováky Erzsébet	448	15	67	3,817	25	53	555
Tasnádi Attila	40	1	1	7,753	21	0	92
Vastag Gyula	112	2	15	10,164*	95	17	703
Vita László	65	12	12	0	6	2	13
Összesen	1258,000	68,000	123,000	36,964	243,000	88,000	2122,000
Átlag	125,800	6,800	12,300	3,696	24,300	8,800	212,200

*Görög Mihály esetében az Összes tudományos közleményeinek összegzett impakt faktora értékét nulláról 1,6-ra (A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora cellában szereplő értékre) javítottuk. Kovács Erzsébet ugyanilyen elven a nullát 2-re, Vastag Gyula esetében a nullát 10,164-re javítottuk.

5. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi kapcsolatok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Blahó András	1946	CSc	1980	0,000	160	83
Hármori Balázs	1946	CSc	1985	0,000	77	96
Inotai András	1943	DSc	1991	0,234	19	140
Kardosné Kaponyi Erzsébet	1947	PhD	2000	0,000	0	32
Kiss J. László	1945	PhD	1985	0,000	9	98
Lőrincné Istvánnffy Hajna	1943	DSc	1989	0,000	158	67
Nógrádi György	1949	PhD	1997	0,000	0	45
Paláncsai Tibor	1938	PhD	1986	0,000	269	110
Rácz Margit	1947	PhD	1980	0,000	3	90
Rostoványi Zsolt	1952	DSc	2006	0,000	159	105
Összesen				0,234	854	866
Átlag	64,400			0,023	85,400	86,600

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Blahó András	87	4	5	19,5	0	0	201
Hármori Balázs	187	7	29	0	9	11	132
Inotai András	520	112	194	0	133	75	135
Kardosné Kaponyi Erzsébet	41	3	8	0	17	6	29
Kiss J. László	223	10	18	68	0	0	110
Lőrincné Istvánnffy Hajna	85	7	12	0	0	0	291
Nógrádi György	89	5	7	0	1	2	128
Paláncsai Tibor	135	6	15	0	0	0	420
Rácz Margit	90	30	40	0	8	6	67
Rostoványi Zsolt	130	15	36	0	6	11	392
Összesen	1587	199	364	87,5	174	111	1905
Átlag	158,700	19,900	36,400	8,750	17,400	11,100	190,500

6. táblázat: A Budapesti Műszaki és Gazdálkodástudományi Egyetem Gazdálkodás-
és Szervezéstudományi Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Andor György	1968	PhD	1999	2,298	7	27
Gyökér Irén	1948	PhD	1997	0,000	24	39
Jávor András	1937	DSc	1995	0,423	44	185
Kerékgyártó György	1938	DSc	1987	0,000	23	10
Koltai Tamás	1958	CSc	1987	5,974	75	92
Kövesi János	1952	PhD	1997	0,000	17	42
Major Iván	1949	DSc	1996	0,500	38	49
Meyer Dietmar	1954	CSc	1984	0,000	2	50
Tarafás Imre	1947	DSc	2004	0,098	8	16
Vágási Mária	1945	PhD	1999	0,000	30	36
Veress József	1949	DSc	1991	0,324	0	80
Összesen				9,617	268,000	626,000
Átlag	60,455			0,874	24,364	56,909

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Andor György	27	4	8	2,3	3	9	12
Gyökér Irén	56	2	8	0	12	4	33
Jávor András	185	7	18	0,84	132	23	111
Kerékgyártó György	30	3	0	0*	0	0	48
Koltai Tamás	101	0	4	7,317	34	26	136
Kövesi János	72	0	16	0*	8	7	37
Major Iván	67	3	8	5,5	15	5	47
Meyer Dietmar	50	2	6	0,73	0	0	67
Tarafás Imre	17	4	5	0,218	1	6	12
Vágási Mária	44	6	5	0	12	7	61
Veress József	86	10	16	0,324	8	11	41
Összesen	735,000	41,000	94,000	17,229	225,000	98,000	605,000
Átlag	66,818	3,727	8,545	1,566	20,455	8,909	55,000

*Kerékgyártó György esetében az Összes tudományos közlemény összegzett impakt faktora értékét 1,5-ről 0-ra javítottuk, mivel a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora nulla, valamint a PoP és ISI alapján kapott értékek sem támasztották alá az érték megtartását. Kövesi János esetében hasonló elven jártunk el.

7. táblázat: A Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Berde Csaba	1951	PhD	1998	0,000	0	80
Borsos János	1936	DSc	1986	0,000	0	66
Ertsey Imre	1947	PhD	1998	0,000	5	69
Herdon Miklós	1950	PhD	1999	0,000	4	170
Lazányi János	1951	DSc	2003	0,500	129	223
Nábrádi András	1956	PhD	1998	1,770	46	188
Nemessályi Zsolt	1944	PhD	2000	0,000	42	94
Pető Károly	1958	CSc	1992	0,000	1	65
Popp József	1955	DSc	2007	0,000	38	19
Szabó Gábor	1942	DSc	1990	0,000	50	144
Összesen				2,270	315,000	1118,000
Átlag	61,000			0,227	31,500	111,800

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Berde Csaba	116	2	8	0	22	9	99
Borsos János	128	4	0	0,036	12	0	194
Ertsey Imre	114	0	3	0	21	4	37
Herdon Miklós	196	4	4	0	45	39	106
Lazányi János	348	7	24	0,5*	0	0	712
Nábrádi András	333	7	3	1,77	65	23	190
Nemessályi Zsolt	187	3	13	0,103	17	8	124
Pető Károly	80	3	0	0,035	12	7	66
Popp József	139	1	4	0,114	12	5	121
Szabó Gábor	163	4	41	0,03	27	14	175
Összesen	1804,000	35,000	100,000	2,588	233,000	109,000	1824,000
Átlag	180,400	3,500	10,000	0,259	23,300	10,900	182,400

*Lazányi János esetében az Összes tudományos közlemény összegzett impakt faktora értéket 11,23-ról a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora értékre, azaz 0,5-re javítottuk, mivel az MTA, PoP és ISI alapján kapott információk nem támasztották alá az eredeti értéket beírását.

8. táblázat: A Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Baranyi Béla	1946	DSc	2007	0,000	215	333
Blaskó Lajos	1947	DSc	2006	5,171	21	127
Borbély János	1950	PhD	1995	32,677	184	70
Csizmazia Zoltán	1937	CSc	1983	0,000	28	227
Dobos Attila	1970	PhD	2003	0,000	20	61
Fári Miklós	1953	DSc	2004	8,643	34	257
Holb Imre	1973	PhD	2001	18,152	122	142
Juhász Csaba	1962	PhD	1998	4,048	56	132
Kövics György	1954	PhD	1996	9,504	74	198
Nagy János	1951	DSc	1997	4,173	74	320
Nyékí József	1944	DSc	1990	0,000	207	326
Rajkai Kálmán	1951	DSc	2004	3,668	38	133
Rátonyi Tamás	1967	PHD	2000	5,203	7	106
Soltész Miklós	1944	DSC	1994	0,240	194	280
Szabó Zoltán	1960	DSC	2004	0,512	37	165
Szász Gábor	1927	DSC	2000	0,000	25	138
Tamás János	1959	DSC	2007	6,930	78	70
Thyll Szilárd	1934	CSC	1985	0,000	62	53
Összesen				98,921	1476,00	3138,00
Átlag	58,389			5,496	82,000	174,333

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Baranyi Béla	333	9	26	0	18	25	547
Blaskó Lajos	127	3	36	6,701	0	0	119
Borbély János	104	0	0	82,209	49	3	343
Csizmazia Zoltán	241	3	11	0	0	0	131
Dobos Attila	61*	1	17	0*	0	0	97
Fári Miklós	257	16	9	9,8	31	19	235
Holb Imre	204	2	27	47,812	52	64	402
Juhász Csaba	194	29	18	7,112	15	28	125
Kövics György	198	6	16	10,38	25	31	130
Nagy János	336	19	123	10,242	0	0	708
Nyéki József	326	26	134	8,4	134	153	391
Rajkai Kálmán	163	2	9	18,654	59	23	424
Rátonyi Tamás	115	0	4	5,203*	17	29	30
Soltész Miklós	280	13	155	4,23	41	11	680
Szabó Zoltán	165	7	85	2,45	79	86	160
Szász Gábor	154	3	6	0,33	0	0	27
Tamás János	70	5	33	19,208	29	6	113
Thyll Szilárd	74	25	26	0*	8	1	560
Összesen	3402,00	169,00	735,00	232,73	557,00	479,00	5222,00
Átlag	189,000	9,389	40,833	12,930	30,944	26,611	290,111

*Dobos Attila esetében az Összes tudományos közleményeinek számát 60-ról 61-re javítottuk (Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közlemények száma ennyi volt). Az Összes tudományos közlemény összegzett impakt faktora értéket 1,31-ről nullára javítottuk, mivel a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora érték nulla. Thyll Szilárd esetében ugyanilyen módon jártunk el. Rátonyi Tamás esetében az Összes tudományos közlemény összegzett impakt faktora értéket nulláról 5,203-ra javítottuk, hiszen ennyi a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora.

9. táblázat: A Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Kapás Judit	1962	PhD	2001	0,000	32	53
Kormos János	1952	CSc	1991	1,111	21	69
Lévai Imre	1953	DSc	2008	0,000	33	70
Losonczy László	1941	DSc	1993	3,299	87	72
Makó Csaba	1945	DSc	1983	0,740	58	154
Muraközy László	1951	CSc	1988	0,000	40	26
Polónyi István	1953	CSc	1994	0,000	160	155
Szanyi Miklós	1961	CSc	1992	1,676	92	50
Összesen				6,826	523	649
Átlag	57,750		1990	0,853	65,375	81,125

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Kapás Judit	101	2	5	0	15	11	97
Kormos János	69*	1	21	2,323	16	12	58
Lévai Imre	80	4	26	0	18	11	46
Losonczy László	78	0	1	9,174	44	25	336
Makó Csaba	179	26	46	0,74*	103	10	130
Muraközy László	32	2	5	0	4	2	48
Polónyi István	198	16	35	0	2	5	410
Szanyi Miklós	152	2	22	2,089	21	6	189
Összesen	889	53	161	14,326	223	82	1314
Átlag	111,125	6,625	20,125	1,791	27,875	10,250	164,250

*Kormos János esetében az Összes tudományos közleményeinek számát nulláról 69-re javítottuk (Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közlemények száma ennyi volt). Makó Csaba esetében az Összes tudományos közlemény összegzett impakt faktora értéket nulláról 0,74-re javítottuk, mert ennyi a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora.

10. táblázat: A Kaposvári Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Balogh László	1959	PhD	2004	0,000	12	28
Kalmár Sándor	1947	CSc	1978	0,000	16	89
Kiss Judit	1950	DSc	2004	0,000	47	169
Kovács Teréz	1949	DSc	2009	0,000	153	141
Ligeti Sándor	1941	CSc	1980	0,000	86	44
Sarudi Csaba	1942	CSc	1994	0,000	124	69
Szakály Zoltán	1965	CSc	1994	0,363	29	119
Széles Gyula	1936	DSc	1985	0,000	20	69
Udovecz Gábor	1945	DSc	2002	0,000	17	157
Varga Gyula	1938	DSc	1988	0,000	67	78
Összesen				0,363	571,000	963,000
Átlag	62,800			0,036	57,100	96,300

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Balogh László	165	0	15	0	3	1	30
Kalmár Sándor	89	2	27		10	7	54
Kiss Judit	289	34	54	0	0	0	159
Kovács Teréz	153	3	23	0	0	0	377
Ligeti Sándor	66	1	5	0	9	1	135
Sarudi Csaba	70	2	6	0	9	11	211
Szakály Zoltán	199	1	19	1,124	3	20	185
Széles Gyula	198	3	16		6	2	55
Udovecz Gábor	235	2	11	0*	11	21	517
Varga Gyula	101	3	35	0	16	9	139
Összesen	1565,000	51,000	211,000	1,124	67,000	72,000	1862,000
Átlag	156,500	5,100	21,100	0,112	6,700	7,200	186,200

11. táblázat: A Közép-európai Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Balázs Péter	1941	DSc	2003	0,000	20	105
Csaba László	1954	MTA I. tag	2007	0,000	107	186
Della Paolera Gerardo	1959	PhD	1988	0,000	129	28
Earle John	1958	PhD	1988	0,000	61	95
Horváth Julius	1955	PhD	1996	0,000	107	47
Kézdi Gábor	1971	PhD	2003	0,000	152	12
Mátyás László	1957	DSc	2001	0,000	39	65
Rátvai Attila	1969	PhD	2000	0,000	95	11
Összesen			2002	0,000	710,000	549,000
Átlag	52,000		1988	0,000	88,750	68,625

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Balázs Péter	105	3	5	0	12	1	35
Csaba László	186	8	48	0	86	20	416
Della Paolera Gerardo	29	3	4	0	28	0	257
Earle John	95	5	0	0	83	4	251
Horváth Julius	47	1	5	0	47	0	147
Kézdi Gábor	16	2	1	2,292*	4	5	154
Mátyás László	110	8	7	12*	0	0	1344
Rátvai Attila	11	0	1	0	10	1	95
Összesen	599,000	30,000	71,000	14,292	270,000	31,000	2699,000
Átlag	74,875	3,750	8,875	1,787	33,750	3,875	337,375

*Kézdi Gábor és Mátyás László esetében meghagytuk az általuk beírt értékeket az Összes tudományos közlemény összegzett impakt faktora cellában, mivel a többi adatbázis információi alapján ez indokolt

12. táblázat: A Miskolci Egyetem Vállalkozáselmélet és Gyakorlat Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Besenyei Lajos	1941	CSc	1981	0,000	0	120
Fülöp Gyula	1952	CSc	1990	0,000	23	82
Illés Mária	1947	CSc	1981	0,000	71	61
Kocziszký György	1949	CSc	1984	0,000	9	15
Nagy Aladár	1941	DSc	1990	0,000	17	64
Pál Tibor	1956	CSc	1997	0,000	0	10
Piskóti István	1960	PhD	1995	0,000	0	95
Szakály Dezső	1950	PhD	2000	0,000	24	166
Szintay István	1944	CSc	1983	0,000	4	120
Összesen				0,000	148,000	733,000
Átlag	61,111			0,000	16,444	81,444

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Besenyei Lajos	186	5	6	0	0	0	124
Fülöp Gyula	152	14	4	0*	0	0	65
Illés Mária	109	8	6	0	2	3	134
Kocziszký György	162	50	46	0	19	9	37
Nagy Aladár	69	0	0	0	4	3	27
Pál Tibor	51	1	18	0	0	0	1
Piskóti István	104	4	10	0	7	5	88
Szakály Dezső	166	9	24	0	16	150	29
Szintay István	162	6	26	0*	3	5	55
Összesen	1161,000	97,000	140,000	0,000	51,000	175,000	560,000
Átlag	129,000	10,778	15,556	0,000	5,667	19,444	62,222

*Fülöp Gyula esetében az Összes tudományos közlemény összegzett impakt faktora értéket nullára javítottuk az eredetileg beírt 6-ról, mivel a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora nulla. Ugyanígy jártunk el Szintay István esetében is.

13. táblázat: A Nyugat-Magyarországi Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola tőrzstagjainak adatai az ODT alapján

Tőrzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációban figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Balázs Judit	1943	CSc	1978	0,000	3	77
Bodnár Gabriella	1952	PhD	2002	0,000	12	65
Kiss Éva	1961	DSc	2008	2,276	27	158
Kulcsár László	1946	CSc	1986	1,836	25	91
Mau Markus	1968	PhD	1997	0,000	49	36
Székelly Csaba	1947	DSc	2005	0,000	33	152
Závoti József	1949	DSc	2000	1,346	24	126
Összesen				5,458	173,000	705,000
Átlag	57,714			0,780	24,714	100,714

Tőrzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Balázs Judit	82	29	21	0	22	11	12
Bodnár Gabriella	65	5	8	0	4	3	16
Kiss Éva	158	5	29	3,337	0	0	151
Kulcsár László	97	10	26	1,836	16	6	68
Mau Markus	40	3	6	0	40	4	51
Székelly Csaba	160	9	29	0	24	11	132
Závoti József	126	4	26	1,346*	0	0	156
Összesen	728,000	65,000	145,000	6,519	106,000	35,000	586,000
Átlag	104,000	9,286	20,714	0,931	15,143	5,000	83,714

*Závoti József esetében a Összes tudományos közlemény összegzett impakt faktora értéket 1,197-ről 1,346-ra javítottuk, mert annyi a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora.

14. táblázat: A Pannon Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Bacsi Zsuzsanna	1961	PhD	1999	1,209	0	0
Gaál Zoltán	1947	CSc	1984	0,000	0	51
Kovács Zoltán	1955	PhD	1998	0,000	2	50
Laki Mihály	1946	DSc	2007	4,300	1	82
Mihályi Péter	1953	DSc	1999	0,000	75	0
Pupos Tibor	1949	CSc	1992	0,000	0	48
Török Ádám	1952	MTA I. tag	2001	0,000	0	10
Összesen				5,509	78,000	241,000
Átlag	58,143			0,787	11,143	34,429

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Bacsi Zsuzsanna	87	2	1	3,74	15	7	21
Gaál Zoltán	140	31	5	0	1	1	120
Kovács Zoltán	89	5	4	0	19	7	31
Laki Mihály	82	5	20	4,3*	0	0	87
Mihályi Péter	170	16	42	0	0	0	75*
Pupos Tibor	84	1	4	0	3	2	5
Török Ádám	70	5	25	0	15	25	367
Összesen	722,000	65,000	101,000	8,040	53,000	42,000	706,000
Átlag	103,143	9,286	14,429	1,149	7,571	6,000	100,857

*Laki Mihály esetében a Összes tudományos közlemény összegzett impakt faktora értéket nulláról 4,3-ra javítottuk, mivel ennyi a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora. Mihályi Péter esetében az Összes tudományos közleményeinek független idézettségi számát 34-ről 75-re javítottuk a Legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma alapján.

15. táblázat: A Pécsi Tudományegyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Bélyácz Iván	1949	MTA I. tag	2004	1,000	40	10
Farkas Ferenc	1949	CSc	1948	0,000	38	111
László Gyula	1945	CSc	1983	0,000	0	153
Rappai Gábor	1964	CSc	1997	0,000	29	0
Reketttye Gábor	1944	DSc	2003	1,000	83	196
Varga József	1946	CSc	1986	0,000	0	0
Vörös József	1951	DSc	1993	4,900	35	50
Összesen				6,900	225,000	520,000
Átlag	60,286			0,986	32,143	74,286

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Bélyácz Iván	91	1	4	1	0	0	168
Farkas Ferenc	201	4	4	0	57	8	176
László Gyula	153	5	24	0	0	0	0
Rappai Gábor	51	1	7	0	5	6	78
Reketttye Gábor	219	16	38	1	35	23	500
Varga József	0	1	2	0	0	0	130
Vörös József	51	4	0	12	22	0	109
Összesen	766,000	32,000	79,000	14,000	119,000	37,000	1161,000
Átlag	109,429	4,571	11,286	2,000	17,000	5,286	165,857

16. táblázat: A Pécsi Tudományegyetem Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Buday-Sántha Attila	1941	DSc	1994	0,000	156	166
Csébfalvi György	1944	CSc	1948	0,000	0	50
Dobay Péter	1948	CSc	1989	0,000	15	15
Horváth Gyula	1951	DSc	2000	1,222	301	309
Kaposi Zoltán	1960	DSc	2009	0,000	150	140
Mellár Tamás	1954	DSc	2006	0,000	32	115
Oroszi Sándor	1948	CSc	1984	0,000	1	87
Sipos Béla	1945	DSc	1988	0,000	12	180
Szerb László	1958	PhD	1994	3,990	123	48
Töröcsik Mária	1953	CSc	1990	0,000	0	81
Összesen				5,212	790,000	1191,000
Átlag	59,800			0,521	79,000	119,100

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Buday-Sántha Attila	228	36	19	0	6	19	395
Csébfalvi György	50	1	3	0	0	0	25
Dobay Péter	25	2	5	0	3	5	20
Horváth Gyula	509	32	66	1,222	62	30	1119
Kaposi Zoltán	140	7	7	0	9	7	302
Mellár Tamás	115	8	30	0	7	6	35
Oroszi Sándor	87	10	8	0	0	0	14
Sipos Béla	180	8	6	0	6	9	65
Szerb László	59	5	9	3,99*	10	9	237
Töröcsik Mária	81*	10	11	0	0	0	0
Összesen	1474,000	119,000	164,000	5,212	103,000	85,000	2212,000
Átlag	147,400	11,900	16,400	0,521	10,300	8,500	221,200

*Szerb László esetében az Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktorát 3,504-ről 3,99-re javítottuk a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora alapján. Töröcsik Mária esetében az Összes tudományos közleményeinek számát nulláról 81-re javítottuk Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma alapján.

17. táblázat: A Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Barta Györgyi	1946	DSc	2003	0,000	60	113
Bencsik Andrea	1956	PhD	2004	7,980	66	328
Böhm Antal	1940	DSc	1998	0,000	77	76
Józsa László	1960	CSc	1994	0,000	172	154
Lados Mihály	1961	CSc	1995	0,000	28	54
Losoncz Miklós	1954	DSc	2007	0,000	53	195
Rechnitzer János	1952	DSc	1995	0,000	443	295
Szörényiné Kukorelli Irén	1950	DSc	2007	0,000	21	80
Összesen				7,980	920,000	1295,000
Átlag	57,625			0,998	115,000	161,875

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Barta Györgyi	113	7	52	0	222	18	278
Bencsik Andrea	328	2	55	16,27	50	29	191
Böhm Antal	76	4	41	0	3	5	234
Józsa László	154	8	56	0	32	3	234
Lados Mihály	59	5	27	0	6	7	87
Losoncz Miklós	195	11	25	0	28	14	226
Rechnitzer János	295	10	47	0	23	20	1049
Szörényiné Kukorelli Irén	80	4	41	0	11	9	82
Összesen	1300,000	51,000	344,000	16,270	375,000	105,000	2381,000
Átlag	162,500	6,375	43,000	2,034	46,875	13,125	297,625

18. táblázat: A Szegedi Tudományegyetem Közgazdaságtani Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Benet Iván	1942	CSc	1971	0,000	58	148
Botos Katalin	1941	DSc	1987	0,000	20	176
Csanádi Mária	1946	DSc	2006	0,000	115	39
Inzelt Annamária	1944	DSc	2007	4,488	37	112
Krámli András	1943	DSc	1991	2,850	45	41
Lengyel Imre	1954	DSc	2005	0,000	367	96
Voszka Éva	1953	DSc	2005	0,000	38	86
Összesen				7,338	680,000	698,000
Átlag	63,857			1,048	97,143	99,714

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Benet Iván	148	8	8	0	19	30	171
Botos Katalin	176	10	35	0	11	27	85
Csanádi Mária	39*	5	5	0	19	5	156
Inzelt Annamária	158	4	26	4,488*	26	10	262
Krámli András	54	1	0	19,17	25	16	106
Lengyel Imre	148	15	31	0	13	14	1118
Voszka Éva	86	8	20	0	14	9	368
Összesen	809,000	51,000	125,000	23,658	127,000	111,000	2266,000
Átlag	115,571	7,286	17,857	3,380	18,143	15,857	323,714

*Csanádi Mária esetében az Összes tudományos közleményeinek számát nulláról 39-re javítottuk Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma alapján. Inzelt Annamária esetében az Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktorát nulláról 4,488-ra javítottuk a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora alapján.

19. táblázat: A Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Fehér István	1942	PhD	1997	1,000	10	60
Hajós László	1946	CSc	1986	0,000	8	280
Illés B. Csaba	1961	CSc	1993	0,090	6	131
Kozák János	1945	CSc	1988	1,440	26	60
Lehota József	1949	DSc	2007	0,100	64	194
Molnár József	1947	PhD	1989	0,000	18	45
Nemes Ferenc	1938	DSc	1996	0,000	0	10
Szegedi Zoltán	1950	CSc	1990	0,000	87	140
Szűcs István	1944	DSc	1987	3,508	22	125
Összesen				6,138	241,000	1045,000
Átlag	63,111			0,682	26,778	116,111

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Fehér István	82	9	17	1,15	11	3	84
Hajós László	330	4	18	0	74	34	131
Illés B. Csaba	159	5	15	0,77	45	11	74
Kozák János	155	1	3	1,868	25	6	108
Lehota József	194	2	17	0,1	22	172	210
Molnár József	111	1	2	0	4	4	67
Nemes Ferenc	111	5	5	0	10	1	75
Szegedi Zoltán	140	14	24	0	24	6	178
Szűcs István	258	16	43	7,078	7	31	268
Összesen	1540,000	57,000	144,000	10,966	222,000	268,000	1195,000
Átlag	171,111	6,333	16,000	1,218	24,667	29,778	132,778

20. táblázat: A Szent István Egyetem Regionális Tudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ODT alapján

Törzstag neve	Születési év	Legmagasabb fokozat	Szerzés éve	A legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora	A legjelentősebbnek tartott 10 közleményre történt független hivatkozások száma	Az akkreditációnál figyelembe vehető tudományos közleményeinek száma
Benkő János	1948	CSc	1991	0,000	67	198
Csáki György	1953	CSc	1985	0,000	68	189
Enyedi György	1930	CSc	1990	0,000	686	415
G.-Tóth László	1954	CSc	2002	6,911	26	99
Halmi Péter	1953	CSc	1998	0,000	33	189
Káposzta József	1968	CSc	1998	0,000	26	157
Knoll Imre	1922	CSc	1983	0,000	114	0
Nagyné Molnár Melinda	1970	CSc	1970	0,000	32	57
Romány Pál	1929	CSc	1999	0,000	114	0
Sikos T. Tamás	1953	CSc	2003	0,000	249	129
Szabó Lajos	1938	DSC	1996	0,000	68	181
Tóth Tamás	1970	PHD	2005	0,000	21	114
Villányi László	1946	CSC	1987	0,000	96	102
Összesen				6,911	1600,000	1830,000
Átlag	61,231			0,532	123,077	140,769

Törzstag neve	Összes tudományos közleményeinek száma	Monográfiák és szak-könyvek	Monográfiák és szak-könyvek, melyekben fejezetet vagy részt írt	Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktora	Külföldön megjelent, figyelembe vehető tudományos közleményei	Hazai kiadású, figyelembe vehető, idegen nyelvű közleményei	Összes tudományos közleményének független idézettségi száma
Benkő János	198	16	16	0	2	17	228
Csáki György	288	4	5	0	0	0	341
Enyedi György	752	89	102	0	0	0	1121
G.-Tóth László	145	0	4	31,791	49	7	633
Halmi Péter	189	17	49	0,04*	0	0	291
Káposzta József	210	24	3	0*	22	28	105
Knoll Imre	437	25	31	0	0	0	551
Nagyné Molnár Melinda	57	1	2	0	0	0	69
Romány Pál	182	8	11	0	0	0	384
Sikos T. Tamás	129	27	37	0	10	17	475
Szabó Lajos	224	5	5	0	0	0	293
Tóth Tamás	146	8	8	0	0	0	169
Villányi László	178	11	8	0	0	0	96*
Összesen	3135,000	235,000	281,000	31,831	83,000	69,000	4756,000
Átlag	241,154	18,077	21,615	2,449	6,385	5,308	365,846

*Halmi Péter esetében az az Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktortól 0,39-ről 0,04-re javítottuk az MTA adatai alapján, Káposzta József esetében az Összes tudományos közleményének összegzett impakt faktortól 11,75-ről nullára javítottuk a Legjelentősebbnek tartott 10 közlemény összegzett impakt faktora alapján.

2. Melléklet: A doktori iskolák törzstagjainak publikációs tevékenysége az ISI adatbázisa alapján

Módszertani megjegyzések

Az ISI Web of Knowledge keresője segítségével a törzstagokra mint szerzőkre vonatkozó publikációkat, és az azokhoz kapcsolódó elemzéseket lehet lehívni.

Az ISI Web of Knowledge honlapjáról (www.isiknowledge.com) a következő módon történt az adatok kigyűjtése:

A honlapon a "Search" menüpontra kattintva a kereső sávba beírtuk a törzstag nevét és bejelöltük, hogy "in Author". A teljes nevet nem lehet beírni, a rendszer nem tudja értelmezni, ezért a vezetéknevet írtuk be ékezetek nélkül, és hozzá a keresztnév első betűjét (például "molnar m", "nyeki j" stb). Ezután megkaptuk a találatokat: személyenként változó hosszúságú publikációs listát, vagy esetenként nulla találatot. A program lehetőséget ad szűkítésre, így a különböző tudományterületek szerint tudtuk a találatok körét szűkíteni, amiben segítségünkre volt az Országos Doktori Tanács honlapján, a vizsgált személy profilján feltüntetett kutatási terület(ek). Nehézséget okozott az adatgyűjtésben a gyakori nevek kérdése, hiszen ha valakinek gyakori neve van, akkor ugyanazon a tudományterületen belül is lehet több személy, akinek a publikációit a rendszer együtt kezeli, ugyanakkor nem tartoznának egybe.

A szűkítés után kapott eredmények alapján lehetőség van egy elemzés lehívására a "Create Citation Report" menüpont segítségével. Ekkor megkapjuk a következő mutatókat:

- Tanulmányok száma (Results found)
- Hivatkozások száma (Sum of The Times Cited)
- Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma (Average Citations per Item)
- h-index

Az ISI és a PoP alapjául szolgáló adatbázisok különböznek a vizsgálatba bevont publikációk körében. Az ISI csak a az ISI-listás szakmai folyóiratokat (journals) veszi alapul, tehát az olyan könyvekre, fejezetekre, disszertációkra, elemzésekre, konferencia kiadványokra történő hivatkozás, amely nem ezekben az ISI-listás folyóiratokban jelenik meg, az kívül esik az adatbázison (Roediger, 2006). A PoP alapjául szolgáló Google Scholar több hivatkozást tartalmaz, hiszen alapját bővebb publikációs halmaz képezi, mint az ISI-lista (Belew, 2005; Meho and Young, 2007). A két kereső különbözik a használható szűkítési lehetőségekben is, hiszen teljesen más kategóriák szerint lehet a szűkítést elvégezni a két esetben.

Az ISI adatbázisában az USA-beli és Egyesült Királyságbeli folyóiratok szignifikánsak felülreprezentáltak, ez a társadalomtudományokban erősebben jelenik meg, mint a természettudományokban (Archambault and Gagné, 2004).

1. táblázat: Az Andrassy Gyula Német Nyelvű Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Binder Dieter Anton	0	0	0	0
Bos Ellen	2	0	0	0
Dieringer Jürgen	0	0	0	0
Diggelmann Oliver	1	0	0	0
Eckardt Martina	1	0	0	0
Frei Christoph	0	0	0	0
Hufeld Ulrich	0	0	0	0
Okruch Stefan	0	0	0	0
Oplatka Andreas	0	0	0	0
Pállinger Zoltán	0	0	0	0
Schubel Christian	0	0	0	0
Steinmann Gunter	13	12	0,92	3
Suppan Arnold	21	3	0,14	1
Woyke Wichard	23	0	0	0
Összesen	61	15	1,06	4
Átlag	4,357	1,071	0,076	0,286

2. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Általános és kvantitatív közgazdaságtan Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Bekker Zsuzsa	2	3	1,5	1
Forgó Ferenc	10	14	1,4	2
Gulácsi László	69	75	1,09	6
Hajdu Ottó	1	0	0	0
Medvegyev Péter	4	24	6	1
Móczár József	2	1	0,5	1
Szabó Katalin	2	1	0,5	1
Száz János	0	0	0	0
Temesi József	4	3	0,75	1
Vincze János	2	1	0,5	1
Zalai Ernő	8	8	1	2
Összesen	104	130	13,24	16
Átlag	9,455	11,818	1,204	1,455

3. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Balaton Károly	4	0	0	0
Berács József	4	88	22	3
Chikán Attila	36	52	1,44	4
Csáki Csaba	12	61	5,08	4
Dobák Miklós	1	0	0	0
Gálik Mihály	3	2	0,67	1
Kerekes Sándor	2	20	10	1
Kindler József	0	0	0	0
Mészáros Tamás	1	0	0	0
Virág Miklós	0	0	0	0
Összesen	63	223	39,19	13
Átlag	6,300	22,300	3,919	1,300

4. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságinformatika Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Abaffy József	17	85	5	3
Cser László	7	58	8,29	4
Deák István	13	99	7,62	5
Görög Mihály	0	0	0	0
Hofmeister Tóth Ágnes	1	0	0	0
Kovács Erzsébet	0	0	0	0
Nováky Erzsébet	6	11	1,83	3
Tasnádi Attila	16	27	1,69	3
Vastag Gyula	16	149	9,31	8
Vita László	0	0	0	0
Összesen	76	429	33,74	26
Átlag	7,600	42,900	3,374	2,600

5. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi kapcsolatok Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Blahó András	3	0	0	0
Hármori Balázs	1	0	0	0
Inotai András	43	7	0,16	2
Kardosné Kaponyi Erzsébet	0	0	0	0
Kiss J. László	0	0	0	0
Lőrincné Istvánnffy Hajna	0	0	0	0
Nógrádi György	0	0	0	0
Paláncsai Tíme	7	0	0	0
Rácz Margit	1	2	2	1
Rostoványi Zsolt	0	0	0	0
Összesen	55	9	2,16	3
Átlag	5,500	0,900	0,216	0,300

6. táblázat: A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Andor György	1	6	6	1
Cyókér Irén	0	0	0	0
Jávori András	10	27	2,7	4
Kerékgyártó György	1	0	0	0
Koltai Tamás	10	54	5,4	4
Kövesi János	0	0	0	0
Major Iván	1	0	0	0
Meyer Dietmar	2	0	0	0
Tarafás Imre	3	10	3,33	2
Vágási Mária	0	0	0	0
Veress József	1	0	0	0
Összesen	29	97	17,43	11
Átlag	2,636	8,818	1,585	1,000

**7. táblázat: A Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Berde Csaba	0	0	0	0
Borsos János	2	0	0	0
Ertsey Imre	1	0	0	0
Herdon Miklós	0	0	0	0
Lazányi János	13	4	0,31	1
Nábrádi András	1	0	0	0
Nemessályi Zsolt	1	0	0	0
Pető Károly	5	1	0,1	1
Popp József	5	1	0,2	1
Szabó Gábor	10	11	1,1	2
Összesen	38	17	1,71	5
Átlag	3,800	1,700	0,171	0,500

**8. táblázat: A Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Baranyi Béla	3	24	8	1
Blaskó Lajos	11	5	0,45	1
Borbély János	57	276	4,84	8
Csizmazia Zoltán	3	15	5	1
Dobos Attila	7	5	0,71	1
Fári Miklós	11	135	12,27	7
Holb Imre	9	26	2,89	3
Juhász Csaba	9	9	1	2
Kövics György	5	15	3	2
Nagy János	58	163	2,81	6
Nyéki József	24	6	0,25	1
Rajkai Kálmán	39	307	7,87	10
Rátonyi Tamás	11	8	0,73	2
Soltész Miklós	6	3	0,5	1
Szabó Zoltán	11	31	2,82	3
Szász Gábor	11	34	3,09	3
Tamás János	14	6	0,64	2
Thyll Szilárd	0	0	0	0
Összesen	289	1068	56,87	54
Átlag	16,056	59,333	3,159	3,000

9. táblázat: A Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Kapás Judit	2	0	0	0
Kormos János	5	16	3,2	3
Lévai Imre	0	0	0	0
Losonczy László	27	77	2,85	4
Makó Csaba	11	13	1,18	3
Muraközy László	1	0	0	0
Polónyi István	0	0	0	0
Szanyi Miklós	5	7	1,4	2
Összesen	51	113	8,63	12
Átlag	6,375	14,125	1,079	1,500

10. táblázat: A Kaposvári Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Balogh László	0	0	0	0
Kalmár Sándor	0	0	0	0
Kiss Judit	2	16	8	2
Kovács Teréz	0	0	0	0
Ligeti Sándor	0	0	0	0
Sarudi Csaba	0	0	0	0
Szakály Zoltán	2	0	0	0
Széles Gyula	1	0	0	0
Udovecz Gábor	1	0	0	0
Varga Gyula	6	7	1,17	1
Összesen	12	23	9,17	3
Átlag	1,200	2,300	0,917	0,300

**11. táblázat: A Közép-európai Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Balázs Péter	0	0	0	0
Csaba László	77	29	0,38	3
Della Paolera Gerardo	3	4	1,33	1
Earle John	0	0	0	0
Horváth Julius	15	33	2,2	4
Kézdí Gábor	5	7	1,4	1
Mátyás László	15	146	9,73	4
Rátfai Attila	3	11	3,67	2
Összesen	118	230	18,71	15
Átlag	14,750	28,750	2,339	1,875

**12. táblázat: A Miskolci Egyetem Vállalkozásmélet és Gyakorlat Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Besenyey Lajos	0	0	0	0
Fülöp Gyula	1	1	1	1
Illés Mária	0	0	0	0
Kocziszky György	0	0	0	0
Nagy Aladár	8	16	2	3
Pál Tibor	0	0	0	0
Piskóti István	0	0	0	0
Szakály Dezső	0	0	0	0
Szintay István	0	0	0	0
Összesen	9	17	3	4
Átlag	1,000	1,889	0,333	0,444

13. táblázat: A Nyugat-Magyarországi Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Balázs Judit	1	0	0	0
Bodnár Gabriella	0	0	0	0
Kiss Éva	5	11	2,2	2
Kulcsár László	2	10	5	2
Mau Markus	0	0	0	0
Székey Csaba	0	0	0	0
Závoti József	1	0	0	0
Összesen	9	21	7,2	4
Átlag	1,286	3,000	1,029	0,571

14. táblázat: A Pannon Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Bacsi Zsuzsanna	1	0	0	0
Gaál Zoltán	2	2	1	1
Kovács Zoltán	4	2	0,5	1
Laki Mihály	26	37	1,42	4
Mihályi Péter	15	5	0,33	2
Pupos Tibor	0	0	0	0
Török Ádám	25	8	0,32	1
Összesen	73	54	3,57	9
Átlag	10,429	7,714	0,510	1,286

15. táblázat: A Pécsi Tudományegyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Bélyácz Iván	3	0	0	0
Farkas Ferenc	2	0	0	0
László Gyula	0	0	0	0
Rappai Gábor	1	1	1	1
Reketye Gábor	1	0	0	0
Varga József	0	0	0	0
Vörös József	24	121	5,04	6
Összesen	31	122	6,04	7
Átlag	4,429	17,429	0,863	1,000

**16. táblázat: A Pécsi Tudományegyetem Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Buday-Sántha Attila	4	1	0,25	1
Csébfalvi György	0	0	0	0
Dobay Péter	0	0	0	0
Horváth Gyula	0	0	0	0
Kaposi Zoltán	0	0	0	0
Mellár Tamás	2	0	0	0
Oroszi Sándor	0	0	0	0
Sipos Béla	0	0	0	0
Szerb László	7	29	4,14	3
Töröcsik Mária	0	0	0	0
Összesen	13	30	4,39	4
Átlag	1,300	3,000	0,439	0,400

**17. táblázat: A Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Barta Györgyi	1	0	0	0
Bencsik Andrea	0	0	0	0
Bóhm Antal	1	0	0	0
Józsa László	0	0	0	0
Lados Mihály	0	0	0	0
Losoncz Miklós	2	0	0	0
Rechnitzer János	0	0	0	0
Szörényiné Kukorelli Irén	0	0	0	0
Összesen	4	0	0	0
Átlag	0,500	0,000	0,000	0,000

**18. táblázat: A Szegedi Tudományegyetem Közgazdaságtani Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Benet Iván	10	1	0,1	1
Botos Katalin	10	1	0,1	1
Csanádi Mária	6	65	10,83	3
Inzelt Annamária	9	23	2,56	2
Krámli András	21	217	10,33	6
Lengyel Imre	0	0	0	0
Voszka Éva	10	17	1,7	3
Összesen	66	324	25,62	16
Átlag	9,429	46,286	3,660	2,286

19. táblázat: A Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Fehér István	0	0	0	0
Hajós László	1	0	0	0
Illés B. Csaba	0	0	0	0
Kozák János	2	2	1	1
Lehota József	1	1	1	1
Molnár József	1	0	0	0
Nemes Ferenc	0	0	0	0
Szegedi Zoltán	0	0	0	0
Szűcs István	9	31	3,44	2
Összesen	14	34	5,44	4
Átlag	1,556	3,778	0,604	0,444

20. táblázat: A Szent István Egyetem Regionális Tudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai az ISI Web of Knowledge alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Benkő János	0	0	0	0
Csáki György	4	2	0,5	1
Enyedi György	15	33	2,2	3
G.-Tóth László	3	16	5,33	2
Halmai Péter	2	0	0	0
Káposzta József	3	0	0	0
Knoll Imre	0	0	0	0
Nagyné Molnár Melinda	1	0	0	0
Romány Pál	7	0	0	0
Sikos T. Tamás	0	0	0	0
Szabó Lajos	1	0	0	0
Tóth Tamás	0	0	0	0
Villányi László	0	0	0	0
Összesen	36	51	8,03	6
Átlag	2,769	3,923	0,618	0,462

3. Melléklet: A doktori iskolák törzstagjainak publikációs tevékenysége a PoP adatbázisa alapján

Módszertani megjegyzések

A Publish or Perish egy olyan szoftver, amelyet a www.harzing.com oldalról lehet letölteni, és a Google Scholar adatbázisán alapuló kereséseket lehet rajta végrehajtani. Lehetőség van a törzstagok mint szerzők neve alapján számos mutató kiszámítására.

A PoP szoftver segítségével a következő módon történt az adatok kigyűjtése:

A programot megnyitva az "Author impact" menüpontot választottuk. Az ISI Web of Knowledge keresőjével szemben ez a kereső engedi a teljes nevet beírni. A keresést a teljes név ékezetek nélküli beírásával hajtottuk végre. A nevet idézőjelbe tettük, mert máskülönben a rendszer külön-külön értelmezte őket, és rengeteg találatot adott meg. Néhány példa a keresésre: "bekker zsuzsa", "woyke wichard", "meszaros tamas" stb. Ezután megkaptuk a találatokat: személyenként változó hosszúságú publikációs listát, vagy esetenként nulla találatot. Nehézséget okozott az adatgyűjtésben a gyakori nevek kérdése, hiszen ha valakinek gyakori neve van, akkor ugyanazon a tudományterületen belül is lehet több személy, akinek a publikációit a rendszer együtt kezeli, ugyanakkor nem tartoznának egybe.

Volt olyan eset, amikor a teljes név beírására a program nulla találatot adott meg, ha azonban az ISI-nél említett keresési módot alkalmaztuk, akkor kaptunk találatokat, amelyek leellenőrizve valóban az adott személyhez tartoztak. Mivel célunk volt az egységesség, így ilyen esetekben a nulla találatnál maradtunk, mert a keresési mechanizmust akartuk sztenderdizálni. Ilyen formában az effajta eltéréseket a kutatásunkban szisztematikus hibának tekintjük.

A PoP szoftver lehetőséget ad szűkítésre, így a különböző tudományterületek szerint tudtuk a találatok körét szűkíteni, amiben segítségünkre volt az Országos Doktori Tanács honlapján, a vizsgált személy profilján feltüntetett kutatási terület(ek).

A PoP szoftver 18-féle mutatót számol az adott szerzőre, jelen kutatásunkban a következő ötöt gyűjtöttük ki:

- Tanulmányok száma (Papers)
- Hivatkozások száma (Citations)
- Évek száma – hány évre visszamenőleg található meg a publikációi (Years)
- Egy évre jutó hivatkozások száma (Cites/year)
- h-index

Az ISI és a PoP alapjául szolgáló adatbázisok különböznek a vizsgálatba bevont publikációk körében. Az ISI csak a az ISI-listás szakmai folyóiratokat (journals) veszi alapul, tehát az olyan könyvekre, fejezetekre, disszertációkra, elemzésekre, konferencia kiadványokra történő hivatkozás, amely nem ezekben az ISI-listás folyóiratokban jelenik meg, az kívül esik az adatbázison (Roediger, 2006). A PoP alapjául szolgáló Google Scholar több hivatkozást tartalmaz, hiszen alapját bővebb publikációs halmaz képezi, mint az ISI-lista (Belew, 2005; Meho and Young, 2007). A két kereső különbözik a használható szűkítési lehetőségekben is, hiszen teljesen más kategóriák szerint lehet a szűkítést elvégezni a két esetben.

A PoP a legtöbb esetben nagyobb értékeket eredményezett az ISI értékeknél – és ezt más tudományos munkák is alátámasztják (Meho and Young, 2007) –, egyes esetekben azonban így is igen alacsony értéket vagy nullát kaptunk. Ezt okozhatja az, hogy a szerző az adott területen nem számít befolyásos kutatónak, de okozhatja az is, hogy relatíve szűk kutatási területen dolgozik, vagy nem angol nyelven publikál, vagy főként könyvekben publikál (Harzing, 2008).

1. táblázat: Az Andrassy Gyula Német Nyelvű Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Binder Dieter Anton	3	5	16	0,31	2
Bos Ellen	5	22	8	2,75	2
Dieringer Jürgen	9	26	10	2,6	3
Diggelmann Oliver	2	2	4	0,5	1
Eckardt Martina	23	110	12	9,17	5
Frei Christoph	22	115	17	6,76	4
Hufeld Ulrich	0	0	0	0	0
Okruch Stefan	4	37	12	3,08	4
Oplatka Andreas	1	0	11	0	0
Pállinger Zoltán	7	7	5	1,4	1
Schubel Christian	0	0	0	0	0
Steinmann Gunter	33	163	39	4,18	7
Suppan Arnold	11	17	38	0,45	2
Woyke Wichard	23	133	27	4,93	6
Összesen	143	637	199	36,13	37
Átlag	10,214	45,500	14,214	2,581	2,643

2. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Általános és kvantitatív közgazdaságtan Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Bekker Zsuzsa	6	9	25	0,36	2
Forgó Ferenc	29	181	42	4,31	6
Gulácsi László	25	79	16	6,08	5
Hajdu Ottó	5	4	12	0,33	1
Medvegyev Péter	4	9	27	0,33	2
Móczár József	8	12	28	0,43	3
Szabó Katalin	22	9	40	0,23	2
Száz János	2	1	5	0,2	1
Temesi József	7	11	24	0,46	2
Vincze János	29	62	18	3,44	4
Zalai Ernő	20	98	29	3,31	6
Összesen	157	475	266	19,48	34
Átlag	14,273	43,182	24,182	1,771	3,091

3. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Balaton Károly	14	4	30	0,13	2
Berács József	31	543	21	25,86	9
Chikán Attila	63	182	30	6,07	8
Csáki Csaba	139	997	33	30,21	16
Dobák Miklós	4	6	15	0,4	1
Gálik Mihály	8	45	20	2,25	4
Kerekes Sándor	19	111	19	5,84	5
Kindler József	5	11	27	0,41	2
Mészáros Tamás	8	2	22	0,09	1
Virág Miklós	2	4	10	0,4	1
Összesen	293	1905	227	71,66	49
Átlag	29,300	190,500	22,700	7,166	4,900

4. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságinformatika Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Abaffy József	22	157	32	4,91	5
Cser László	5	7	20	0,35	1
Deák István	18	172	43	4	7
Görög Mihály	4	11	12	0,92	1
Hofmeister Tóth Ágnes	4	8	8	1	2
Kovács Erzsébet	14	12	40	0,3	3
Nováky Erzsébet	23	57	33	1,73	4
Tasnádi Attila	29	87	13	6,69	5
Vastag Gyula	52	639	25	25,56	13
Vita László	3	6	32	0,19	1
Összesen	174	1156	258	45,65	42
Átlag	17,400	115,600	25,800	4,565	4,200

5. táblázat: A Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi kapcsolatok Doktori Iskola törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Blahó András	9	10	32	0,31	2
Hármori Balázs	8	12	12	1	2
Inotai András	145	668	40	16,7	12
Kardosné Kaponyi Erzsébet	0	0	0	0	0
Kiss J. László	26	73	33	2,21	4
Lőrincné Istvánnffy Hajna	3	2	21	0,1	1
Nógrádi György	0	0	0	0	0
Paláncsai Tibor	30	30	34	0,88	3
Rácz Margit	7	5	26	0,19	2
Rostoványi Zsolt	2	1	10	0,1	1
Összesen	230	801	208	21,49	27
Átlag	23,000	80,100	20,800	2,149	2,700

6. táblázat: A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Andor György	4	8	12	0,67	1
Cyökér Irén	2	0	1	0	0
Jávor András	24	44	34	1,29	4
Kerékgyártó György	3	1	17	0,06	1
Koltai Tamás	22	64	18	3,56	3
Kövesi János	3	5	7	0,71	1
Major Iván	37	117	32	3,66	6
Meyer Dietmar	15	31	26	1,19	3
Tarafás Imre	5	9	26	0,35	2
Vágási Mária	5	7	11	0,64	2
Veress József	6	6	26	0,23	1
Összesen	126	292	210	12,36	24
Átlag	11,455	26,545	19,091	1,124	2,182

7. táblázat: A Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Berde Csaba	7	0	5	0	0
Borsos János	2	0	17	0	0
Ertsey Imre	8	3	5	0,6	1
Herdon Miklós	36	21	5	4,2	3
Lazányi János	22	7	11	0,64	2
Nábrádi András	33	4	7	0,57	1
Nemessályi Zsolt	5	2	12	0,17	1
Pető Károly	4	0	2	0	0
Popp József	13	8	8	1	2
Szabó Gábor					
Összesen	130	45	72	7,18	10
Átlag	13,000	4,500	7,200	0,718	1,000

8. táblázat: A Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Baranyi Béla	9	26	12	2,17	3
Blaskó Lajos	4	0	5	0	0
Borbély János	55	172	30	5,73	7
Csizmazia Zoltán	0	0	0	0	0
Dobos Attila	0	0	0	0	0
Fári Miklós	13	116	30	3,87	6
Holb Imre	22	62	9	6,89	5
Juhász Csaba	1	0	6	0	0
Kövics György	6	7	4	1,75	2
Nagy János	23	104	33	3,15	5
Nyéki József	22	38	15	2,53	3
Rajkai Kálmán	26	111	20	5,55	5
Rátonyi Tamás	7	0	6	0	0
Soltész Miklós	4	23	15	1,53	2
Szabó Zoltán	74	334	60	5,57	10
Szász Gábor	2	2	49	0,04	1
Tamás János	11	2	6	0,33	1
Thyll Szilárd	0	0	0	0	0
Összesen	279	997	300	39,11	50
Átlag	15,500	55,389	16,667	2,173	2,778

9. táblázat: A Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Kapás Judit	15	10	8	1,25	2
Kormos János	9	9	16	0,56	1
Lévai Imre	16	23	29	0,85	2
Losonczy László	38	150	40	3,75	7
Makó Csaba	62	157	40	3,93	7
Muraközy László	3	0	9	0	0
Polónyi István	2	0	2	0	0
Szanyi Miklós	72	265	19	13,95	9
Összesen	217	614	163	24,29	28
Átlag	27,125	76,750	20,375	3,036	3,500

10. táblázat: A Kaposvári Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Balogh László	8	37	7	5,29	3
Kalmár Sándor	3	7	8	0,88	1
Kiss Judit	38	59	45	1,31	5
Kovács Teréz	9	68	21	3,24	2
Ligeti Sándor	6	13	30	0,43	3
Sarudi Csaba	1	0	3	0	0
Szakály Zoltán	8	2	8	0,25	1
Széles Gyula	0	0	0	0	0
Udovecz Gábor	9	1	12	0,08	1
Varga Gyula	21	22	49	0,45	2
Összesen	103	209	183	11,93	18
Átlag	10,300	20,900	18,300	1,193	1,800

**11. táblázat: A Közép-európai Egyetem Közgazdaságtudományi Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Balázs Péter	33	39	35	1,11	3
Csaba László	161	534	32	16,69	11
Della Paolera Gerardo	52	395	121	3,26	10
Earle John	34	212	40	3,03	5
Horváth Julius	48	267	47	5,68	9
Kézdi Gábor	55	316	14	22,57	8
Mátyás László	76	1227	33	37,18	12
Rátfai Attila	32	150	12	12,5	6
Összesen	491	3140	334	102,02	64
Átlag	61,375	392,500	41,750	12,753	8,000

**12. táblázat: A Miskolci Egyetem Vállalkozásmélet és Gyakorlat Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Besenyi Lajos	1	0	6	0	0
Fülöp Gyula	12	92	21	4,38	4
Illés Mária	1	1	10	0,1	1
Koczis György	1	0	5	0	0
Nagy Aladár	0	0	0	0	0
Pál Tibor	1	0	27	0	0
Piskóti István	2	0	7	0	0
Szakály Dezső	0	0	0	0	0
Szintay István	0	0	0	0	0
Összesen	18	93	76	4,48	5
Átlag	2,000	10,333	8,444	0,498	0,556

13. táblázat: A Nyugat-Magyarországi Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Balázs Judit	20	108	33	3,27	3
Bodnár Gabriella	0	0	0	0	0
Kiss Éva	9	33	31	1,06	2
Kulcsár László	33	90	34	2,65	6
Mau Markus	6	30	11	2,73	2
Székely Csaba	5	3	8	0,38	1
Závoti József	0	0	0	0	0
Összesen	73	264	117	10,09	14
Átlag	10,429	37,714	16,714	1,441	2,000

14. táblázat: A Pannon Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Bacsi Zsuzsanna	7	8	15	0,53	1
Gaál Zoltán	19	3	10	0,3	1
Kovács Zoltán	24	95	21	4,52	6
Laki Mihály	29	83	33	2,52	5
Mihályi Péter	65	182	33	5,52	7
Pupos Tibor	2	0	3	0	0
Török Ádám	65	105	25	4,2	6
Összesen	211	476	140	17,59	26
Átlag	30,143	68,000	20,000	2,513	3,714

15. táblázat: A Pécsi Tudományegyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Bélyácz Iván	7	4	29	0,14	2
Farkas Ferenc	25	23	17	1,35	3
László Gyula	5	23	56	0,41	2
Rappai Gábor	11	14	14	1	2
Rekettye Gábor	10	1	11	0,09	1
Varga József	5	1	25	0,04	1
Vörös József	18	99	31	3,19	6
Összesen	81	165	183	6,22	17
Átlag	11,571	23,571	26,143	0,889	2,429

16. táblázat: A Pécsi Tudományegyetem Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Buday-Sántha Attila	1	0	9	0	0
Csébfalvi György	1	0	0	0	0
Dobay Péter	3	4	4	1	1
Horváth Gyula	29	134	91	1,47	6
Kaposi Zoltán	0	0	0	0	0
Mellár Tamás	8	6	19	0,32	2
Oroszi Sándor	0	0	0	0	0
Sipos Béla	4	0	14	0	0
Szerb László	34	150	17	8,82	5
Töröcsik Mária	5	0	10	0	0
Összesen	85	294	164	11,61	14
Átlag	8,500	29,400	16,400	1,161	1,400

**17. táblázat: A Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Barta Györgyi	18	37	33	1,12	4
Bencsik Andrea	24	3	4	0,75	1
Böhm Antal	6	8	29	0,28	2
Józsa László	13	2	19	0,11	1
Lados Mihály	4	18	17	1,06	2
Losoncz Miklós	7	4	19	0,21	1
Rechnitzer János	10	5	18	0,28	1
Szörényiné Kukorelli Irén	4	0	5	0	0
Összesen	86	77	144	3,81	12
Átlag	10,750	9,625	18,000	0,476	1,500

**18. táblázat: A Szegedi Tudományegyetem Közgazdaságtani Doktori Iskola
törzstagjainak adatai a Publish or Perish alapján**

Törzstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Törzstag neve	13	7	34	0,21	2
Benet Iván	18	18	32	0,56	2
Botos Katalin	28	221	22	10,5	6
Csanádi Mária	39	189	20	9,45	5
Inzelt Annamária	6	24	26	0,92	1
Krámli András	17	58	31	1,87	4
Lengyel Imre	37	110	31	3,55	5
Voszka Éva	158	627	196	27,06	25
Összesen	22,571	89,571	28,000	3,866	3,571
Átlag	10,750	9,625	18,000	0,476	1,500

19. táblázat: A Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
törzsstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzsstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Fehér István	24	35	19	1,84	3
Hajós László	0	0	0	0	0
Illés B. Csaba	6	5	6	0,83	1
Kozák János	0	0	0	0	0
Lehota József	13	9	17	0,53	2
Molnár József	19	50	41	1,22	4
Nemes Ferenc	0	0	0	0	0
Szegedi Zoltán	6	3	22	0,14	1
Szűcs István	20	4	26	0,15	1
Összesen	88	106	131	4,71	12
Átlag	9,778	11,778	14,556	0,523	1,333

20. táblázat: A Szent István Egyetem Regionális Tudományok Doktori Iskola
törzsstagjainak adatai a Publish or Perish alapján

Törzsstag neve	Tanulmányok száma	Hivatkozások száma	Évek száma	Egy tanulmányra jutó hivatkozások száma	h-index
Benkő János	2	1	29	0,03	1
Csáki György	21	34	20	1,7	4
Enyedi György	80	457	50	9,14	12
G.-Tóth László	22	90	26	3,46	5
Halmi Péter	25	7	18	0,39	1
Káposzta József	5	0	3	0	0
Knoll Imre	0	0	0	0	0
Nagyné Molnár Melinda	2	0	3	0	0
Romány Pál	2	0	8	0	0
Sikos T. Tamás	3	0	28	0	0
Szabó Lajos	4	0	3	0	0
Tóth Tamás	10	7	25	0,28	2
Villányi László	3	0	3	0	0
Összesen	179	596	216	15	25
Átlag	13,769	45,846	16,615	1,154	1,923

ARCHAMBAULT, E. – GAGNÉ, E. V. (2004): The Use of Bibliometrics in Social Sciences and Humanities, Montreal: Social Sciences and Humanities Research Council of Canada (SSHRCC), August 2004.

BARAKONYI, KÁROLY (2004): Rendszerváltás a felsőoktatásban, Akadémiai Kiadó, Budapest

BELEW, R. K. (2005): Scientific impact quantity and quality: Analysis of two sources of bibliographic data, arXiv:cs.IR/0504036 v1, 11 April 2005.

BERÁCS, JÓZSEF – HRUBOS, ILDIKÓ – TEMESI, JÓZSEF (2010) szerk.: Magyar Felsőoktatás 2009 Konferencia előadások, 2010. január 27., Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások Központja, NFKK Füzetek 4.

BERÁCS, JÓZSEF – HUBERT, JÓZSEF – NAGY, GÁBOR (2009): A nemzetköziesedés folyamata a magyar felsőoktatásban, Kutatási beszámoló a Tempus Közalapítvány számára, Bologna Füzetek 3., 70.

BERÁCS, JÓZSEF – MALOTA, ERZSÉBET (2007): Nemzetközi diákturizmus a Budapesten tanuló külföldi egyetemisták véleményének tükrében, Turizmus Bulletin, XI. évf. 3. szám, 3-13.

BERÁCS, JÓZSEF (2003): Aszimmetriák és felzárkózási esélyek a felsőoktatási szolgáltatások nemzetközi kereskedelmében, Megjelent: Blahó András (szerk.): *Elmaradottság – fejlődés – átalakulás. Tanulmányok Szentcs. Tamás akadémikus 70. születésnapja tiszteletére*, BKÁE Világgazdasági Tanszék, 63-74

BERÁCS, JÓZSEF (2004): Erőforrás-tartalékolás a felsőoktatásban, Gondolatok az erőforrás-alapú vállalatelmélet kapcsán, Megjelent: Czakó E. – Dobos I. – Kőhegyi A. (szerk.): *Vállalati versenyképesség, logisztika, készletek – Tanulmányok Chikán Attila tiszteletére*, BKÁE Vállalatgazdaságtan tanszék

BERÁCS, JÓZSEF (2006): Oktatási hub a láthatáron – Logisztikai tapasztalatok tanulságai, Vezetéstudomány, XXXVII. Évf. 11. szám, 2-11.

BERÁCS, JÓZSEF (2008): Tudásexport a felsőoktatásban: egy hierarchikus megközelítés, Competitio, VII. évf., 2. szám, 35-48.

BERÁCS, J. – MALOTA, E. (2004): A Magyarországon tanuló külföldi diákok Magyarországról, a magyar termékekről és budapesti tanulmányi lehetőségeikről alkotott véleménye, OTKA Tanulmány, BKÁE Marketing Tanszék

BHANDARI, RAJKA – LAUGHLIN, SHEPERD (2009): Higher Education on the Move: New Developments in Global Mobility, Institute of International Education, New York

DAVIS, TODD M. (2003): Atlas of Student Mobility, Institute of International Education, New York

DEBRECENI EGYETEM (2009): A magyar tudomány helyzete a felsőoktatási intézmények szemszögéből, Készült a Magyar Tudományos Akadémiának a magyar tudomány általános helyzetéről szóló beszámolójához a Magyar Rektori Konferencia Egyetemi Tagozat 2009. június 16.-i ülésére, Kézirat, 2009. szeptemberi javított változat

DEZSŐ, TAMÁS (2010): A „kutatóegyetem” koncepció Európában és Magyarországon, in: Berács–Hrubos–Temesi (szerk.): *Magyar Felsőoktatás 2009*, Corvinus NFKK, 50-59.

GALLUP INTÉZET (2009): Survey among students in higher education institutions, in the EU Member States, Croatia, Iceland, Norway and Turkey, Special Target Survey Flash Eurobarometer Series No. 260

HARZING, A. W. K. – WAL, R. VAN DER (2008): Google Scholar as a new source for citation analysis? In: *Ethics in Science and Environmental Politics*, vol. 8, no. 1, pp. 62-71.

HIRSCH, J. E. (2005): An index to quantify an individual's scientific research output. In: arXiv:physics/0508025 v5 29 Sep 2005

LANGERNÉ, RÉDEI MÁRIA (2009): A tanulmányi célú mozgás, REG-INFÓ, Budapest

MALOTA, E. (2009): Magyarország imázsa diákszemmel, MTA Magyar Tudomány Ünnepe 2009.11.10. Budapest, BCE

MALOTA, E. (2010): Turizmusmarketing esettanulmányok, Akadémiai Kiadó, 10. fejezet, Az ország-imázs alakítása a külföldi cserediákok célcsoportja számára 218-227. Szerk. Dely–Gray–Árva

MARGA, ANDREI (2005): University Reform Today, 4th edition, revised, Cluj University Press

MARGA, ANDREI (2010): Quality and Excellence, in: Berács–Hrubos–Temesi (szerk.): *Magyar Felsőoktatás 2009*, Corvinus NFKK, 89-101.

MEHO, L. I. – YANG, K. (2007): A New Era in Citation and Bibliometric Analyses: Web of Science, Scopus, and Google Scholar. In: *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, vol. 58. no. 13. pp. 2105-2125.

OPENDOORS (2009): Fast Facts, IIR (Institute of International Education)

ORSZÁGOS FELSŐOKTATÁSI INFORMÁCIÓS KÖZPONT (OFIK) honlapja
www.felvi.hu/pub_bin/dload/felveteli_eljaras/091203Rangsormodszertan2009.pdf

ÖRKÉNY, A., SZÉKELYI, M. (2003): Magyarországon tanuló külföldi diákok, Tanulmány, Oktatási Minisztérium Nemzetközi Oktatási és Tudományos Kapcsolatok Államtitkársága megbízásából Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Szociológiai Intézet

ROEDIGER III, H. L. (2006): The h-index in Science: A New Measure of Scholarly Contribution, APS Observer: The Academic Observer, vol. 19. no. 4.

SADLAK, J.–CAI, L. N. eds. (2007): The World-Class University Ranking: Aiming Beyond Status, UNESCO–CEPES, Shanghai Jiao Tong University, Cluj University Press

TEMESI, JÓZSEF (2010): Intézményi teljesítménymutatók, teljesítménykövetelmények, in: Berács–Hrubos–Temesi (szerk.): *Magyar Felsőoktatás 2009*, Corvinus NFKK, 43–49.

VINKLER, PÉTER (2010): Tudománymetria a tudománypolitika szolgálatában, in: Berács–Hrubos–Temesi: *Magyar Felsőoktatás 2009*, NFKK Füzetek 4, 73–88.

WORLD ECONOMIC OUTLOOK DATABASE–October 2010, International Monetary Fund,
www.imf.org

